

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av Europarådets konvention om bekämpande av människohandel med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och lag om ändring av 3 § i lagen om näringsförbud

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner Europarådets konvention om bekämpande av människohandel som ingicks i Warszawa i maj 2005 och lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen. Dessutom föreslås att lagen om näringsförbud ska ändras.

Konventionens syfte är att förhindra och bekämpa människohandel på ett sådant sätt att jämställdheten mellan kvinnor och män samtidigt säkerställs. Genom konventionen strävar man efter att trygga de mänskliga rättigheterna för offren av människohandel samt att säkerställa att människohandelsbrott utreds och åtalas effektivt. I konventionen fastställs också de grundläggande principerna för skydd av och hjälp till offer och vittnen. Konventionens huvudsakliga mervärde i förhållande till andra internationella instrument ligger i dess utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och prioriteringen av skyddet av offren. Parterna åläggs genomföra olika åtgärder för att förebygga och bekämpa människohandel samt för att koordinera de olika organens arbete som ansvarar för detta. Konventionen förutsätter bl.a. att parterna ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder

som kan behövas för att tillfälligt eller permanent kunna stänga en inrättning som har använts för att genomföra människohandel eller för att tillfälligt eller permanent förbjuda gärningsmannen bedriva den verksamhet inom vilken brottet förövades. I propositionen föreslås därför att lagen om näringsförbud ska ändras.

Genom konventionen inrättas också ett särskilt uppföljningssystem för att säkerställa att parterna genomför bestämmelserna i konventionen effektivt.

Konventionen trädde i kraft internationellt i februari 2008. Med avseende på stater som godkänner konventionen eller ansluter sig till den senare träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader från den dag då staten deponerade sitt ratificerings-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument. Lagen om sättande i kraft av konventionen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som konventionen träder i kraft nationellt. Lagen om ändring av lagen om näringsförbud avses träda i kraft senast vid den ovan nämnda tidpunkten.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
1.1 Europarådets konvention om bekämpande av människohandel	4
1.2 Internationella referensramar	5
1.3 Konventionen och Europeiska unionen	5
2 NULÄGE	7
2.1 Lagstiftning och praxis	7
Lagstiftning	7
Straff- och processrättslig reglering	7
Skadestånd och andra påföljder	9
Villkor för inresa och uppehållstillstånd	9
Bistånd till offren	9
Lagstiftning som gäller barn	9
Praxis	10
Handlingsplanen mot människohandel	10
Biståndssystemet för offer för människohandel	11
Förebyggande och bekämpande av människohandel	11
Den nationella rapportören	12
Programmet för den inre säkerheten	12
2.2 Den internationella utvecklingen	12
Förenta nationerna	12
Internationella arbetsorganisationen	13
Europarådet	13
Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	14
2.3 Ratificeringen av konventionen i vissa länder	14
2.4 Andra faktorer som hänför sig till propositionen	15
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	16
3.1 Målsättning	16
3.2 De viktigaste förslagen	17
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser	17
4.2 Konsekvenser för myndigheter	17
4.3 Samhälleliga konsekvenser	18
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	18
5.1 Konventionsförhandlingarna	18
5.2 Beredningsskedena och beredningsmaterialet	18
Arbetsgruppens förslag blev klart den 31 augusti 2010.	18
6 ANDRA OMSTÄNDIGHETER SOM INVERKAR PÅ PROPOSITIONEN	19
DETALJMOTIVERING	20
1 Konventionens innehåll och dess förhållande till lagstiftningen i Finland	20
Kapitel I. Syften, tillämpningsområde, icke-diskrimineringsprincip och definitioner	20
Kapitel II. Förebyggande, samarbete och andra åtgärder	21
Kapitel III. Åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter med beaktande av jämställdhet	30

	Kapitel IV. Materiell straffrätt	52
	Kapitel V. Utredning, åtal och processrätt	60
	Kapitel VI. Internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället ..	67
	Kapitel VII. Övervakningsmekanism	73
	Kapitel VIII. Samband med andra internationella instrument	75
	Kapitel IX. Ändringar i konventionen	76
	Kapitel X. Slutbestämmelser	76
2	Lagförslag.....	77
	2.1 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.....	77
	2.2 Lagen om näringsförbud.....	77
3	Ikraftträdande	78
4	Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning	78
	4.1 Behovet av riksdagens samtycke.....	78
	4.2 Behandlingsordning.....	81
	LAGFÖRSLAG	82
	om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.....	82
	om ändring av 3 § i lagen om näringsförbud.....	83
	BILAGA	84
	PARALLELLTEXT	84
	om ändring av 3 § i lagen om näringsförbud.....	84
	FÖRDRAGSTEXT	85

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning**1.1 Europarådets konvention om bekämpande av människohandel**

Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (CETS 197) (nedan konventionen) godkändes av Europarådets ministerkommitté den 3 maj 2005 och öppnades för undertecknande i Warszawa den 16–17 maj 2005 vid Europarådets tredje toppmöte.

Finland undertecknade konventionen den 29 augusti 2008. Konventionen krävde tio ratifikationer för att träda i kraft. Detta antal uppnåddes den 24 oktober 2007 och konventionen trädde sålunda i kraft internationellt den 1 februari 2008. Hittills har konventionen undertecknats av 43 stater och 34 stater har ratificerat eller anslutit sig till den.

Konventionen består av tio kapitel. Kapitel I innehåller bestämmelser om konventionens syften, tillämpningsområdet och icke-diskrimineringsprincipen samt definitioner. I kapitel II ingår bestämmelser om förebyggande av människohandel samt om samarbete och andra åtgärder. Kapitel III innehåller bestämmelser om åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter samt om tryggnad av jämställdhet. Kapitel IV gäller materiell straffrätt och kapitel V utredning, åtal och processrätt. I kapitel VI ingår bestämmelser om internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället och i kapitel VII ingår bestämmelser om övervakningsmekanismen. Kapitel VIII innehåller bestämmelser om konventions förhållande till andra internationella instrument, kapitel IX innehåller bestämmelser om ändring av konventionen och kapitel X innehåller slutbestämmelserna.

Syftet med Europarådets konvention om bekämpande av människohandel är att förhindra och bekämpa människohandel på ett sådant sätt att jämställdheten mellan kvinnor och män samtidigt säkerställs. Genom konventionen strävar man efter att trygga de mänskliga rättigheterna för offren för människohandel samt att garantera att människohandelsbrott undersöks och åtalas effektivt. I konventionen fastställs också de grundläggande principerna för skydd av och hjälp till offer och vittnen.

gande principerna för skydd av och hjälp till offer och vittnen.

Konvention ska gälla alla former av människohandel, nationell eller gränsöverskridande, oberoende av dess eventuella samband med organiserad brottslighet. Konventionen kompletterar bestämmelserna i Förenta nationernas (FN) konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (den s.k. Palermokonventionen) (FördrS 20/2004) och dess tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (FördrS 71/2006). Människohandel definieras i konventionen på samma sätt som i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen.

I konventionen åläggs parterna genomföra olika åtgärder för att förebygga och bekämpa människohandel samt för att koordinera de olika organens arbete som ansvarar för detta. I detta syfte ska de bl.a. ordna upplysnings- och utbildningskampanjer samt forsknings- och informationsverksamhet. Parterna förbinder sig också att genomföra olika åtgärder för att minska efterfrågan av de tjänster som offren för människohandel tillhandahåller. Även gränsbevakningen ska så långt som möjligt effektiviseras samt säkerheten för rese- och identitetshandlingar förbättras.

För att skydda rättigheterna för dem som fallit offer för människohandel ska parterna utveckla bl.a. ett identifieringssystem för offer samt åtgärder som syftar till att skydda offrens privatliv. Offrens fysiska, psykiska och sociala återhämtning ska främjas och de ska garanteras en period för återhämtning och eftertanke på minst 30 dagar. Under denna period får inget beslut om utvisning av personen verkställas. Offret ska också garanteras rätten att få uppgifter om rättsliga och administrativa förfaranden på ett språk som han eller hon förstår.

Parterna förbinder sig till att kriminalisera människohandel. De ska också överväga kriminalisering av användande av offrens tjänster. Även juridiska personer ska kunna ställas till ansvar för brott som avses i konventionen. Varje part ska också anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan be-

hövas för att den tillfälligt eller permanent ska kunna stänga en inrättning som har använts för att genomföra människohandel, utan att detta ska påverka rättigheter för tredje person i god tro, eller för att tillfälligt eller permanent vägra gärningsmannen att bedriva den verksamhet inom vilken brottet förövades.

Utredning av och åtal för de brott som nämns i konventionen ska vara oberoende av ett offers brottsanmälan eller anklagelse, i varje fall då brottet helt eller delvis begåtts inom parternas territorium. Offer, vittnen och personer som samarbetar med de rättsvårdande myndigheterna ska också skyddas effektivt mot eventuella repressalier eller hot, särskilt under loppet av en utredning eller under behandlingen av åtal i brottmål. Ett brottsoffer som är barn ska skyddas genom särskilda åtgärder med beaktande av barnets bästa.

Varje part ska säkerställa att personer eller enheter är särskilt inriktade på att bekämpa människohandel och skydda vittnen. Dessa personer eller institut ska vara oavhängiga och de ska garanteras tillräckliga ekonomiska resurser och utbildning för att sköta sina uppgifter. Parterna ska också överväga att tillsätta nationella rapportörer eller andra verktyg för att övervaka åtgärderna mot människohandel.

Parterna förbinder sig att samarbeta sinsemellan i enlighet med bestämmelserna i konventionen. Statliga myndigheter och tjänstemän inom den offentliga förvaltningen ska också uppmanas att samarbeta med representanter för medborgarorganisationer och andra relevanta organisationer samt med det civila samhället.

Genom konventionen inrättas också en särskild övervakningsmekanism för att garantera att parterna genomför bestämmelserna i konventionen effektivt. För övervakningsmekanismen inrättas en expertgrupp för bekämpande av människohandel (GRETA) med 10 - 15 ledamöter. Ledamöterna ska väljas bland medborgare i parterna.

1.2 Internationella referensramar

Konventionen kompletterar Palermokonventionen och dess tilläggsprotokoll om människohandel i synnerhet när det gäller

skydd av offren för människohandel och säkerställandet av deras mänskliga rättigheter. Även i flera andra FN-konventioner ingår bestämmelser om människohandel, såsom i det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi till konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991, konventionen).

Före utarbetandet av konvention har Europarådets ministerkommitté och Europarådets parlamentariska församling avgett flera rekommendationer som är relevanta för frågan.

De ovan nämnda fördragen och andra dokument behandlas närmare i avsnitt 2.2.

Kampen mot människohandel hör också till verksamhetsområdet för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). OSSE har i detta sammanhang bl.a. en särskild representant för bekämpning av människohandel. Dennes mandat innefattar åtgärder för både förebyggande av människohandel samt för skydd av personer som fallit offer för människohandel och för dömmande av förövare. I avsnitt 2.2 behandlas också OSSE:s verksamhet i detta avseende närmare.

1.3 Konventionen och Europeiska unionen

Europeiska kommissionen deltog på EG:s vägnar i konventionsförhandlingarna. Genom Europeiska unionens rådsbeslut av den 28 juni 2004 beviljades kommissionen fullmakt att förhandla om bestämmelserna i en europeisk konvention om bekämpande av människohandel till den del som bestämmelserna hörde till gemenskapens behörighet. I det förhandlingsmandat som beviljats kommissionen ansågs att följande bestämmelser hörde till gemenskapens behörighet: bestämmelser som hör till gränsbevakning, bestämmelser som gäller bistånd till offer för människohandel, bestämmelser som gäller uppehållstillstånd och återvändande, bestämmelser som gäller kompensation och gottgörelse samt alla horisontala och andra bestämmelser som gäller tillämpningen av de ovan nämnda bestämmelserna.

Rambeslutet om bekämpande av människohandel som Europeiska unionens råd godkände den 19 juli 2002 (2002/629/RIF, EUT L 203, 1.8.2002, s. 1) förenhetligar definitio-

nera av människohandel, området för straffbart beteende samt påföljderna i medlemsstaterna. Rambeslutet trädde i kraft den 1 augusti 2002 och det kompletterar tidigare godkända instrument, i synnerhet rådets gemensamma åtgärd om åtgärder mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn från 1997. Också Europeiska unionens råds rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (2004/68/RIF, EGT L 013, 20.1.2004, s. 44) är relevant i sammanhanget liksom också Europeiska unionens råds rambeslut om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden (2001/220/RIF, EGT L 82, 22.3.2001, s. 1).

Europeiska kommissionen lade den 29 mars 2010 fram ett förslag till direktiv (KOM(2010)94) och (KOM(2010)95) som ska ersätta rambeslutet om människohandel och sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättning av rådets rambeslut 2002/629/RIF har utfärdats den 5 april 2011 (EUT L 101, 15.4.2011). Det ska genomföras inom två år från att det godkändes. Direktivet baserar sig i stor utsträckning på konventionen. I jämförelse med rambeslutet betonas utgångspunkten hos offren och preciseras begreppet utnyttjande i samband med människohandel. I början av hösten 2011 är behandlingen av förslaget till direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn ännu inte slutförd.

Andra i frågan relevanta författningar är bl.a. Europeiska unionens råds direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna (EUT L 261, 6.8.2004) (offerdirektivet). Direktivet har genomförts nationellt genom ändring av utlänningslagen (1158/2006) samt genom ändring av lagen om utlänningsregistret (1159/2006). Också i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 (EUT L 105, 13.4.1006, s.1) om en gemenskapskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) föreskrivs bl.a. om villkor för och nekande av in-

resa. I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (EUT L 105, 13.4.1006, s.1) (viseringskodex) föreskrivs igen bl.a. om avslag på ansökan om visering och om upphävande och återkallande av visering.

På Europeiska unionens nivå är också regelverket gällande både arbetskraftens och tjänsters fria rörlighet av betydelse. De arbetstagare som kommer till Finland inom ramen för arbetskraftens fria rörlighet omfattas av den normala arbetslagstiftningen. Där emot tillämpas arbetslagstiftningen på arbetstagare som sänts tillfälligt till Finland endast till vissa centrala delar. Den rörlighet som sker inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster regleras för sin del också av tjänstedirektivet 2006/123/EG (EUT L 376/37, 27.12.2006), vilket i Finland har genomförts genom lagen om tillhandahållande av tjänster (1166/2009). Trots att direktivet inte gäller arbetsvillkor, har det betydelse för sådana personers ställning som rör sig som tillhandahållare av tjänster.

Lagen om utstationerade arbetstagare (1146/1999) baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG (EGT L 18, 21.1.1997, s. 1–6) och gäller också arbetstagare som utsänts till Finland från tredjeländer. I direktivet fastställs de centrala arbetsvillkoren, vilka bestäms enligt lagstiftningen i det land där det tillfälliga arbetet utförs. I de fall där arbetet i Finland är tillfälligt, ska särskild uppmärksamhet fästas vid tryggheten av arbetstagarnas rättigheter. I övervakningen av det gränsöverskridande normverket betonas också utvecklandet av myndigheternas gränsöverskridande samarbete. Provanvändning av ett system för informationsutbyte för myndigheterna i medlemsstaterna i Europeiska unionen, vilket särskilt gäller utsända arbetstagare, inleddes 2011.

Europeiska rådet godkände den 10 och 11 december 2009 ett flerårigt program för området för frihet, säkerhet och rättvisa för åren 2010-2014: Stockholmsprogrammet - ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd (EUT C 115, 4.5.2010, s. 1–38). Enligt Stockholmsprogrammet ska förebyggandet och bekämpandet av människohandel och människosmuggling förstärkas och effektiviseras. Detta nödvändiggör en

samordnad och enhetlig politisk reaktion som sträcker sig längre än området med frihet, säkerhet och rättvisa och, samtidigt som den beaktar nya former av utnyttjande, omfattar yttre förbindelser, utvecklingssamarbete, sociala frågor och sysselsättning, utbildning och hälsa, jämställdhet mellan kvinnor och män och icke-diskriminering. Enligt Stockholmsprogrammet ska detta också gynnas av en bred dialog mellan alla berörda parter, inklusive det civila samhället, och vägledas av förbättrad förståelse av och forskning om människohandel och människosmuggling på unionsnivå och internationell nivå. Samarbetet och samordningen med tredjeländer har i detta sammanhang en avgörande betydelse. Europeiska kommissionen har utarbetat en handlingsplan för genomförandet av Stockholmsprogrammet. Dessutom är avsikten att utnyttja det handlingsdokument om bekämpande av människohandel som rådet godkände den 30 november 2009.

I Stockholmsprogrammet uppmanar Europeiska rådet att överväga inrättandet av en tjänst som EU-samordnare för kampen mot människohandel (EU ATC). Kommissionen utnämnde en EU-samordnare för kampen mot människohandel den 14 december 2010. Dessutom har EU inrättat ett inofficiellt nätverk av nationella människohandelsrapportörer och motsvarande system, med regelbundna sammankomster.

Betydelsen av bekämpande av människohandel samt integration har ökat i EU-politiken när EU i och med Lissabonfördraget gavs uttrycklig behörighet att föreskriva om bekämpande av människohandel och om integration (artikel 79 i FEUF, EUT C 306, 17.12.2007). Trots att sådana uttryckliga rättsliga grunder inte tidigare fanns i grundfördragen har det varit möjligt att föreskriva om bekämpande av människohandel samt integration av asylsökande med hjälp av andra rättsliga grunder. Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna (EUT C 303, 14.12.2007) innehåller ett förbud mot människohandel (artikel 5.3).

Konventionen är öppen för undertecknande också av Europeiska gemenskapen (nuförtiden Europeiska unionen). Till konventionen har också tagits en bestämmelse enligt vilken medlemsländerna i Europeiska unionen i sina inbördes förhållanden ska tillämpa gemen-

skapens och Europeiska unionens bestämmelser, förutsatt dock att detta inte strider mot konventionens syfte och målsättning eller begränsar dess fulla tillämpning med andra parter (en s.k. frånskiljandeklausul). Europeiska unionen har tills vidare inte undertecknat konventionen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

Straff- och processrättslig reglering

Människohandel har kriminaliserats i 25 kap. 3 § i strafflagen (39/1889) i enlighet med vad som förutsätts i artikel 18 i konventionen. Till det nämnda brottet gör sig den skyldig som genom att 1) utnyttja någon annans beroende ställning eller skyddslösa läge, 2) vilseleda någon annan eller genom att utnyttja att någon vilseletts, 3) betala ersättning till en person som har kontroll över en annan person, eller 4) ta emot en sådan ersättning tar kontroll över någon eller rekryter, överlåter, transporterar, tar emot eller inhyser någon i syfte att göra honom eller henne till föremål för sexuellt utnyttjande enligt 20 kap. 9 § 1 mom. 1 punkten eller därmed jämförbart sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller andra förhållanden som kränker människovärdet eller i syfte att avlägsna organ eller vävnader i ekonomiskt vinningssyfte. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst sex år. För människohandel döms också den som tar kontroll över en person som är yngre än aderton år, rekryter, överlåter, transporterar, tar emot eller inhyser en sådan person i sådant syfte som anges i 1 mom., även om inget av de medel som nämns i 1 mom. 1–4 punkten har använts. Försök är straffbart.

Enligt 25 kap. 3 a § i strafflagen, om i människohandel 1) våld, hot eller list används i stället för eller utöver de medel som avses i 3 §, 2) någon uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet tillfogas svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, försätts i livshotande läge eller utsätts för därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande, 3) brottet riktar sig

mot ett barn under aderton år eller mot en person som har en väsentligt nedsatt förmåga att försvara sig eller 4) brottet har begåtts som ett led i en i 17 kap. 1 a § 4 mom. avsedd organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet, och gärningen även bedömd som en helhet är grov, ska gärningsmannen för grov människohandel dömas till fängelse i minst två och högst tio år. För grov människohandel döms också den som utsätter någon annan för slaveri eller håller någon annan i slaveri, transporterar slavar eller handlar med slavar, om gärningen bedömd som en helhet är grov. Försök är straffbart.

I enlighet med artikel 22 kan också en juridisk person ställas till svars för brott som avses i konventionen. Enligt 25 kap. 10 § i strafflagen tillämpas på människohandel och grov människohandel vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

På det sättet som avses i artikel 19 i konventionen ska enligt 20 kap. 8 § i strafflagen den som genom att utlova eller ge en ersättning som representerar ett direkt ekonomiskt värde får någon som är föremål för ett kopp- eller människohandelsbrott att ha samlag eller företa en därmed jämförlig sexuell handling för utnyttjande av person som är föremål för sexhandel dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Straffbestäm- melsen i fråga är sekundär i förhållande till 8 a § (köp av sexuella tjänster av ung person). För utnyttjande av person som är föremål för sexhandel döms också den som drar fördel av en ersättning som utlovats eller getts av en tredje part genom att ha samlag eller företa en därmed jämförlig sexuell handling med en person som nämns ovan.

Till människohandelsbrott kan hänföra sig i artikel 20 avsedda brott som gäller rese- eller identitetshandlingar. De viktigaste av dem är förfalskningsbrotten, vilka straffbeläggs i 33 kap i strafflagen. Enligt brottets normalgrad (33 kap. 1 §) gör sig den skyldig till förfalskning som framställer en falsk handling eller annat bevismedel eller som förfalskar ett dylikt bevismedel för att användas som vilseledande bevis, eller såsom sådant bevis använder ett falskt eller förfalskat bevismedel. Straffet ska vara böter eller fängelse i högst två år. Försök är straffbart.

I 33 kap. i strafflagen kriminaliseras också grov förfalskning (2 §, t.ex. synnerligen

planmässig verksamhet) och lindrig förfalskning (3 §, t.ex. om förfalskningen, med hänsyn till bevismedlets art eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet är ringa). Ett bevismedel är falskt, om det använt som bevis är ägnat att ge en vilseledande bild av sitt ursprung eller utställarens identitet och förfalskat om dess innehåll obehörigen har ändrats beträffande någon uppgift som är av betydelse i bevishänseende (33 kap. 6 § 2 och 3 mom.). På förfalskning och grov förfalskning tillämpas därtill vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer (33 kap. 7 §).

I samband med människohandelsbrott kan rese- eller identitetshandlingar också tillägnas eller tas i bruk olovligt, döljas, skadas eller förstöras. I dessa fall blir bestämmelserna i 28 kap. i strafflagen om stöld- och förskingringsbrott, i 32 kap. om häleribrott och i 35 kap. om skadegörelse tillämpliga. Enligt 28 kap. 11 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen ska den som bemäktigar sig, flyttar eller döljer lös egendom som är i någon annans besittning, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för besittningsintrång dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

Om bestämmande av straff som avses i artikel 23 föreskrivs i 6 kap. i strafflagen. Både när det gäller straffmätning och val av straffslag tillämpas den allmänna principen i 6 kap. 4 §, enligt vilken straffet ska mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, till motiven till gärningen samt till gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. I 6 kap. 5 § i strafflagen föreskrivs om kvalificeringsgrunder, som är t.ex. att den brottsliga verksamheten har varit planmässig, att gärningsmannen har begått brottet såsom medlem av en grupp som har organiserats för att begå allvarliga brott och gärningsmannens tidigare brottslighet. Enligt 6 kap. 6 § i strafflagen är strafflindringsgrunder bl.a. att betydande påtryckning har medverkat till att brottet begåtts och att stark mänsklig medkänsla har lett till brottet. Straffet bestäms enligt 8 § i kapitlet enligt en lindrigare straffskala (kan dömas till högst tre fjärdedelar av maximistraffet) t.ex. när gärningsmannen har begått brottet innan han eller hon fyllde 18 år eller brottet har stannat vid försök. Ett fängelse-

straff på viss tid som uppgår till högst två år kan förklaras villkorligt, om det inte med hänsyn till hur allvarligt brottet är, gärningsmannens skuld sådana den framgår av brottet eller gärningsmannens tidigare brottslighet förutsätts att ovillkorligt fängelse döms ut (6 kap. 9 § 1 mom.).

Vissa andra paragrafer i strafflagen som är av betydelse med tanke på konventionen behandlas nedan i detaljmotiveringen i samband med behandlingen av innehållet i konventionen och dess förhållande till lagstiftningen i Finland.

Också bestämmelserna i rättegångsbalken (4/1734), lagen om rättegång i brottmål (689/1997), lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007), rätts-hjälpslagen (257/2002) och vissa andra lagar som blir tillämpliga i straffprocessen behandlas nedan i detaljmotiveringen.

Skadestånd och andra påföljder

De bestämmelser i skadeståndslagen (412/1974) och brottsskadelagen (1204/2005) som är viktiga i samband med människohandelsbrott behandlas nedan i detaljmotiveringen i det avsnitt som gäller artikel 15 i konventionen.

Konventionen har också anknytning till lagen om näringsförbud (1059/1985) och sålunda också till den i 18 § i grundlagen (731/1999) föreskrivna näringsfriheten på det sätt som beskrivs nedan i detaljmotiveringen i det avsnitt som gäller artikel 23.4.

Villkor för inresa och uppehållstillstånd

Bestämmelser om villkoren för inresa och vägran av inresa ingår i kodexen om Schengen-gränserna och i utlänningslagen (301/2004). I utlänningslagen föreskrivs bl.a. beviljande av uppehållstillstånd till offer för människohandel samt om avvisning. I 6 § föreskrivs om tillämpningen av lagen på minderåriga.

Utlänningslagen innehåller också bl.a. ett allmänt förbud mot tillbakasändning (147 §). Också redan i 9 § i grundlagen föreskrivs om förbud mot återsändande av utlänningar. Där föreskrivs att en utlänning inte får utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller

någon annan behandling som kränker människovärdet.

I 52 b § i utlänningslagen föreskrivs dessutom om en betänketid innan uppehållstillstånd beviljas på minst trettio dagar och högst sex månader som beviljas den som blivit offer för människohandel.

Dessa liksom andra paragrafer i utlänningslagen som är av betydelse med tanke på konventionen behandlas mer detaljerat nedan i detaljmotiveringen i samband med behandlingen av konventionens innehåll och dess förhållande till lagstiftningen i Finland.

Bistånd till offren

Lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) (integrationslagen) förnyades genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2007 (1269/2006). I reformen fogades till lagen bestämmelser om ett biståndssystem för offer för människohandel genom tillhandahållande av tjänster och stödåtgärder. Genom lagstiftning eftersträvas att bistånd till personer som på olika grunder blivit offer säkerställs.

Integrationslagen har ersatts av lagen om främjande av integration (1386/2010) (nya integrationslagen) och lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011) (mottagandelagen), vilka trädde i kraft den 1 september 2011. Genom reformen har man strävat efter att göra klarare den lagstiftning som gäller integration, mottagande av personer som söker internationellt skydd samt hjälp till offer för människohandel.

Bestämmelserna om bistånd till offren för människohandel har som sådana överförts från integrationslagen till mottagandelagen. De paragrafer i mottagandelagen som är av betydelse för konventionen behandlas mer ingående nedan i detaljmotiveringen när konventionens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland behandlas.

Lagstiftning som gäller barn

Konventionen innehåller flera bestämmelser som särskilt gäller barn. Bl.a. bestämmelserna om barnskydd, i synnerhet barnskyddslagen (417/2007), som trädde i kraft den 1

januari 2008, har ett nära samband med dessa bestämmelser.

Också i utlänningslagen, i mottagandelagen, i integrationslagen, och i vissa andra speciallagar ingår bestämmelser som gäller barn. Dessa bestämmelser i barnskyddslagen och i andra speciallagar granskas nedan i detaljmotiveringen.

Övrig lagstiftning

Reglering som är av betydelse med tanke på konventionen ingår också i flera andra lagar, vilka behandlas nedan i detaljmotiveringen.

Praxis

Handlingsplanen mot människohandel

Statsrådet åtog sig i utredningen över människorättspolitiken från år 2004 (SRR 2/2004 rd) att utarbeta en handlingsplan mot människohandel.

Den första nationella handlingsplanen mot människohandel blev klar på våren 2005 och den godkändes den 25 augusti 2005. Handlingsplanen granskade utifrån den lagstiftning som hänförde sig till människohandel befintliga åtgärder och åtgärder som skulle behövas i framtiden för att bättre och mer effektivt förebygga människohandel, skydda och hjälpa offer, säkerställa att förövare av människohandel åtalas samt motarbeta organiserad brottslighet. I handlingsplanen strävade man också efter att ge riktlinjer för underlättande av identifiering av offer och man föreslog åtgärder för att öka informationen och medvetenheten om människohandel. Handlingsplanen granskade människohandelns hela kedja ur ett människorätts- och yrkesövergripande perspektiv allt från rekrytering av offer till deras trygga återvändande och återanpassning till samhället i avgångs- eller destinationslandet.

Handlingsplanen från år 2005 byggde på tre viktiga utgångspunkter. Den första utgångspunkten betonade ett angreppssätt som grundar sig på de mänskliga rättigheterna och utgår från offren. I människorättsperspektivet ingick också ett barnrättsperspektiv. Till den andra utgångspunkten i handlingsplanen togs genusperspektivet. För det tredje betonades i handlingsplanen ett sektorsövergripande och

yrkesövergripande perspektiv samt betydelsen av gott samarbete.

Efter att handlingsplanen från 2005 blev klar utarbetade inrikesministeriet en handlingsplan mot människohandel för det egna förvaltningsområdet.

För att övervaka genomförandet av den första nationella handlingsplanen mot människohandel som godkändes år 2005 tillsattes en styrgrupp för att bedöma hur de åtgärder som framfördes i planen hade lyckats. Utifrån de uppgifter och erfarenheter som erhöles från genomförandet av den handlingsplanen skulle styrgruppen lägga fram ett förslag till en preciserad handlingsplan. Statsrådet godkände den 25 juni 2008 en *preciserad handlingsplan mot människohandel*, vilken fortfarande iaktas. I den preciserade handlingsplanen som grundar sig på styrgruppens förslag fastställs nya och förbättrade åtgärder mot människohandel utifrån erfarenheterna från den första fasen.

Också den preciserade verksamhetsplanen bygger på ett angreppssätt som baserar sig på de mänskliga rättigheterna och tar sin utgångspunkt i offrens behov. Målet har varit att offrets ställning och skyddet av offrets mänskliga rättigheter ska vara den viktigaste styrande faktorn vid genomförandet av åtgärderna. Detta kompletteras av en strävan att granska genomförandet av åtgärderna och deras konsekvenser från ett barn- och jämställdhetsperspektiv alltid när det behövs.

Liksom i den första nationella handlingsplanen betonas i den preciserade handlingsplanen också ett sektorsövergripande och yrkesövergripande perspektiv samt gott samarbete. I synnerhet på området för utbildning och ökning av medvetenheten, vilka får en central roll, präglas de fortsatta åtgärderna av en strävan efter genusintegrering på olika förvaltningsområden, yrkesområden och i samhället. För att de fortsatta åtgärderna ska kunna lyckas är det mycket viktigt med ett ännu öppnare och närmare samarbete än tidigare mellan myndigheter, medborgarorganisationer och arbetsmarknadsorganisationer, kommuner samt kyrkor och andra religiösa samfund i synnerhet när det gäller identifiering av offer och när det gäller att nå offren med biståndet. Också preventiva åtgärder och motverkande av efterfrågan har i den precise-

rade handlingsplanen framhävts tydligare än tidigare.

I den preciserade handlingsplanen är det viktigaste målet att sänka tröskeln för identifiering av offer i alla situationer där eventuella offer möts. Identifiering av offer och hänvisande av dem till biståndets krets är både en människorättsfråga och en förutsättning för att åtgärderna mot människohandel ska lyckas. Stärkandet av det uppsökande arbetet och en tillräckligt omfattande utbildning för yrkespersoner som möter eventuella offer har en viktig roll för sänkningen av identifieringströskeln.

För att stödja uppföljningen och koordineringen av genomförandet av den preciserade handlingsplanen mot människohandel tillsatte inrikesministeriet den 26 augusti 2008 en styrgrupp för tiden 1 september 2008 - 31 december 2010 (styrgruppen för den preciserade handlingsplanen). Dess mandatperiod förlängdes till den 31 mars 2011 genom ett beslut av den 7 december 2010. Styrgruppen hade i uppdrag att utifrån sin egen bedömning före utgången av sin mandatperiod lägga fram rekommendationer för att vidareutveckla lagstiftningen och åtgärderna mot människohandel. Styrgruppen lämnade sin rapport med rekommendationer till åtgärder den 6 april 2011.

Som sin viktigaste rekommendation föreslår styrgruppen för den preciserade handlingsplanen att en arbetsgrupp ska tillsättas i syfte att lägga fram ett förslag till en övergripande speciallag om människohandel.

Biståndssystemet för offer för människohandel

I den första nationella handlingsplanen från 2005 ställdes som ett mål att bistå offer för människohandel. I handlingsplanen infördes förslag till åtgärder för bistånd till offer som gällde servicesystemet, uppehållstillstånd och integrering samt i synnerhet hjälp till barnoffer. Enligt handlingsplanen var målet att man så långt som möjligt skulle kunna använda befintliga servicesystem. Vid godkännandet av handlingsplanen placerades biståndsarbetet i samband med systemet för mottagande av asylsökande och arbetsministeriet blev ansvarig för beredningen av hjälpen till offren och koordineringen av verksamheten.

Arbetsministeriet tillsatte den 29 september 2005 en arbetsgrupp med uppdrag att utreda och lägga fram förslag om ordnande av åtgärder för att hjälpa offren för människohandel i Finland och att utveckla lagstiftningen. Arbetsgruppen avgav sin rapport den 14 juni 2006. För att förverkliga biståndet till offer för människohandel föreslog arbetsgruppen i rapporten att ett system för tjänster och stödåtgärder inrättas i samband med systemet för mottagande av asylsökande.

I enlighet med vad som sagts ovan trädde de nya bestämmelserna i integrationslagen om ett biståndssystem för att genomföra hjälpen och stödåtgärderna till offer för människohandel i kraft den 1 januari 2007.

Enligt den preciserade handlingsplanen är grunderna för biståndssystemets verksamhet och det samarbete som hänför sig till det redan etablerade. Tjänster och stödåtgärder till offren genomförs på ett lämpligt sätt efter att offret har identifierats och intagits i biståndssystemet. Biståndssystemet behandlas närmare nedan i detaljmotiveringen i samband med de bestämmelser i konventionen som gäller bistånd till offer.

Förebyggande och bekämpande av människohandel

Både i den första nationella handlingsplanen från 2005 och i den preciserade handlingsplanen ställdes som mål att också förebygga människohandel. Enligt den preciserade handlingsplanen utgör internationella överenskommelser och deras genomförande grunden för förebyggandet av människohandel. I den preciserade handlingsplanen föreslås därför att man sörjer för att Finland ansluter sig till de viktigaste fördragen mot människohandel, inbegripet det nu aktuella fördraget, med beaktande av den gällande lagstiftningen och dess behov.

I den preciserade handlingsplanen ställdes också som mål att bekämpa människohandelsbrott. Enligt den preciserade handlingsplanen fungerar förebyggandet av människohandelsbrott och det myndighetssamarbete som hänför sig till det effektivt och utgående från offrens behov. Bl.a. vittnesskydd och stöd till vittnen kräver dock utredning och utveckling inom sina egna områden. I detta hänseende förutsätts i handlingsplanen bl.a.

en uppföljning av de utvecklingsbehov som framgått av centralkriminalpolisens kartläggning och beaktande av vittnesskyddsbehoven när denna konvention sätts i kraft.

Vittnesskydd behandlas närmare nedan i detaljmotiveringen i samband med artikel 28 och 30 i konventionen.

Den nationella rapportören

I den preciserade handlingsplanen förutsätts också att minoritetsombudsmannen utses till nationell människohandelsrapportör. I flera internationella instrument rekommenderas att en oavhängig människohandelsrapportör utses, såsom i Europarådets parlamentariska församlings rekommendation 1545 från år 2002 (EUT C 260, 29.10.2003, s. 4), i Europeiska unionens Haagdeklaration på ministernivå (26.4.1997) och i EU-rådets resolution 2003/C 260/3 om bekämpande av människohandel, i OSSE:s handlingsplan mot människohandel, som OSSE:s ministermöte godkände i december 2003 (MC.DEC/2/03) och i OSSE:s ministermötes beslut från december 2005 (MC.DEC/14/06). I enlighet med vad som konstaterats i den preciserade handlingsplanen har uppgiften att verka som nationell rapportör ålagts minoritetsombudsmannen genom att ändra lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) genom en lag (1109/2008) som trädde i kraft den 1 januari 2009.

Också i artikel 29.4 i konventionen uppmanas parterna att överväga inrättande av nationella rapportörer. Den nationella rapportörens uppdrag behandlas därför närmare nedan i detaljmotiveringen vid artikeln i fråga.

Programmet för den inre säkerheten

Också i det av statsrådet den 8 maj 2008 godkända programmet för den inre säkerheten har bekämpande av människohandel och därmed jämförbar brottslighet fastställts som ett särskilt mål för att förbättra den inre säkerheten. Enligt programmet är målet att förebygga människohandel och att hjälpa offren samt att ställa förövarna av människohandel till svars för dessa brott. Detta uppnås bl.a. genom att öka medvetenheten om människohandel för att förebygga den samt att

göra definitionen av människohandel och liknande brott klarare. De åtgärder som hänförs till sättande i kraft av den nu aktuella konventionen hänförs sig också bl.a. till dessa åtgärder. I detta program förutsätts vidare att rapporteringen om och uppföljningen av människohandelsituationen utvecklas bl.a. genom att tillsätta en oavhängig myndighet som människohandelsrapportör.

Ett särskilt mål för programmet för den inre säkerheten är att bekämpa organiserad brottslighet. Målet är bl.a. att förutsättningarna och verksamhetsmöjligheterna för organiserad brottslighet och annan allvarlig brottslighet minskar. Enligt programmet uppnås detta mål bl.a. genom att skydda dem som deltar i en straffprocess.

Denna punkt i programmet har behandlats närmare nedan i detaljmotiveringen i samband med artikel 28 och 30 i konventionen.

2.2 Den internationella utvecklingen

Förenta nationerna

Redan FN:s universella deklaration om de mänskliga rättigheterna som FN:s generalförsamling godkände 1948 samt den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (MP-konventionen) (FördrS 7-8/1976) liksom också den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen) (FördrS 6/1976) innehåller bl.a. bestämmelser som gäller slaveri och rättvisa och gynnsamma arbetsförhållande samt andra bestämmelser som är tillämpliga på människohandel. Även bl.a. den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970), konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67-68/1986), konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (FördrS 59-60/1989) samt i synnerhet konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59-60/1990), vilka Finland har ratificerat, innehåller bestämmelser som är tillämpliga på människohandel.

Finland har den 7 september 2010 också undertecknat det fakultativa protokollet om

försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi till konventionen om barnets rättigheter. Avsikten är att regeringspropositionen gällande ratificeringen av det nämnda protokollet avges på hösten 2011.

De specialkonventioner som gäller förbudet mot slaveri gäller i tillämpliga delar också människohandel. Den första internationella konventionen om slaveri godkändes i Nationernas förbund 1926 och Finland ratificerade den 1927 (FördrS 27/1927). Konventionen har sedermera kompletterats genom ett ändringsprotokoll från 1953, till vilket Finland anslöt sig 1953 (FördrS 8/1954) samt genom en tilläggskonvention från 1956, till vilken Finland anslöt sig 1959 (FördrS 17/1959).

Den första internationella konventionen särskilt om s.k. vit slavhandel godkändes inom Nationernas förbund dock redan 1904 och den följande internationella konventionen 1910. Konventionen angående bekämpande av handeln med kvinnor och barn ingicks år 1921. Finland anslöt sig till de två senast nämnda konventionerna den 18 juni 1926 (FördrS 3/1927). Konventionen angående undertryckande av handeln med myndiga kvinnor ingicks 1933. Finland ratificerade konventionen den 21 december 1936 (FördrS 1/1937). Mer omfattande i förhållande till dessa konventioner är konventionen angående bekämpande av handeln med människor och utnyttjande av andras prostitution som godkändes av Förenta nationernas generalförsamling den 2 december 1949. Konventionen konsoliderar de ovan nämnda konventionerna och deras ändringsprotokoll och beaktar utkastet till konvention om människohandel som utarbetats av Nationernas förbund. Finland undertecknade konventionen den 27 februari 1953 och ratificerade den 1972 (FördrS 33/1972).

Den ovan i denna proposition redan nämnda konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, den s.k. Palermokonventionen godkändes i FN:s generalförsamling den 15 november 2000. Palermokonventionen kompletteras av ett tilläggsprotokoll mot människosmuggling land-, sjö- och luftvägen, till konventionen samt av ett tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, vilka också godkän-

des den 15 november 2000. Tilläggsprotokollet är en integrerad del av Palermokonventionen. Dessa tillämpas på gärningar som till sin natur är internationella och i vilka organiserade brottslingsgrupper är delaktiga. Genom bestämmelserna i Palermokonventionen vill man bl.a. effektivisera genomförandet av lagar och åtalande samt skyddet av brottsoffer. I Palermokonventionen och i dess tilläggsprotokoll förutsätts effektiv verksamhet för att förebygga smuggling av invandrare och människohandel. Palermokonventionen har i Finland varit i kraft från och med den 11 mars 2004 (FördrS 20/2004) och tilläggsprotokollet från och med den 7 oktober 2006 (FördrS 70-71/2006).

Internationella arbetsorganisationen

Inom Internationella arbetsorganisationen (ILO) har flera överenskommelser godkänts som är viktiga för förebyggande av människohandel i syfte att utnyttja arbetskraft och tvångsarbete. År 1999 godkändes en konvention om förbud mot och omedelbara insatser för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete. Den har trätt i kraft i Finland år 2001 (FördrS 16/2000). Dessutom har Finland anslutit sig till konventionen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete från år 1930 (FördrS 44/1935) och till konventionen angående avskaffande av tvångsarbete från år 1957 (FördrS 17/1960).

Europarådet

Europarådet har redan sedan 1980-talet deltagit i verksamheten mot människohandel. De olika åtgärderna för att öka medvetenheten har också lett till godkännande av olika instrument som gäller bekämpande av människohandel. Europarådets ministerkommitté har godkänt två rekommendationer som gäller människohandel i syfte att utnyttja offret sexuellt: en rekommendation om åtgärder mot handel med människor för sexuellt utnyttjande (Recommendation No. R (2000) 11 of the Committee of Ministers to member states on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation) och en rekommendation om skydd av barn mot sexuellt utnyttjande (Recommendation Rec (2001) 16 of the Committee of Ministers

to member states on the protection of children against sexual exploitation).

Ministerkommittén samt Europarådets parlamentariska församling har också avgett flera andra för frågan betydelsefulla rekommendationer. Ministerkommittén avgav bl.a. den 20 april 2005 en rekommendation om vittnesskydd (Recommendation No. R(97)13 of the Committee of Ministers to member states concerning intimidation of witnesses and the rights of the defence), till vilken det också hänvisas i konventionens förklarande rapport i synnerhet i samband med artiklarna 28 och 30. Också flera överenskommelser som godkänts inom Europarådet är av betydelse i kampen mot människohandel; bl.a. artikel 4 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18/1990) (Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna) innehåller ett förbud mot slaveri och tvångsarbete. Även andra artiklar i konventionen kan ha betydelse för människohandel liksom också t.ex. den reviderade europeiska sociala stadgan (FördrS 78 och 80/2002) och den europeiska konventionen om förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (FördrS 16-17/1991).

I domen Siliadin mot Frankrike (26.7.2005) ansåg Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att slaverilikt tvångsarbete enligt artikel 4 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna förelåg, då den minderåriga klagande under flera års tid varit tvungen att arbeta ca femton timmar per dag sju dagar i veckan utan lön eller lediga dagar. Klaganden fick inte heller röra sig fritt utomhus och arbetstagaren hade tagit hennes pass i sin besittning. Hon hade inget uppehållstillstånd och trots att arbetsgivaren försäkrade det motsatta hade denne inte inlett åtgärder för att skaffa ett sådant. Klaganden var ursprungligen från Togo, där hennes far mot ersättning hade överlåtit henne till en person som hämtat henne till Frankrike med turistvisum. Europadomstolen konstaterade att förbudet mot slaveri och tvångsarbete i artikel 4 i Europakonventionen är ett av de grundläggande värdena för ett demokratiskt samhälle, och inget avsteg från detta får göras ens under en allmän nödsituation eller av någon annan orsak, och att stater är

skyldiga att i sin strafflag förbjuda tvångsarbete och hållande av en annan person i slaveri samt att låta utföra därmed jämförbart tvingat arbete.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

OSSE:s ministermöte i Maastricht godkände i december 2003 ett handlingsprogram mot människohandel genom ministermötets beslut (MC/SEC/2/03, Annex) (Maastricht Ministerial Council Decision No. 2/2003: Combating Trafficking in Human Beings). I handlingsprogrammet uppmanas medlemsstaterna bl.a. att inrätta en nationell systematisk mekanism genom vilken medlemsstaterna ska uppfylla sin skyldighet att skydda och främja offrens mänskliga rättigheter i samarbete med det civila samhället och andra instanser som arbetar för att bekämpa människohandel. Genom handlingsprogrammet inrättades också uppdraget som särskild representant för bekämpning av människohandel. Den särskilde representanten bistås av en särskild enhet vid OSSE:s sekretariat. Den första särskilde representanten för bekämpning av människohandel tillträdde sitt uppdrag i maj 2004.

Lagstiftningen och åtgärderna i Europeiska unionen har beskrivits generellt ovan i avsnitt 1.3.

2.3 Ratificeringen av konventionen i vissa länder

Bland de nordiska länderna har hittills Danmark, Norge och Sverige ratificerat konventionen. Island har undertecknat konventionen.

Danmark ratificerade konventionen den 19 september 2007. I samband med ratificeringen ansågs att lagstiftningen i Danmark långt uppfyllde konventionens krav. Ratificeringen krävde dock vissa ändringar i lagstiftningen. Bl.a. utlänningslagstiftningen i Danmark ändrades på grund av artikel 13 i konventionen. Dessutom avgav Danmark i samband med ratificeringen en förklaring i fråga om artikel 31.1 e, artikel 31.2 och artikel 44.

Norge ratificerade konventionen den 17 januari 2008. Ratificeringen av konventionen

krävde inga ändringar i lagstiftningen i Norge.

Sverige ratificerade konventionen den 31 maj 2010. Ratificeringen av konventionen krävde i Sverige ändring av Sveriges offentlighets- och sekretesslagstiftning till den del det gällde skyddet av uppgifter om offrets privatliv under domstolsbehandling. Dessutom avgav Sverige i samband med ratificeringen en förklaring i fråga om artikel 31.1 e och artikel 31.2.

Sammanlagt 20 medlemsstater i Europeiska unionen har ratificerat konventionen.

Av dessa ratificerade t.ex. Österrike konventionen den 12 oktober 2006. I Österrike genomfördes några lagstiftningsändringar som också hänförde sig till bestämmelserna i konventionen.

Frankrike ratificerade konventionen den 9 januari 2008. Ratificeringen av konventionen krävde i Frankrike vissa ändringar i lagstiftningen. Dessutom avgav Frankrike i samband med ratificeringen en förklaring i fråga om artikel 20 och artikel 31.2.

Belgien ratificerade konventionen den 27 april 2009. Ratificeringen av konventionen krävde inga ändringar i lagstiftningen.

2.4 Andra faktorer som hänför sig till propositionen

Utrikesministeriet bereder för närvarande sättandet i kraft av det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi till konventionen om barnets rättigheter. Finland undertecknade protokollet den 7 september 2000. Betänkandet av den arbetsgrupp som bereder frågan lämnades den 11 mars 2011. Enligt betänkandet stärker sättandet i kraft av det fakultativa protokollet barnets ställning och genomförandet av lagstiftningen och sådana förpliktelser som redan nu åligger myndigheterna. Protokollet förpliktar till att i synnerhet skydda barn mot försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, vilka såsom fenomen ofta också hänför sig mer allmänt till människohandel.

Artikel 7 i det fakultativa protokollet innehåller en förpliktelse att vidta åtgärder för att möjliggöra beslag och förverkande, när det är lämpligt, av föremål, så som utrustning, tillgångar och andra hjälpmedel som använts för

att begå eller underlätta brott enligt protokollet, eller vinster som härrör från sådana brott, samt åtgärder i syfte att tillfälligt eller slutgiltigt stänga lokaler som används till att begå sådana brott. En förpliktelse av motsvarande slag ingår i artikel 23.4 i denna konvention, vilken kommer att behandlas närmare nedan. På grund av dessa föreslås också att lagen om näringsförbud ska ändras.

Regeringens proposition i anslutning till sättandet i kraft av det fakultativa protokollet avses bli överlämnad i december 2011.

Vid utrikesministeriet bereds också godkännandet av det fakultativa protokollet till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Finland undertecknade det i december 2002 ingångna fakultativa protokollet den 23 september 2003. Det viktigaste målet med protokollet är att inrätta ett system för att hindra tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, inom ramen för vilken oavhängiga internationella och nationella organ regelbundet besöker platser där personer som frihetsberövats hålls. Protokollet ålägger varje part att inrätta eller utse en eller flera oavhängiga nationella system eller att fortsätta att upprätthålla ett sådant. I Finland är det i första hand riksdagens justitieombudsman som utför denna slags tillsyn. Också justitiekanslern har behörighet till liknande inspektioner. Eftersom riksdagens justitieombudsman bäst verkar uppfylla kraven i protokollet, ska justitieombudsmannen föreslås till det nationella tillsynsorganet enligt det fakultativa protokollet. I och med det fakultativa protokollet torde justitieombudsmannens inspektionsverksamhet utvidgas och dess betydelse också för förebyggandet av människohandel förstärkas. Justitieombudsmannen har sedan 2009 i sin inspektion av förläggningen i Joutseno fäst uppmärksamhet vid frågor som hänför sig till rättskyddet i biståndssystemet för offer av människohandel.

I samband med riksdagens justitieombudsmans kansli har genom lag (535/2011) inrättats ett Människorättscenter, som inleder sin verksamhet den 1 januari 2012.

Europarådets ministerkommitté godkände i april 2011 Europarådets konvention för förebyggande och bekämpande av våld mot

kvinnor och familjevåld (CETS No. 210). Finland undertecknade konventionen den 11 maj 2011 och ratifikationsförfarandet har inletts under utrikesministeriets ledning. Konventionen innehåller bestämmelser om förebyggande av våld mot kvinnor, om skydd av offer och om bringande till svars av förövare. I den ingår också bestämmelser om invandring, sökande av asyl, beviljande och giltighetstid av uppehållstillstånd och förbud mot återsändande. Konventionen stärker ställningen för offer av människohandel. Genom konventionen inrättas en kommitté för att övervaka och följa genomförandet av konventionen.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll trädde i kraft internationellt den 3 maj 2008. Finland undertecknade konventionen och dess fakultativa protokoll i mars 2007 och arbetet för deras ratificering pågår. Syftet med konventionen är att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta alla befintliga mänskliga rättigheter och grundläggande friheter till fullo och likvärdigt med andra personer. Till de centrala bestämmelserna i konventionen hör bl.a. artiklarna om tillgänglighet, rättshandlingsförmåga, frihet, säkerhet och kroppslig integritet. Genom det fakultativa protokollet grundas rätten till ett enskilt klagomålsförfarande gällande de rättigheter som konventionen täcker samt ett undersökningsförfarande som riktar sig till parterna. I fråga om personer med funktionsnedsättning stärker konventionen också det allmänna förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning samt ålägger parterna att fästa särskild uppmärksamhet vid detta i samband med bemötandet av personer med funktionsnedsättning. Konventionens förpliktelse att skrida till åtgärder för att förebygga utnyttjande, misshandel och olika former av våld mot personer med funktionsnedsättning inbegriper också en skyldighet att utreda och bringa alla fall till rättssystemets behandling. Konventionen för sin del stärker också ställningen för personer med funktionsnedsättning som eventuella offer för människohandel. I ett fall i Helsingfors hovrätt från år 2007 (R 06/2317, 1.3.2007) tillämpades straffbestämmelsen

gällande människohandel på en gärning gentemot en kvinna med förståndshandikapp.

Finland undertecknade också den 24 september 2009 det fakultativa protokollet till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, ingånget i New York den 10 december 2008. Protokollet har ännu inte trätt i kraft internationellt. Genom det fakultativa protokollet inrättas ett enskilt klagomålsförfarande, enligt vilket enskilda personer inom en stats jurisdiktion kan lämna ett klagomål till kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, om han eller hon anser att de rättigheter som tryggas i konventionen har kränkts. Regeringens proposition i anslutning till ratificeringen av det fakultativa protokollet avses bli överlämnad år 2012. Det fakultativa protokollet stärker för sin del den rättsliga ställningen för offer av människohandel genom att skapa dem nya möjligheter att få sin sak undersökt av ett internationellt organ. I synnerhet tillgängligheten av tjänster som hänför sig till bistånd till offer kan då komma i fråga.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Regeringspropositionens målsättning är att riksdagen ska godkänna Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Målet är också att riksdagen ska godkänna en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen samt en lag om ändring av lagen om näringsförbud.

Godkännandet av konventionen har en viktig praktisk och principiell betydelse. Godkännandet av konventionen stärker genomförandet av de skyldigheter som lagstiftningen också för närvarande riktar mot myndighetsverksamheten.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen har man redan genom rubriken velat betona att konventionen inte bara innehåller normativa bestämmelser, utan att den också gäller andra projekt som ska verkställas i syfte att förebygga människohandel.

Bekämpandet av människohandel uppfattas så att det inbegriper förebyggande av människohandel och bistånd till offren liksom också straffrättsliga åtgärder.

Konventionens huvudsakliga mervärde i förhållande till andra internationella instrument ligger därför enligt dess förklarande rapport i det att konventionen tar sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna samt att konventionen prioriterar hjälpen till offren och skyddet av deras mänskliga rättigheter. I konventionen erkänns också att människohandel är en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Enligt stycke 5 i konventionens inledning måste respekt för brottsoffers rättigheter, skydd av brottsoffer och åtgärder för att bekämpa människohandel vara övergripande mål.

Fördelen med konventionen i förhållande till redan befintliga internationella instrument är Europarådets mera begränsade och enhetligare verksamhetsfält. Det innehåller också mer detaljerade bestämmelser och därigenom kan de minimiförutsättningar som ingår i andra internationella instrument överskridas. Syftet med utarbetandet av konventionen har dock inte varit att tävla med andra instrument, t.ex. med Palermokonventionens tilläggsprotokoll om människohandel, utan att förbättra och utveckla de standarder som ingår i dem, i synnerhet med tanke på skyddet av offren för människohandel. Särskilt i förhållandet till Palermokonventionens tilläggsprotokoll om människohandel, som enligt den förklarande rapporten till konventionen betonar brottsbekämpning, definierar Europarådets konvention människohandel framför allt som ett brott mot de mänskliga rättigheterna och betonar skyddet av offren.

Konventionens mervärde framgår också av dess breda tillämpningsområde. Till konventionens tillämpningsområde hör alla former av människohandel och alla personer som är föremål för människohandel. Genom konventionen skapas dessutom omfattande ramar för skydd av offer och vittnen. Genom konventionen inrättas också ett effektivt och oavhängigt övervakningssystem för att säkerställa att parterna genomför konventionsbestämmelserna effektivt. Dessutom har jämställdheten mellan kvinnor och män integrerats i konventionsbestämmelserna.

3.2 De viktigaste förslagen

I regeringspropositionen föreslås att riksdagen godkänner Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.

Dessutom föreslås att lagen om näringsförbud ändras så att det blir möjligt att den som gjort sig skyldig till ett människohandelsbrott meddelas näringsförbud, om brottet förövats i näringsverksamheten. Inga andra lagändringar krävs för att sätta i kraft konventionen nationellt.

Propositionen innehåller också vissa möjliga utvecklingsförslag, som dock inte utgör en förutsättning för att sätta konventionen i kraft nationellt. T.ex. när det gäller repatriering och återvändande av offer enligt artikel 16.1 och 16.2 kan samarbetet med myndigheterna i andra länder och informationssamlingen om återvändanden vid behov effektiviseras.

I fråga om artikel 28 i konventionen finns det också behov att utveckla genomförandet av skydd av offer, vittnen och deras familjemedlemmar samt av andra som avses i artikeln. Dessa utvecklingsbehov kan dock tillmötesgå i synnerhet genom de medel som avses med åtgärderna i programmet för inre säkerhet, vilket beskrivits ovan i avsnitt 2.1.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga självständiga ekonomiska konsekvenser som behöver beaktas i lagberedningen. Inga nya myndigheter föreslås bli inrättade och myndighetsuppgifterna ökas inte på ett sätt som skulle öka behovet av resurser.

4.2 Konsekvenser för myndigheter

Genom godkännandet av konventionen betonas befintliga skyldigheter som redan nu riktar sig mot myndighetsverksamheten. Myndigheterna ges inte nya uppgifter. Ingen nämnvärd ökning av myndigheternas arbetsbörda förorsakas av den föreslagna ändringen i lagen om näringsförbud.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Godkännandet av konventionen har en viktig praktisk och principiell betydelse för bekämpandet av människohandelsbrottslighet. Godkännandet av konventionen stärker genomförandet av redan gällande lagstiftning och redan befintliga skyldigheter, vilka även nu riktas mot myndighetsverksamheten.

Det är ofta kvinnor som är föremål för människohandel, i synnerhet sådan som förövas i avsikt att utnyttja offret sexuellt. I synnerhet i människohandelns utreseländer riktar sig diskriminering mot kvinnor ofta redan på grund av att de är kvinnor. Också fattigdom och arbetslöshet drabbar kvinnor oftare än män. Godkännandet av konventionen stärker strävandena att beakta rättigheterna för dessa kvinnor som också är offer. Liksom konstateras nedan i detaljmotiveringen för artikel 17, riktar sig den lagstiftning som hänförs till bestämmelserna i konventionen till kvinnor och män på samma sätt och beaktar offret oavsett kön.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Konventionsförhandlingarna

Förhandlingarna om konventionen fördes i en ad hoc-arbetsgrupp inom Europarådet (CAHTEH) under åren 2003 - 2005. Denna arbetsgrupp sammanträdde sammanlagt åtta gånger: den första gången sammanträdde arbetsgruppen i september 2003 och den höll sitt sista möte i februari 2005. CAHTEH godkände utkastet till konvention i december 2004 och sände det till ministerkommittén för vidarebefordran till den parlamentariska församlingen för utlåtande. Parlamentariska församlingen avgav sitt utlåtande i januari 2005 (Opinion n° 253 (2005), 26.1.2005). Arbetsgruppen behandlade utlåtandet vid sitt sista möte i februari 2005.

5.2 Beredningsskedena och beredningsmaterialet

Utrikesministeriet tillsatte den 4 februari 2008 en arbetsgrupp med representanter från utrikesministeriet (ordförande), justitiemini-

steriet, inrikesministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet som ledamöter. Arbetsgruppens uppdrag var att utreda vilka åtgärder ratificeringen av Europarådets konvention om bekämpande av människohandel kräver samt att i lämplig omfattning utreda hur de stater som ratificerat konventionen har löst arrangemangen i anknytning till ratificeringen, inbegripet de frågor som kan ha konsekvenser för grundlagen.

Arbetsgruppen diskuterade konventionens förpliktelser och de behov av ändringar i lagstiftningen som ratificeringen krävde. Arbetsgruppen hörde också sakkunniga samt styrgruppen för den preciserade handlingsplanen mot människohandel. Utifrån diskussionerna och samråden lade arbetsgruppen fram sitt förslag, vilket den ansåg ändamålsenligt att utforma som en regeringsproposition.

Arbetsgruppens förslag blev klart den 31 augusti 2010.

Remissyttranden om propositionen begärdes av sammanlagt 69 myndigheter och aktörer inom det civila samhället. Sammanlagt 32 utlåtanden lämnades, av vilka en del hade utarbetats gemensamt av flera remissinstanser. Alla de som tog ställning i sak understödde godkännandet av konventionen och ansåg att sättande i kraft av den stärker genomförandet av den redan befintliga lagstiftningen och de därtill hörande myndighetsförpliktelserna. I flera utlåtanden togs det dock upp problem som i nuvarande praxis uppkommit bl.a. gällande identifiering av offer, tillgången till biståndssystemet för offer av människohandel samt genomförande av förbudet mot avlägsnande ur landet av offer för människohandel. Man önskade att dessa olägenheter skulle rätas till. I flera utlåtanden togs också fram behovet av en speciallag gällande människohandel.

Utifrån arbetsgruppens betänkande samt den respons som gavs i utlåtandena har en regeringsproposition om godkännande av konventionen och av de lagstiftningsändringar som dess ikraftträdande förutsätter utarbetats vid utrikesministeriet.

6 Andra omständigheter som inverkar på propositionen

I den ändring av grundlagen (1112/2011) som riksdagen godkände den 21 oktober 2011 ändras 95 § 1 mom. i grundlagen så att andra bestämmelser än de som hör till området för lagstiftningen i en internationell förpliktelse sätts i kraft genom förordning. Av 80 § i grundlagen följer att om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. Ändringen av grundlagen träder i kraft den 1 mars 2012, efter vilken tidpunkt också de förordningar

som avses i 95 § 3 mom. utfärdas av statsrådet.

När konventionen enligt dess artikel 44 träder i kraft för en stat som ansluter sig till konventionen den första dagen i den månad som följer efter att tre månader har löpt från den dagen då anslutningsinstrumentet har deponerats hos Europarådets generalsekretär, ska förordningen gällande dess ikraftträdande i enlighet med den ändrade grundlagen således i stället för republikens president utfärdas av statsrådet, om ikraftträdandet sker efter 1 mars 2012.

DETALJMOTIVERING

1 Konventionens innehåll och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Kapitel I. Syften, tillämpningsområde, icke-diskrimineringsprincip och definitioner

Artikel 1. *Konventionens syften.* Enligt artikel 1 i konventionen är dess syfte att med respekt för jämställdheten förebygga och bekämpa människohandel, och att med respekt för jämställdheten skydda brottsoffrens mänskliga rättigheter, att utforma en allsidig ram för skydd av och hjälp till brottsoffer och vittnen samt att säkerställa att utredningar och åtal genomförs effektivt. Konventionens syfte är också att främja internationellt samarbete när det gäller insatser mot människohandel. Genom konventionen inrättas ett särskilt övervakningssystem för att säkerställa att parterna genomför bestämmelserna i konventionen effektivt.

Artikel 2. *Tillämpningsområde.* Enligt artikel 2 ska konventionen gälla alla former av människohandel, nationell eller gränsöverskridande, oberoende av dess eventuella samband med organiserad brottslighet. Enligt den förklarande rapporten till konventionen ska konventionen tillämpas oberoende av om offret för människohandeln är en man, en kvinna eller ett barn samt oberoende av om offret kommit till det mottagande landet eller uppehållit sig där lagligt eller olagligt. Dock tillämpar sig vissa bestämmelser i konventionen (artikel 13 och 14) endast på personer som uppehåller sig olagligt i landet.

Tillämpningsområdet för konventionen är mer omfattande än tillämpningsområdet för tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen. Genom konventionen avses att stärka det skydd som det nämnda tilläggsprotokollet ger. Sättande i kraft av konventionen nationellt förutsätter dock inga lagstiftnings- eller andra åtgärder.

Artikel 3. *Icke-diskrimineringsprincip.* I artikel 3 bestäms om principen för icke-diskriminering. Detta innebär en skyldighet för parterna att säkerställa att de tillämpar bestämmelserna i konventionen, särskilt om

brottsoffers rätt att komma i åtnjutande av åtgärder för att skydda och främja deras rättigheter, utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen är den diskriminering som avses i artikeln identisk med den diskriminering som avses i artikel 14 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har ansett att inte vilken olikhet eller skillnad som helst i behandlingen är diskriminering. Därför har det i konventionen inte ansetts nödvändigt eller lämpligt att införa en begränsande klausul.

Enligt den förklarande rapporten är förteckningen över diskrimineringsgrunderna identisk med artikel 14 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och förteckningen i dess tolfte protokoll (FördrS 8-9/2005). Förteckningen är inte uttömmande. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har därför i sin rättspraxis tillämpat diskrimineringsgrunder som inte finns i förteckningen. Därför ansågs det inte vara juridiskt nödvändigt att införa andra diskrimineringsgrunder i förteckningen.

I 6 § i grundlagen föreskrivs om jämlikhet. Enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. När man beaktar att förteckningen över förbjudna diskrimineringsgrunder i den nämnda grundlagsbestämmelsen inte är uttömmande, motsvarar bestämmelsen artikeln i huvuddrag och till sitt syfte. Dessutom ingår i paragrafen ännu ett 3 mom., som gäller barn, enligt vilket de ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

Förbudet i grundlagen mot att ogrundat försätta någon i en annorlunda ställning förstärker kriminaliseringen i 11 kap. 11 § i

strafflagen. Enligt paragrafen är som diskriminering straffbart bl.a. att i näringsverksamhet, yrkesutövning, tjänsteutövning eller något annat offentligt uppdrag försätta någon i en uppenbart ojämlig eller väsentligt sämre ställning än andra på grund av dennes ras, nationella eller etniska ursprung, hudfärg, språk, kön, ålder, familjeförhållanden, sexuella läggning, genetiska arv, funktionsnedsättning eller hälsotillstånd eller religion, samhällseliga åsikter, politiska eller fackliga verksamhet eller någon annan därmed jämförbar omständighet. Straffet ska vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Artikel 4. Definitioner. I artikel 4 har begreppen människohandel, barn och brottsoffer definierats.

Dessa definitioner motsvarar de motsvarande definitionerna i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen. Tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen har satts i kraft nationellt i Finland.

Med människohandel avses rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot om eller bruk av våld eller andra former av tvång, bortförande, bedrägeri, vilseledande, maktmissbruk eller missbruk av en persons utsatta belägenhet, eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjande ska innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller tvångstjänst, slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, trälldom eller avlägsnande av organ. Samtycke från ett offer för människohandel till sådant åsyftat utnyttjande som anges ovan ska sakna betydelse om något av de medel som anges där har använts. Rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av barn i syfte att utnyttja dessa ska betraktas som människohandel även om inget av de medel som anges ovan har använts. Definitionen av människohandel i konventionen motsvarar den definition av människohandel som ingår i 25 kap. 3 § strafflagen.

Med barn avses en person som inte har fyllt 18 år. Denna definition av barn stämmer överens med definitionen i konventionen om

barnets rättigheter och definitionen av barn i lagstiftningen i Finland.

Med brottsoffer avses varje fysisk person som är utsatt för människohandel enligt definitionen i artikeln. I den finska lagstiftningen har offer för människohandel definierats i 3 § 7 punkten i mottagandelagen. Lagstiftningen i Finland motsvarar konventionens definition av brottsoffer.

Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel II. Förebyggande, samarbete och andra åtgärder

Artikel 5. Förebyggande av människohandel. Enligt artikel 5.1 ska varje part vidta åtgärder för att införa eller stärka nationellt samarbete mellan de olika organ som ansvarar för att förebygga och bekämpa människohandel. Enligt artikel 5.2 ska varje part införa och/eller stärka effektiva riktlinjer och program för att förebygga människohandel genom t.ex. forskning, upplysning, kampanjer för höjande av medvetenhet och utbildning, sociala och ekonomiska initiativ samt utbildningsprogram med särskild inriktning på personer som riskerar att bli föremål för människohandel och personer som i sin yrkesverksamhet berörs av människohandel. Varje part ska främja en ansats som grundas på mänskliga rättigheter, integrera jämställdhetsaspekter och utgå från barnets intressen när olika former av riktlinjer och program som avses i artikel 5.2 utformas, genomförs och utvärderas (artikel 5.3).

Liksom ovan i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1) har framförts godkände statsrådet den 25 juni 2008 den preciserade handlingsplanen mot människohandel, vilken fortfarande iaktas. Denna preciserade handlingsplan grundar sig på ett förslag av den styrgrupp som tillsattes för att övervaka genomförandet av den första nationella handlingsplanen mot människohandel från år 2005.

Likaså för att koordinera genomförandet av den preciserade handlingsplanen tillsattes i enlighet med kravet i artikel 5.1 en tvärvetenskaplig styrgrupp. Inrikesministeriet var ordförande för gruppen. Styrgruppen avgav sin slutrapport den 6 april 2011, där den föreslår att det inte i detta skede ska tillsättas en

ny styrgrupp för att övervaka genomförandet av åtgärderna mot människohandel. Däremot föreslår den att en arbetsgrupp ska tillsättas för att lägga fram ett förslag till en övergripande speciallag om människohandel. Arbetsgruppen kunde tills vidare verka som det kontaktforum mellan olika aktörer som behövs.

Dessutom är det skäl att här beakta, vilket framförs närmare nedan i samband med artikel 12, att det enligt 37 § i mottagandelagen i anslutning till en förläggning finns en yrkesövergripande bedömningsgrupp som ska stödja förläggningens föreståndare vid beslutsfattandet och bedöma behovet av service hos offren för människohandel.

Den första nationella handlingsplanen mot människohandel innehöll ett stort antal åtgärder för de olika målområdena, t.ex. identifiering av offren för människohandel, förebyggande av människohandel, bistånd till offren för människohandel, ställande till svars av förövarna av människohandel samt ökning av information och medvetenhet. Motsvarande målområden ingår också i den preciserade handlingsplanen. Genomförandet av den preciserade handlingsplanen förutsätter inte ändringar i lagstiftningen och det nationella genomförandet av artikel 5.1–5.3 kräver inga ändringar i lagstiftningen eller andra åtgärder.

Med hänsyn till handlingsplanernas omfattning kan en heltäckande behandling av dem i detta sammanhang inte anses vara ändamålsenlig. Som exempel kan dock nämnas några viktiga åtgärder och tyngdpunktsområden.

I den preciserade handlingsplanen förutsätts att informationen om människohandel sköts mellan myndigheterna med gemensamt ansvar och att också andra viktiga aktörer som arbetar för att bekämpa människohandel tas med i informationssamarbetet. Dessutom förutsätts i handlingsplanen att det förutom en styrgrupp tillsätts en arbetsgrupp för att koordinera utbildning och anvisningar för motarbetandet av människohandel. Styrgruppen tillsatte i mars 2009 en underordnad arbetsgrupp för koordinering av utbildning och information mot människohandel. Den primära uppgiften för den underordnade arbetsgruppen, vars mandat utgick i slutet av 2010, var att genomföra de åtgärder i fråga om ut-

bildning och anvisningar som avses i den preciserade handlingsplanen, dvs. att producera en gemensam handbok för aktörer mot människohandel och att lägga fram ett utbildnings- och introduktionsmaterial för myndigheter och andra aktörer. Till den underordnade arbetsgruppen hörde utöver myndigheter också andra aktörer, bl.a. från den tredje sektorn. Den underordnade arbetsgruppen för utbildning och information utarbetade en webbsida (www.ihmiskauppa.fi, www.människohandel.fi, www.humantrafficking.fi), som innehåller informationsmaterial såväl för aktörer och den stora publiken som för eventuella offer för människohandel.

Den preciserade handlingsplanen innehåller också flera andra åtgärder för information till eventuella offer för människohandel och också andra åtgärder som gäller information och forskning. I informationen ska tre olika dimensioner beaktas: yttre information, information mellan myndigheter och andra aktörer som deltar i arbetet mot människohandel samt information till offer. I fråga om informationen till offer riktar bl.a. de olika ansvarsmyndigheterna preventiv information till möjliga offer i utrese- och transitländer redan i utlandsbeskickningarna och under reserutten. Genom samarbete mellan myndigheter och organisationer strävar man efter att nå offer som vistas i landet. I informations-samarbetet deltar också bl.a. medborgarorganisationer, arbetsmarknadsorganisationer och religiösa samfund som arbetar mot människohandel. Dessutom ges eventuella offer information och rådgivning om deras rättigheter och ställning i samband med det uppsökande arbetet.

I praktiken erbjuder också det lokala Schengensamarbetet mellan medlemsländernas beskickningar i utreseländer goda möjligheter att rikta information i förebyggande syfte till de persongrupper som är i den mest sårbara positionen. För att uppnå det bästa resultatet har informationsarbete också gjorts i samarbete med avgångslandets medborgarorganisationer. I synnerhet har målet varit att förhindra människohandel som utnyttjar unga kvinnor liksom också utnyttjande av underbetald arbetskraft från länder med hög arbetslöshet och låg lönenivå och uttagande av orimliga provisioner. Medlemsstaternas ge-

mensamma verksamhet grundar sig på EU:s viseringskodex.

Enligt den preciserade handlingsplanen är bl.a. genomförandet av internationella överenskommelser viktigt med tanke på förebyggande av människohandel. Till detta anknyter också godkännandet av den nu aktuella konventionen och det nationella ikraftsättandet av den. Till bekämpande av människohandel anknyter också samarbetet mellan närområdena och utvecklingssamarbetet, arbetskyddsåtgärder, tryggnad av arbetstagarnas minimiarbetsvillkor och verksamheten mot den grå ekonomin, viseringspolitiken samt uppdrag inom civil och militär krishantering.

Eftersom Finland främst är ett transit- eller destinationsland i fråga om människohandel, inte ett utreseland, är punktens praktiska betydelse för Finland i det bilaterala och multilaterala internationella samarbetet. De bakgrundsfaktorer för människohandel som anknyter till fattigdom, underutveckling och avsaknad av jämställda möjligheter talar för att de offer för människohandel som har samband med Finland nästan utan undantag kan antas vara personer som kommer till Finland från annat håll. Ur Finlands synvinkel är de åtgärder som avses i punkten främst samarbete med närområdena och utvecklings-samarbete. Dessa åtgärder beskrivs närmare i samband med detaljmotiveringen för artikel 32. Den preciserade handlingsplanen bygger som sin föregångare på ett angreppssätt som utgår från offren och bygger på de mänskliga rättigheterna. Målet i den preciserade handlingsplanen har varit att offrets ställning och skyddet av offrets mänskliga rättigheter ska vara den viktigaste styrande faktorn vid genomförandet av åtgärderna.

I den preciserade handlingsplanen kompletteras skyddet av offrens ställning och de mänskliga rättigheterna av en strävan att granska genomförandet av åtgärderna och deras konsekvenser från ett barn- och jämställdhetsperspektiv alltid när det behövs. Det viktiga med tanke på uppfyllandet av förpliktelseerna enligt artikel 5.3 är därför att påverka attityder mot jämställdheten mellan kvinnor och män. Lagstiftningens utgångspunkt är att det i Finland redan råder jämställdhet mellan könen, vilket framgår av t.ex. 6 § i grundlagen och lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986). Också bl.a. en-

ligt 2 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) ska utbildningen främja jämlikheten i samhället.

Enligt artikel 5.4 ska varje part vidta lämpliga åtgärder enligt behov för att möjliggöra laglig invandring, särskilt genom att berörda myndigheter sprider korrekt information om de villkor som gäller för laglig inresa på och vistelse inom dess territorium.

Artikel 47 i Europeiska gemenskapens viseringskodex förutsätter att medlemsstaternas centrala myndigheter och konsulat ska förse allmänheten med all relevant information som rör viseringsansökan.

Migrationsverket ger information och rådgivning om laglig invandring vid sina service-ställen, per telefon och på sina webbsidor på flera olika språk.

Myndigheterna och andra aktörer har utarbetat rekryteringsregler, handböcker och broschyrer om arbetsrelaterad invandring på flera olika språk. Myndigheterna informerar ur den rikliga information som finns, och strävar efter att säkerställa att materialet uppdateras och hålls aktuellt. Väglednings- och rådgivningssystemen i samband med arbetsrelaterad invandring utvecklas och insamlingen av information till en webbplats fortsätter bl.a. genom stödstrukturen MATTO för arbetsrelaterad invandring som Europeiska socialfonden finansierar.

Enligt 7 § i den nya integrationslagen ska invandrare informeras om sina rättigheter och skyldigheter i det finländska arbetslivet och samhället. Dessutom ska invandrarna få information om servicesystemet och om de åtgärder som främjar integration enligt den nya integrationslagen. Detta material med basfakta ges till alla personer som flyttar till Finland. Enligt 8 § i den nya integrationslagen ska kommunen, arbets- och näringsbyrå och andra myndigheter ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet.

Dessutom blir den asylsökande informerad om asyلفörfarandet och hans eller hennes rättigheter och skyldigheter under förfarandets lopp. Polisen eller gränsbevakningsväsendet ska informera sökanden när denne lämnar in en ansökan. Informationen kan även ges av Migrationsverket eller en förläggning så snart som möjligt efter det att ansökan har

lämnats in. Informationen ges på sökandens modersmål eller på ett språk som det finns grundad anledning att anta att sökanden förstår. Informationen ges i huvudsak skriftligen så att den polis som mottagit ansökan eller gränsbevakningsväsendet ger sökanden en broschyr avsedd för asylsökande som utarbetats av Migrationsverket. Broschyren finns på Migrationsverkets webbsidor på flera olika språk.

Artikel 5.5 förutsätter att varje part ska vidta särskilda åtgärder för att minska barns utsatthet för människohandel, särskilt genom att skapa en skyddande miljö för dem.

Liksom ovan har konstaterats är Finland i fråga om människohandel främst ett transit- eller destinationsland, inte ett utreseland. Därför kräver artikel 5.5 i Finland inte i och för sig några särskilda nationella åtgärder. Godkännande och genomförande av internationella överenskommelser liksom närområdessamarbete och utvecklingssamarbete samt andra motsvarande åtgärder som nämnts i samband med artikel 5.1 och 5.2 ovan har dock betydelse också vid genomförandet av bestämmelsen i artikel 5.5.

Rätten att få uppgifter enligt 105 a § i utlänningslagen har beskrivits i samband med artikel 10.3. Enligt den har vissa myndigheter rätt att trots sekretessbestämmelserna få vissa uppgifter om minderåriga asylsökande som saknar vårdnadshavare som är nödvändiga för de nämnda myndigheterna när de utreder den minderåriges identitet, resrutt eller förutsättningar för inresa eller beviljande av uppehållstillstånd eller när Migrationsverket enligt 105 b § försöker spåra föräldrarna till en minderårig asylsökande utan vårdnadshavare eller någon annan som svarat för den faktiska vårdnaden.

Enligt artikel 5.6 ska de åtgärder som vidtas i enlighet med denna artikel där så är lämpligt omfatta icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer samt andra delar av det civila samhället som arbetar för att förebygga människohandel och att skydda eller hjälpa brottsoffer.

På det sätt som förutsätts i artikel 5.6 är den verksamhet som bedrivs av medborgarorganisationer och motsvarande aktörer inom den s.k. tredje sektorn en viktig del av det sektorsövergripande och mångsidiga samarbetet som betonas i den preciserade hand-

lingsplanen mot människohandel. Detta framgår bl.a. av vad som konstaterats i samband med artikel 5.2. Medborgarorganisationer och andra aktörer inom den tredje sektorn hörde också till styrgruppen för den preciserade handlingsplanen och de deltar fortfarande efter att styrgruppen upphört med sitt arbete i inrikesministeriets samarbetsnätverk.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 6. *Åtgärder för att minska efterfrågan.* I artikel 6 åläggs parterna att vidta eller stärka åtgärder inom lagstiftning, förvaltning, utbildning, social trygghet och kultur samt andra områden för att motverka den efterfrågan som främjar alla former av utnyttjande av människor, särskilt kvinnor och barn, och som leder till människohandel. Till åtgärder som avses i artikeln räknas a) att forska i bästa tillämpningar, metoder och strategier, b) att höja medvetenheten om mediernas och det civila samhällets ansvar och viktiga roll för att identifiera efterfrågan som en av de grundläggande orsakerna till människohandel, c) bedrivande av riktade upplysningskampanjer som vid behov innefattar bl.a. offentliga myndigheter och beslutsfattare, d) i skolundervisningen för flickor och pojkar bedriva undervisningsprogram och vidta andra förebyggande åtgärder som betonar att genusbaserad åtskillnad och dess katastrofala konsekvenser inte kan accepteras samt betydelsen av jämställdhet och varje människas värdighet och integritet.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen vill man genom artikeln betona vikten av att påverka efterfrågan för att förebygga och förhindra människohandel.

De åtgärder som förutsätts i punkterna a och c har behandlats ovan i detaljmotiveringen till artikel 5 och nedan i detaljmotiveringen till artikel 35. Bland de åtgärder som räknas upp i artikeln har de åtgärder som nämns i led d också beaktats i Grunderna för läroplanen från år 2004 som avgivits av undervisningsstyrelsen. Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen utgör de mänskliga rättigheterna, alla människors lika värde, demokrati, en vilja att bevara naturens mångfald och omgivningens livskraft samt tolerans och vilja att slå vakt om den kulturella mångfalden de värden som den grundläggande utbildningen ska gestalta och

förmedla. Den grundläggande utbildningen ska också främja social gemenskap, ansvarskänsla och respekt för individens friheter och rättigheter. Med hjälp av den grundläggande utbildningen främjas jämställdhet mellan områden och individer. I undervisningen tas hänsyn till elever i behov av särskilt stöd, och jämställdheten mellan kvinnor och män främjas genom att flickor och pojkar ges färdigheter att med lika rättigheter och skyldigheter verka i samhället samt i arbets- och familjelivet.

Det viktiga också för förverkligandet av skyldigheterna enligt denna artikel, liksom enligt artikel 5.3, är att påverka attityder som gäller jämställdheten mellan kvinnor och män. Efterfrågan som bidrar till utnyttjande av människor och då i synnerhet av kvinnor och barn och människohandel kan också motverkas på lagstiftningens nivå t.ex. genom straffbestämmelser för köp av sexuella tjänster. Såsom nedan i detaljmotiveringen för artikel 19 konstateras, trädde en ändring av 20 kap. 8 § i strafflagen (743/2006) i kraft den 1 oktober 2006 i Finland. Enligt ändringen är det straffbart att köpa sextjänster av en person som är föremål för koppleri eller människohandel.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 7. Åtgärder vid gränser. I artikeln bestäms om åtgärder genom vilka gränsöverskridande människohandel kan förhindras och undersökas. Enligt den förklarande rapporten till konventionen har modellen för artikeln varit artikel 11 i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen.

Enligt artikel 7.1 ska parterna, utan att det påverkar internationella åtaganden avseende fri rörlighet för personer, så långt möjligt stärka sådana gränskontroller som kan behövas för att förebygga och upptäcka människohandel.

Gränsbevakningslagen (578/2005) hänför sig till artikel 7.1. Genom lagen förbättrades bl.a. gränsbevakningsväsendets möjligheter att utföra förundersökning. Enligt 42 § 1 mom. i lagen ska gränsbevakningsväsendet, om inte något annat föreskrivs nedan, göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott i den mening som avses i 17 kap. 7 eller 7 a § i

strafflagen eller annanstans i lag mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns, i 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen avsett brott som gäller ordnande av olaglig inresa eller i 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen avsedd människohandel som har samband med dessa gärningar samt annat i 25 kap. i strafflagen avsett brott som riktar sig mot friheten. Genom ändringen av 41 § 2 mom. som trädde i kraft den 15 juni 2010 utvidgades gränsbevakningsväsendets behörighet i fråga om brottsbekämpning genom att ge gränsbevakningsmän rätt till teleavlyssning och teleövervakning enligt tvångsmedelslagen vid undersökning av ordnande av grov olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen och människohandelsbrott som avses i 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen, vilket hänför sig till det.

Enligt artikel 7.2 ska varje part anta lagstiftning eller vidta andra lämpliga åtgärder för att så långt möjligt förebygga att yrkesmässiga fraktförarens transportmedel används i sådan brottslig verksamhet som avses i denna konvention.

Enligt artikel 7.3 ska, i förekommande fall och utan att det påverkar tillämpningen av gällande internationella konventioner, bland dessa åtgärder ingå fastställande av skyldighet för yrkesmässiga fraktförare, innefattande varje transportföretag eller ägare eller brukare av transportmedel, att se till att alla passagerare innehar de resehandlingar som krävs för inresa i destinationsstaten.

Enligt artikel 7.4 ska varje part i enlighet med sin nationella lag föreskriva påföljder vid överträdelse av den skyldighet som avses i artikel 7.3.

Med hänsyn till artikeln 7.2–7.4 i artikeln är 11 kap. i utlänningslagen av betydelse. Där föreskrivs om transportörers skyldigheter och påföljdsavgift. I 173 § i lagen bestäms om kontrollskyldighet för transportörer. Transportörer ska försäkra sig om att utlänningspersoner som de transporterar till Finland från länder utanför Schengenområdet luft-, land- eller sjövägen eller per järnväg och som varken är unionsmedborgare eller därmed jämförbara personer har ett sådant resedokument som krävs för inresa samt ett sådant visum eller uppehållstillstånd som krävs.

I 174 § i utlänningslagen föreskrivs om anmälningsskyldighet för fordonsförare och transportörer. Enligt 1 mom. är en fordonsförare, befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt transportörens företrädare i något annat trafikmedel skyldiga att övervaka att ingen som saknar rätt därtill tar sig in i landet utan gränskontrollmyndighetens samtycke. En fartygsbefälhavare ska i förväg underrätta gränskontrollmyndigheten om fripassagerare som påträffats ombord.

Bestämmelser om anmälningsskyldighet för fordonsförare och transportörer finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005). Enligt 19 § i lagen ska föraren av ett fordon som anländer eller avgår från Finland till gränskontrollmyndigheten vid inrese- respektive utrestället lämna uppgifter om personerna i fordonet. Befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare ska till gränskontrollmyndigheten vid inrese- eller utrestället lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller på något annat sätt uppgifter om trafikmedlets personal och passagerare samt övriga personer i trafikmedlet. Uppgifterna kan lämnas via teknisk anslutning. I 2 mom. i paragrafen bestäms om de uppgifter som passagerar- och besättningsförteckningarna ska innehålla.

Dessutom föreskrivs i 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet om trafikföretags skyldighet att lämna uppgifter om passagerare som lufttrafikföretag transporterar. Utöver vad som bestäms i 19 §, ska en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt idkar flygtransport av personer (*lufttrafikföretag*) på gränskontrollmyndighetens begäran lämna uppgifter enligt 2 mom. i den paragrafen om passagerare som lufttrafikföretaget transporterar till ett officiellt gränsövergångsställe via vilket personerna anländer till Europeiska unionens medlemsstaters territorium eller lämnar medlemsstaternas territorium (*uppgifter om passagerare inom flygtrafiken*). Uppgifterna ska lämnas elektroniskt eller, om det inte är möjligt, på annat lämpligt sätt. Gränskontrollmyndigheten får behandla uppgifter som avses i denna paragraf och i 19 § för att under-

lätta gränskontrollerna och bekämpa olaglig inresa och olaglig invandring samt i andra uppdrag som föreskrivs för gränskontrollmyndigheten.

I 179 § i utlänningslagen föreskrivs om påföljdsavgift för transportör. Enligt 1 mom. påförs en transportör som bryter mot den kontrollskyldighet som föreskrivs i 173 § eller den skyldighet att lämna uppgifter som avses i 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet en påföljdsavgift för transportör. Avgiften för brott mot 173 § utgör 3 000 euro per person som transporterats. Avgiften för brott mot 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet utgör 3 000 euro för varje sådan resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats. I 2 mom. föreskrivs om situationer då avgift inte påförs. Som ett exempel på dessa kan nämnas en situation då resedokumentet har visat sig vara förfalskat och förfalskningen inte har kunnat urskiljas klart.

Enligt 185 § i utlänningslagen straffbeläggs utlänningsförseelse. För nämnda överträdelse ska enligt 2 mom. den dömas som uppsåtliga eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 174 eller 175 § i denna lag eller 19 eller 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

De fysiska och juridiska personer som avses i artikel 7.2–7.4 i artikeln kan bli dömda också för anordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa, människohandel eller grov människohandel då rekvisitet uppfylls eller för medhjälp till sådant brott. Transportmedlet kan också enligt 10 kap. 4 § i strafflagen dömas förverkat till staten som egendom som använts för begående av brott. I regeringens proposition angående sist nämnda paragraf (RP 80/2000 rd, s. 27) nämns som ett exempel på föremål mot vilket en konfiskation enligt prövning kan rikta sig transportmedel på vilka utförts ändringar av konstruktionen som underlättar smuggling.

Enligt artikel 7.5 ska varje part anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att, i enlighet med dess nationella lag, medge avvisning eller återkallelse av visering för personer som medverkar i för-

övande av brott som avses i denna konvention.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 (EUT L 105, 13.4.2006, s.1) om en gemenskapskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) föreskrivs bl.a. om inresevillkor (artikel 5) och nekad inresa (artikel 13). I artiklarna 32 och 34 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) föreskrivs igen bl.a. om avslag på ansökan om visering och om upphävande och återkallande av visering. Kodexen om Schengengränserna och visumkodexen från år 2010 är förordningar av Europeiska unionen, vilka är direkt tillämplig lag.

I praktiken när en person ansöker om en Schengenvisering vid en beskickning strävar man efter att i enlighet med kodexen om Schengengränserna bedöma de riskfaktorer som hänför sig till den personen, såsom risken för olaglig invandring samt faktorer som antyder om människohandel. Detta därför att det för offret för människohandel kan anses vara det bästa alternativet att offret inte kommer bort från sin egen kultur till omständigheter som genom att försvaga personens verksamhetsmöjligheter förvärrar hans eller hennes situation som offer. I viseringsförfarandet kan man i allmänhet dock inte identifiera fall som ska anses vara problematiska för beviljandet av viseringen uttryckligen p.g.a. människohandel med beaktande av den mera summariska behandlingen av viseringsansökningar för kort vistelse än för andra inresetillstånd och beskickningarnas begränsade möjligheter att få uppgifter om sökanden t.ex. av myndigheterna i staten i fråga.

Bestämmelser om vägrande av inresa på grund av brott som är straffbara enligt konventionen finns också nationellt. Om förutläggningarna för inresa föreskrivs i 11 § i utlänningslagen, där bl.a. allmän ordning och säkerhet nämns. Om grunderna för avvisning bestäms i 148 §. I 1 mom. 8 och 9 punkten i den nämnda paragrafen har grunderna för avvisning beaktats i fråga om sådana personer som är delaktiga i gärningar som är straffbara enligt konventionen. Om återkallande av en Schengenvisering föreskrivs i 28 § i utlänningslagen på ett adekvat sätt.

Dessutom ingår i 167 § i utlänningslagen en bestämmelse om avvisningsgrunder för unionsmedborgare och personer som är jämförbara med dem och i 169 § för medborgare i de nordiska länderna.

Enligt 148 § 1 mom. 8 punkten i utlänningslagen får en utlänning avvisas, om det på grund av utdömt fängelsestraff eller annars av grundad anledning kan misstänkas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket i Finland föreskrivs fängelsestraff eller han eller hon kan misstänkas göra sig skyldig till upprepade brott. Enligt punkt 9 i samma paragraf får en utlänning avvisas om han eller hon har dömts till straff för ett brott under sin vistelse i Finland. Enligt 28 § 2 mom. i lagen får ett Schengenvisum återkallas om en utlänning avvisas på en grund som avses i 148 §.

Enligt 156 § 1 mom. i utlänningslagen är ett villkor för unionsmedborgares och deras familjemedlemmars inresa och vistelse i landet att de inte anses äventyra allmän ordning eller allmän säkerhet. Enligt 167 § 1 mom. 4 punkten kan en unionsmedborgare eller en familjemedlem till unionsmedborgaren avvisas om han eller hon har meddelats inreseförbud av skäl i anknytning till allmän ordning eller allmän säkerhet. Enligt 3 § 1 mom. 2 punkten i utlänningslagen avses med unionsmedborgare och därmed jämförbara personer medborgare i Europeiska unionens medlemsstater samt medborgare i Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

Enligt 169 § 1 mom. i utlänningslagen kan en medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige vars vistelse i Finland inte har registrerats på det sätt som föreskrivs i 157 § 3 mom. avvisas på de villkor som anges i 156 §, om han eller hon anses äventyra allmän ordning eller allmän säkerhet, eller på de villkor som anges i 156 a §, om han eller hon anses äventyra folkhälsan.

Enligt artikel 7.6 ska parterna förstärka samarbetet mellan gränskontrollmyndigheterna, bl.a. genom att inrätta och upprätthålla direkta kommunikationskanaler.

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet enligt förundersökningslagen och en i internationella författningar avsedd brottsbekämpande myndighet. Gränsbevakningsväsendet tillämpar vid förebyggandet av människohandel de internatio-

nella överenskommelser och EU-författningar om utbyte av information och operativt samarbete som nämnts i detaljmotiveringen för artikel 32 i konventionen.

Europeiska unionens gränssäkerhetsmyndighet Frontex som inledde sin verksamhet år 2005 samordnar det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen vid övervakningen av de yttre gränserna. Frontex kompletterar medlemsstaternas nationella gränsbevakningssystem och dess uppgifter är bl.a. att bistå medlemsstaterna i utbildningen av nationella gränsbevakare, utföra riskanalyser samt bistå medlemsstater i omständigheter där det vid de yttre gränserna behövs tekniskt och operativt tilläggsbistånd. Frontex verksamhet har förbättrat medlemsstaternas samarbete och därigenom möjliggjort att gränsoverskridande brottslighet bekämpas mer effektivt, inklusive människohandelsbrottslighet.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 8. Säkerhet och kontroll av handlingar. Enligt artikeln ska varje part vidta nödvändiga åtgärder för att se till att rese- eller identitetshandlingar som den utfärdar är av sådan kvalitet att de inte enkelt kan missbrukas, förfalskas eller olagligen ändras, kopieras eller utfärdas. Dessutom ska varje part vidta nödvändiga åtgärder för att skydda integriteten och säkerheten i de rese- eller identitetshandlingar som utfärdas av parten eller på dess vägnar samt förebygga att sådana handlingar framställs och utfärdas olagligt. Enligt den förklarande rapporten till konventionen har artikel 12 i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen utgjort modell för artikeln.

Om passets säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken gäller enligt 5 § 2 mom. i passlagen (671/2006) vad som bestäms i rådets förordning (EG) nr 2252/2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass som utfärdats av medlemsstater (EUT L 385, 29.12.2004, s. 1). Genom förordningen harmoniseras säkerhetsdetaljerna i pass som beviljats av medlemsstaterna, inbegripet biometriska kännetecken. I bilagan till förordningen föreskrivs om minimisäkerhetsstandarder för pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna i fråga om papper, säker tryckmetod,

maskinläsbarhet, bilden på innehavaren, placeringen av personuppgifter, formulärtexten samt numreringen. Passen ska också förse med egenskaper som skyddar mot kopiering. För att uppgifterna som antecknas i ett pass eller en resehandling ska kunna skyddas effektivt mot förfalskningsförsök, ska personuppgifter, såsom bilden på passinnehavaren, innehavarens underteckning och andra viktiga individualiseringsuppgifter integreras i tillverkningsmaterialet. På pärmen till ett pass med ett biometriskt kännetecken finns en symbol som utvisar detta. Certifikat som hänför sig till säkerställandet av äktheten och integriteten hos uppgifterna i passets tekniska del utfärdas av Befolkningsregistercentralen. Enligt 6 § i passlagen ska ansökan om pass göras skriftligen och till ansökan ska fogas sökandens ansiktsbild, på vilken sökanden utan svårighet kan kännas igen. Sökanden ska personligen lämna in passansökan. Om sökanden inte kan uppvisa en identifieringshandling, utförs identifieringen av den myndighet som utfärdar passet. Enligt 9 § i passlagen ska identifieringen av den som ansöker om pass ske på ett tillförlitligt sätt.

Om utformningen av visumklistermärket föreskrivs genom Europeiska unionens rådsförordning 1683/1995/EG (EGT L 164, 14.7.1995, s. 1) om en enhetlig utformning av visumhandlingar, i den genom förordningarna 334/2002/EG (EUT L 53, 23.2.2002, s. 7), 1791/2006/EG (EUT L 363, 20.12.2006, s. 1) och 856/2008/EG (EUT L 235, 2.9.2008, s. 1) ändrade lydelsen.

Enligt 1 § i lagen om identitetskort (829/1999) utfärdar polisen på ansökan intyg över identiteten (identitetskort) för finska medborgare samt för utlänningar som är stadigvarande bosatta i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) och som har införts i befolkningsdatasystemet samt vilkas identitet har kunnat konstateras på ett tillförlitligt sätt. Med hjälp av medborgarcertifikatet på identitetskortet kan en person verifieras genom certifierad elektronisk kommunikation.

Resehandlingar som i Finland utfärdas utlänningar enligt 8 kap. i utlänningslagen är främlingspass och resedokument för flykting. I fråga om säkerheten jämföras handlingarna med Handlingarna är lika säkra som finska medborgares pass både när det gäller beviljandet som själva handlingen. Säkerheten och

kontrollen av handlingarna samt processerna för beviljande och återkallande är av hög klass.

När förutsättningarna för beviljande av uppehållstillstånd uppfylls beviljas ett uppehållstillstånd enligt utlänningslagen till den som sökt uppehållstillstånd. Tillståndet har formen av ett klistermärke och det klistras in i sökandes giltiga resehandling. Var och en som beviljats uppehållstillstånd får ett personligt tillstånd. Utformningen av tillståndet grundar sig på rådets förordning (EG) nr 1030/2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland (EUT L 157, 15.6.2002, s. 1). I Finland har uppehållstillståndet formen av ett klistermärke. I förordningen i fråga har införts ändringar (rådets förordning (EG) nr 380/2008, EUT L 115, 29.4.2008, s. 1), enligt vilka medlemsstaterna övergår till uppehållstillstånd i form av ett kort. Kortet ska förses med ett lagringsmedium (chip) som innehåller två biometriska kännetecken (ansiktsbild och två fingeravtrycksbilder). Den ändring av utlänningslagen som gäller övergång till kort träder i Finland i kraft den 1 januari 2012.

Säkerheten för det nuvarande uppehållstillståndet i formen av ett klistermärke och det kommande uppehållstillståndet i formen av ett kort är av hög klass. I den tekniska kommitté som bistår EU-kommissionen (artikel 6 kommittén) dryftas och följs dessa frågor. Vissa minimikrav för säkerhetsegenskaperna har avtalats i fråga om det kommande biometriska uppehållstillståndet i kortform. Medlemsstaterna kan dock utöver dessa foga andra gemensamt överenskomna säkerhetsegenskaper till korten. Processerna för beställning och tillverkning av resehandlingar och klistermärken för uppehållstillstånd kan anses vara säkra.

Artikel 9 föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 9. Handlingars äkthet och giltighet. Enligt artikeln ska en part, på begäran av en annan part, enligt sin nationella lag inom skälig tid kontrollera äktheten och giltigheten av rese- eller identitetshandlingar som har utfärdats eller påstås ha utfärdats i dess namn och som misstänks bli använda för människohandel. Enligt den förklarande rapporten till konventionen ska verifieringen ske i enlighet med den nationella lagstiftningen och

den innefattar verifiering av både den formella och den sakliga lagligheten och giltigheten hos handlingarna.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen har artikel 13 i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen varit modell för artikeln.

Liksom ovan i samband med artikel 8 har framförts, förses resehandlingar och handlingar som berättigar till vistelse med sådan tryckningsteknik och sådana säkerhetsegenskaper som försvårar förfalskning som också används i värdepapper. I sista hand är det polisen som undersöker handlingarnas laglighet och giltighet. Undersökningen sker oftast vid centralkriminalpolisens kriminallaboratorium. Också gränsbevakningsväsendet har en teknisk beredskap för verifiering av handlingars laglighet och giltighet.

I Finland registerförs de rese- och identitetshandlingar som utfärdas. Alla tillståndsuppgifter går snabbt att verifiera i det ifrågasvarande informationssystemets register, t.ex. uppehållstillstånd i utlänningsregistret. I utlänningsregistret ingår uppgifter om beviljade uppehållstillstånd. Bestämmelser om detta ingår i lagen om utlänningsregistret (1270/1997). Uppgifterna i främlingspass och i resedokument för flyktning förs in i ett delregister till utlänningsregistret.

Uppgifter om innehavare av visum kan granskas i Europeiska unionens informationssystem för viseringar (VIS) i enlighet med VIS-lagstiftningen, när systemet gradvis tas i bruk under de närmaste åren. Lagstiftningen om informationssystemet för viseringar består av rådets förordning 767/2008/EG om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (s.k. VIS-förordningen) (EUT L 218, 13.8.2008, s. 60), rådets beslut 2008/633/RIF om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott (s.k. VIS-beslutet) (EUT L 218, 13.8.2008, s.129), rådets beslut om inrättandet av VIS (2004/512/EG, EUT L 213, 15.6.2004, s. 5), förordningen om ändring av kodexen om Schengen gränserna 81/2009/EG

(EUT L 35, 4.2.2009, s. 56) och viseringskodexen.

Många sökande av uppehållstillstånd, i synnerhet asylsökande, kan inte i ansökningsskedet uppvisa handlingar som utvisar identiteten. Myndigheterna försöker reda ut sökandes identitet, men i många fall förblir identiteten outredd. I sådana fall görs en anteckning i resehandlingen (främlingspass eller resedokument för flykting) att identiteten inte har kunnat utredas.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Kapitel III. Åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter med beaktande av jämställdhet

Enligt den förklarande rapporten till konventionen lämpar sig bestämmelserna i artiklarna 10, 11, 12, 15, och 16 på alla offer. Artikel 13 och 14 lämpar sig däremot på offer som vistas olagligt på den mottagande partens territorium eller på offer som endast innehar ett kortvarigt uppehållstillstånd. Dessutom lämpar sig vissa bestämmelser på personer som inte ännu formellt har konstaterats vara offer, men i fråga om vilka det finns befogad anledning att tro att de är offer (artikel 10.2, artikel 12.1 och 12.2 och artikel 13).

Artikel 10. Identifiering av offren. Enligt artikel 10.1 ska varje part förse sina behöriga myndigheter med personal som är utbildad i och kvalificerad för att förebygga och bekämpa människohandel och att identifiera och bistå brottsoffer, inklusive barn. Dessutom ska parterna se till att de olika myndigheterna samarbetar med varandra och med berörda hjälporganisationer, så att brottsoffer kan identifieras genom ett förfarande som vederbörligen beaktar den speciella situationen för kvinnor och barn som utsatts för brott och vid behov få uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i artikel 14 i denna konvention.

Artikel 10.2 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att identifiera brottsoffer, vid behov i samarbete med andra parter och berörda hjälporganisationer. Om de behöriga myndigheterna har skälig anledning anta att en person har blivit offer för människohandel, ska parten enligt artikel 10.2 se till att

personen inte avlägsnas från dess territorium förrän de behöriga myndigheterna har avslutat identifieringsförfarandet för offer för ett brott som konstateras enligt artikel 18 i konventionen och att personen i fråga får hjälp enligt artikel 12.1 och 12.2.

För närvarande ingår inte i Finlands lagstiftning bestämmelser om förfarandet för identifiering av offer för människohandel. Det finns behov av att i en särskild lag om människohandel föreskriva både om begreppet offer och om ett rättssäkert förfarande för att identifiera offer och också att ge anvisningar till myndigheterna. För att precisera lagstiftningen har styrgruppen för handlingsplanen mot människohandel föreslagit att en arbetsgrupp inrättas för att lägga fram ett förslag till en övergripande speciallag om människohandel. Som en del av denna lag ska också bestämmelser om identifiering av offer för människohandel ingå.

I den allmänna motiveringen i regeringspropositionen om ändring av integrationslagen (RP 183/2006 rd) konstateras att tröskeln för att få hjälp ska vara tillräckligt låg och personen ska kunna tas in i systemet också i situationer där man ännu bara misstänker människohandel. Enligt motiveringen innebär intagning i biståndssystemet således endast att tröskeln för intagning har överstigit och inte att ställningen som offer skulle vara utredd eller att offret vore identifierat.

Enligt 3 § 1 mom. 23 punkten i utlänningslagen avses med ett offer för människohandel en utlänning som på goda grunder kan misstänkas ha fallit offer för människohandel. Enligt 3 § 1 mom. 7 punkten i mottagandelagen avses med offer för människohandel en person som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 52 a § i utlänningslagen, getts betänketid enligt 52 b § i den lagen eller som annars med hänsyn till omständigheterna kan bedömas ha blivit offer för människohandel eller som är i behov av särskild hjälp när ett människohandelsbrott utreds. I den övriga lagstiftningen ingår inga definitioner på offer för människohandel.

De personer som anges i mottagandelagen har möjlighet att få hjälp som offer för människohandel. Vid behov kan bistånd som avses i artikel 12.1 och 12.2 ges redan i ett sådant skede när personen inte med säkerhet har identifierats som offer för människohan-

del. Ett beslut om intagande i och avskrivning från biståndssystemet görs av den behöriga förläggningens chef. Samarbeta med myndigheterna för att gripa dem som gjort sig skyldiga till människohandel utgör ingen förutsättning till detta.

I praktiken innebär bestämmelserna att ett eventuellt offer för människohandel som beviljats betänketid eller som intagits i biståndssystemet inte avlägsnas ur landet innan man genom en brottsutredning eller på annat sätt fått tillräcklig klarhet om huruvida han eller hon fallit offer för brott enligt artikel 18 i konventionen.

Det förekommer också situationer där ett eventuellt offer kan avvisas innan man rett ut om det eventuellt är fråga om människohandel. Sådana situationer kan vara bl.a. avvisning med stöd av 148 § 1 mom. 6 punkten i utlänningslagen i fall där det finns grundad anledning att misstänka att utläningen kommer att sälja sexuella tjänster, samt återvändande med stöd av EU:s förordning om bestämmandet av den ansvariga staten ((EG) nr 343/2003, av den 18 februari 2003). Om de behöriga myndigheterna har grundad anledning att misstänka att personen fallit offer för människohandel, ska personen hänvisas till systemet för hjälp till offer för människohandel. Personen kan vid behov beviljas betänketid. Rekommendationerna av styrgruppen för den preciserade handlingsplanen innehåller lagstiftningsmässiga och funktionella preciseringsförslag också för dessa situationer.

Också åtgärderna enligt den preciserade handlingsplanen mot människohandel som godkänts av statsrådet stöder uppfyllandet av kraven enligt artikel 12.2.

Dessutom ska i samband med denna artikel uppmärksamhet fästas vid skydd av vittnen, offer och andra personer. Bestämmelser som hänför sig till detta har beskrivits i samband med artikel 12.2 och artikel 28.

Enligt den preciserade handlingsplanen mot människohandel kan beredskapen för identifiering av offer förbättras och identifieringströskeln sänkas genom en systematisk utveckling av kunnandet och genom utbildning och anvisningar som når ända till kundarbetet. I handlingsplanen konstateras att alla sektorer och de yrkesverksamma inom olika sektorer inte ännu har utbildats i tillräcklig

omfattning för identifiering. För att utbildningen för identifiering ska vara effektiv och utveckla kunnandet, krävs förutom att den ges på tillräckligt bred bas att den fortgående uppdateras. Dessutom krävs samarbete och utbyte av information. I handlingsplanen nämns därför flera av de viktigaste åtgärder för att utveckla identifieringen av offer, bl.a. att genom olika metoder utveckla det kunnande som hänför sig till identifiering.

I enlighet med den preciserade handlingsplanen ska utbildningen för att identifiera offer ökas inom alla sektorer. Dessutom ska bl.a. det kunnande som hänför sig till identifiering av offer utvecklas genom olika metoder.

Också styrgruppen för den preciserade handlingsplanen betonar vikten av att offer identifieras och att de hänvisas till biståndssystemet. Styrgruppen konstaterar att identifiering av offer för människohandel och förhållningssättet till eventuella offer innan de identifierats som sådana i praktiken har visat sig vara flerdimensionella och delvis problematiska frågor, varför identifieringen av offer ytterligare bör utvecklas. Styrgruppen föreslår att myndigheternas och tredje sektorns uppgifter och ansvarsområden i fråga om identifiering av offer, hänvisande till biståndssystemet och samarbete gällande utredning ska klargöras och anvisningar om praktiska åtgärder för identifiering av offer inom social- och hälsovårdsområdet ska utfärdas. Dessutom anser styrgruppen det vara viktigt att de åtgärder som hänför sig till identifiering av offer vid Finlands utlandsbeskickningar utvecklas och stöds ekonomiskt för att man redan i avgångsländerna ska kunna förebygga att personerna faller offer människohandel.

I den preciserade handlingsplanen konstateras också att det s.k. uppsökande arbetet är en av de mest centrala metoderna för att nå och identifiera offer för människohandel. Handlingsplanen innehåller därför flera åtgärder i detta syfte. Också styrgruppen anser det uppsökande arbetet vara ett viktigt medel för att få kontakt med eventuella offer för människohandel, och betonar att arbetet ska utföras professionellt, vilket betyder utbildade arbetstagare, planmässighet samt att verksamheten leds av en bakgrundsorganisation där både arbetstagarnas och kundernas sä-

kerhet har beaktats. Handlingsplanen innehåller också åtgärder som syftar till att informera och skydda eventuella offer för människohandel bland de personer som avvisas, avlägsnas ur landet och personer som återsänds i ett s.k. Dublinförfarande. Enligt handlingsplanen ska man bl.a. avhålla sig från avvisning mot personens vilja i fall där det finns skäl att misstänka människohandel och offret ska intas i biståndssystemet. Dessutom ska uppmärksamhet fästas vid identifiering av offer för människohandel, i synnerhet minderåriga offer, i s.k. Dublin-förfaranden och i huvudsak avhålla sig från återvändande av personer som misstänks vara offer, om inte hjälp till offret har ordnats i en annan medlemsstat och det har utretts att denna hjälp är fungerande.

Styrgruppen har fäst uppmärksamhet vid de problem som hänför sig till identifiering i samband med asylförfarandet, avvisning och avlägsnande ur landet. Den föreslår att man utvecklar en enhetlig riksomfattande verksamhetsmodell för att identifiera offer för människohandel så tidigt som möjligt redan i det inledande skedet av asylförfarandet. Dessutom föreslår gruppen att man ska utreda behovet av reglering eller anvisningar om hur man hänvisar offer för människohandel som identifierats i Dublinförfarandet till biståndssystemet för offer för människohandel. Enligt styrgruppen måste man utreda hur man på det hela taget bättre än för närvarande kunde beakta att utgångspunkten i den lagstiftning som gäller asylförfarandet och avlägsnande ur landet ligger hos offren.

Enligt konventionen kan till kriminaliserad människohandel också hänföra sig sexualbrott mot barn. Lagen om ordnande av utredningar av sexualbrott mot barn (1009/2008) trädde i kraft vid ingången av 2009. I lagen föreskrivs att staten ansvarar för de utgifter som uppstår av att utreda misstanke om sexualbrott mot barn. Enligt lagen ansvarar staten för kostnaderna när undersökningen utförs för att utreda sexualbrott förövat mot barn på begäran av polis, åklagare eller domstol. Syftet med lagändringen har varit att förbättra tillgången till och kvaliteten på sakkunnigtjänster i samband med utredning av sexualbrott förövat mot barn. Lagändringen påverkar inte polisens eller åklagarens ställning i förundersökningen. I samband med la-

gen bereds i Finland ibruktagande av en barnhusmodell som ett ställe för utredning av brott förövat mot barn. En arbetsgrupp har tillsatts för att bereda ärendet.

Enligt artikel 10.3 ska, om brottsoffrets ålder är oklar och det finns skäl att tro att offret är ett barn, hon eller han antas vara ett barn och ges särskilt skydd i avvaktan på att åldern fastställs.

Det finns tillräckliga bestämmelser om särskilt skydd av offer som anses vara minderåriga.

Bestämmelser om tillämpningen av utlänningslagen på minderåriga ingår i 6 § i lagen. Där förutsätts bl.a. att uppmärksamhet ska fästas vid barnets bästa. I 1 § i lagen förutsätts att de internationella fördrag som är förpliktande för Finland ska beaktas. Finland har satt i kraft nationellt bl.a. konventionen om barnets rättigheter. Också bestämmelserna i förvaltningslagen och författningarna gällande barnskydd stöder beaktandet av barnets bästa.

Ett offer för människohandel kan också vara en asylsökande eller en annan minderårig utlänning än en asylsökande. Bestämmelserna i 105 a § i utlänningslagen gäller minderåriga asylsökande som anländer utan vårdnadshavare. Enligt paragrafen har Migrationsverket, polisen och gränsbevakningsväsendet dessutom rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna på begäran få sådana uppgifter av förläggningar som gäller födelsedatum för en minderårig asylsökande som saknar vårdnadshavare, hans eller hennes familjemedlemmar och deras vistelseort som är nödvändiga för ovan nämnda myndigheter när de utreder den minderårigas identitet, resrutt eller förutsättningar för inresa eller beviljande av uppehållstillstånd eller när Migrationsverket enligt 105 b § försöker spåra föräldrarna till en minderårig asylsökande utan vårdnadshavare eller någon annan som svarat för den faktiska vårdnaden. Vid begäran om uppgifter ska myndigheterna fästa särskild uppmärksamhet vid barnets bästa.

Syftet med rätten att få uppgifter är förverkligande av barnets bästa och förbättrande av barnets ställning genom att möjliggöra en övergripande myndighetsbehandling av barnets situation samt att beslutsfattandet ska grunda sig på alla kända fakta. På ett sätt som stämmer överens med barnets ålder och ut-

vecklingsnivå ska den minderårige upplysas om Migrationsverkets, polisens och gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter. Barnets företrädare ska på förhand få uppgift om de uppgifter som lämnas ut. Barnets företrädare kan korrigera felaktiga uppgifter och bedöma uppgifternas betydelse. Migrationsverket beaktar alltid principen om barnets bästa när det avgör ansökningar om internationellt skydd samt därtill hörande andra ansökningar enligt utlänningslagen.

Till utlänningslagen har år 2010 fogats en ny 6 a § (549/2010), enligt vilken en rättsmedicinsk undersökning kan genomföras för bestämning av åldern på en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd eller på en anknytningsperson, om det finns uppenbara skäl att misstänka att de uppgifter som personen lämnat om sin ålder inte är tillförlitliga. För att undersökningen ska få genomföras krävs det att den som ska undersökas har gett sitt skriftliga samtycke till undersökningen och att samtycket är baserat på vetenskap och fri vilja. Dessutom krävs ett skriftligt samtycke av personens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för personen. Om en person vägrar genomgå undersökning är följden att han eller hon betraktas som myndig, om det inte finns en godtagbar orsak till vägran. Vägran att genomgå undersökning kan dock inte ensam för sig utgöra en grund för att avslå en ansökan om internationellt skydd.

Artikel 10.4 reglerar parternas skyldigheter i situationer där ett offer för människohandel är ett barn utan medföljande vårdnadshavare. Artikel 10.4 förpliktar att sörja för att barnet företräds av en förmyndare, organisation eller myndighet som ska handla i barnets intresse så snart en minderårig har identifierats som ett offer (led a), vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa barnets identitet och nationalitet (led b) och göra sitt bästa för att söka rätt på barnets familj, om detta ligger i barnets intresse (led c).

För barn som söker internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller är offer för människohandel och som inte har uppehållstillstånd ska det enligt 39 § 1 mom. i mottagandelagen utan dröjsmål utses en företrädare, om barnet befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Företrädaren utses av den tingsrätt inom vars dom-

krets den förläggning är belägen där barnet har registrerats som klient.

Enligt 41 § 1 mom. i mottagandelagen förs vårdnadshavarens talan i angelägenheter som gäller barnets person och förmögenhet av företrädaren. Företrädaren förvaltar barnets förmögenhet på det sätt som bestäms i 12 kap. 1 och 2 § i rättegångsbalken, 14 § i förvaltningslagen (434/2003), 17 § och 18 § 3 mom. i förvaltningsprocesslagen (586/1996) samt i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Innan ett beslut som gäller ett barns person eller förmögenhet fattas ska barnet höras på det sätt som föreskrivs i 5 § 2 mom. i nämnda lag. I 5 § 2 mom. i mottagandelagen föreskrivs att barnets önskemål och åsikter ska utredas och beaktas i enlighet med ålder och mognad vid genomförande av alla åtgärder som föreskrivs i nämnda lag. Endast i det fallet att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas. Barn som fyllt tolv år ska beredas tillfälle att höras i enlighet med 34 § i förvaltningslagen i frågor som gäller barnet självt.

Enligt 5 § 3 mom. i mottagandelagen ska ärenden som gäller barn behandlas skyndsamt.

Det har inte föreskrivits särskilt om utredning av identiteten och nationaliteten av minderåriga offer för människohandel som anlant ensamma. I sådana fall kan dock de allmänna bestämmelserna i utlänningslagen tillämpas, enligt vilka barnets bästa betonas och enligt vilka nationaliteten och identiteten ska utredas som stöd för beslutsfattandet. Bestämmelser om spårande av föräldrar till minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare eller av någon annan som svarat för den faktiska vårdnaden ingår i 105 b i utlänningslagen. Det har ansetts vara nödvändigt att föreskriva i lag om spårande av familjemedlemmar till minderåriga asylsökande som anlant utan vårdnadshavare och om därtill hörande rätt att få uppgifter. Ett minderårigt utländskt offer för människohandel kan också vistas i Finland med ett uppehållstillstånd eller t.ex. vara medborgare i Europeiska unionen. Anvisningar och motsvarande åtgärder kunde övervägas av denna anledning.

Artikel 10.4 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 11. Skydd för privatlivet. Enligt artikel 11.1 ska parterna skydda offrens privatliv och identitet. Personuppgifter ska bevaras och användas i enlighet med bestämmelserna i Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 35-36/1992, ETS 108).

I den förklarande rapporten till konventionen fäster man uppmärksamhet vid att det finns bestämmelser om saken också i artikel 30, särskilt i fråga om rättegångar. Till den del som det är fråga om skydd av ett offer i en straffprocess, hänför sig skyddet också starkt till offrets behov av trygghet och skydd om vilket det bestäms i artikel 12.2 i konventionen och som behandlas närmare nedan i samband med den nämnda artikeln. I detta sammanhang är det dock redan skäl att fästa uppmärksamhet vid vissa synpunkter.

Enligt finsk lagstiftning skyddas målsägandens privatliv och identitet på många sätt i samband med behandlingen av brottmål. I förundersökningen och vid behandlingen av åtal tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). I 24 § i den nämnda lagen föreskrivs om handlingar som myndigheter ska hemlighålla. Enligt 1 mom. 26 punkten i paragrafen är sådana handlingar bl.a. handlingar som innehåller känsliga omständigheter som gäller privatlivet för någon som misstänks för brott, en målsägande eller någon annan som har samband med ett brottmål samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifter kränker offrets rättigheter, minnet av offret eller offrets närstående, förutsatt att utlämnandet av uppgifter inte är nödvändigt för utförande av ett myndighetsuppdrag.

Enligt 6 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) kan domstolen förordna om hemlighållande av målsägandens identitet i brottmål som gäller omständigheter av synnerligen känslig natur i målsägandens privatliv. På begäran av en part är dock en i 1 mom. avsedd uppgift om partens identitet offentlig.

Om sekretessbelagda rättegångshandlingar föreskrivs i 9 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. Enligt 9 § 1 mom. 2 punkten i lagen är rättegångshandlingar sekretessbelagda till den del de inne-

håller känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd, eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit. Domstolen kan enligt 2 mom. på grund av ett vägande allmänt eller enskilt intresse i anslutning till saken eller på yrkande av den som uppgifterna gäller besluta att rättegångshandlingar som är sekretessbelagda bl.a. enligt 1 mom. 2 punkten blir offentliga till vissa delar eller i sin helhet. De uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten är dock inte sekretessbelagda i ett brottmål till den del de har ett väsentligt samband med den gärning som avses i åtalet eller den straffrättsliga bedömningen av gärningen, om inte domstolen med stöd av 10 § förordnar att de ska hållas hemliga (3 mom.). Lagens 10 § gäller förorsakande av väsentlig olägenhet eller skada för de intressen till vilkas skydd sekretessen har föreskrivits.

I 15 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar föreskrivs om behandling inom stängda dörrar. Enligt 2 punkten i paragrafen kan domstolen på yrkande av en part eller av andra särskilda skäl besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande, om det läggs fram känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit. Enligt 3 punkten i paragrafen kan domstolen fatta ett sådant beslut bl.a. när det läggs fram en rättegångshandling som förordnats vara sekretessbelagd.

I detaljmotiveringen till lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (RP 13/2006) nämns sexualbrott som exempel på brottmål som gäller en omständighet i någons privatliv som är av synnerligen ömtålig natur. Människohandelsbrotten kan i betydande grad antas anknyta till sexuellt utnyttjande, vilket enligt straffbestämmelsen för människohandelsbrotten är ett av syftena med människohandeln. Även i övrigt kan det antas att människohandelsbrotten på grund av gärningsformerna för dem och de medel som används vid dem ofta är anknutna med sådan förödmjukelse och lidanden förorsakade av brott att bestämmelserna i lagen i fråga kan bli tillämpliga också när det gäller offer för människohandel.

Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter trädde i kraft nationellt den 1 april 1992.

Artikel 11.2 förutsätter att varje part ska vidta åtgärder för att särskilt tillse att identiteten eller uppgifter som möjliggör identifiering av ett barn som är brottsoffer inte offentliggörs genom medierna eller på andra vägar utom, i undantagsfall, för att underlätta efterforskning av familjemedlemmar eller på annat sätt säkerställa barnets välfärd och skydd.

Ovan har redan behandlats sådana bestämmelser som säkerställer skyddet av offrens privatliv i brottmål som gäller omständigheter av synnerligen känslig natur i målsägandens privatliv. De allmänna lagar som säkerställer skyddet av offrens identitet är personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Dessutom föreskrivs i 49 § i förundersökningslagen (449/1987) att om förundersökning ska informeras så att ingen i onödan orsakas skada och men.

Riksdagen godkände i mars 2011 en ny förundersökningslag (805/2011) som träder i kraft vid ingången av år 2014 och genom vilken man också förnyar bestämmelserna om informationen om förundersökningar på ett sätt som tryggar rättigheterna hos de berörda parterna. Enligt 11 kap. 7 § i den nya lagen ska informationen om förundersökningen ges så att ingen utan fog blir misstänkt och så att ingen i onödan orsakas skada eller olägenhet. Namnet på eller bilder av en person får lämnas till offentligheten bara om det är nödvändigt för att ett brott ska kunna utredas, en misstänkt ska kunna nås, ett nytt brott ska kunna förhindras eller skada till följd av ett brott ska kunna förhindras. Dessutom ska sekretessförpliktelser som följer av annan lagstiftning beaktas.

Utöver detta blir den lagstiftning som särskilt gäller social- och hälsovård tillämplig, där utgångspunkten är att uppgifterna är konfidentiella såvida inget annat har föreskrivits om dem. Bestämmelser om bl.a. rätten att få uppgifter och skyldigheten att lämna ut uppgifter ingår i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), i synnerhet dess 18 § 1-3 mom. samt i 25 § i barnskyddslagen (417/2007).

Artikel 11.3 ålägger varje part att överväga att i enlighet med artikel 10 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, såsom den tolkas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, vidta åtgärder som syftar till att främja att medierna värnar om brottsoffrens privatliv och identitet genom självreglering, genom införande av regler eller genom gemensam reglering.

I 24 kap. 8 § i strafflagen föreskrivs om straffbarhet för spridande av information som kränker privatlivet. Enligt paragrafen är det straffbart att, genom ett massmedium eller genom att på något annat sätt göra tillgängligt för ett stort antal människor, framföra en uppgift, antydan eller bild som gäller någons privatliv så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsetta honom eller henne för missaktning. Som spridande av information som kränker privatlivet anses dock inte framförande av en uppgift, antydan eller bild som gäller en sådan persons privatliv som verkar inom politiken, näringslivet, i en offentlig tjänst eller i ett offentligt uppdrag eller i något annat uppdrag som är jämförbart med dessa, om uppgiften, antydan eller bilden kan påverka bedömningen av personens förfarande i nämnda uppdrag och framförandet behövs för behandlingen av någon samhälleligt betydelsefull sak. Lagstiftningen lämpar sig också för barnoffer.

Offrens privatliv och identitet skyddas också genom massmediernas självreglering. Enligt punkt 27 i journalistreglerna, vilka lagts fram av Finlands journalistförbund och fastställts av understödsföreningen för Opinionsnämnden för massmedier, kan omständigheter som hör till privatlivet och är särskilt känsliga publiceras bara med tillåtelse av vederbörande eller om de har en ovanligt stor samhällelig betydelse. Skyddet för privatlivet bör beaktas även då man använder bilder. I punkt 28 i reglerna konstateras att diskretion alltid ska iaktas i nyhetsförmedlingen om sjukdoms- och dödsfall samt om offer för olyckor och brott. Vidare enligt punkt 30 i reglerna bör man iaktta skyddet för privatlivet även då offentligt material publiceras. Allt offentligt material är inte nödvändigtvis publicerbart. Särskild försiktighet bör iaktas då man behandlar frågor som rör minderäri-

ga. Likväl i punkt 33 i reglerna konstateras att uppgifter om gärningsmän, åtalade eller misstänkta i allmänhet inte bör publiceras om de avslöjar offret för ett särskilt känsligt brott. I punkt 34 i reglerna bestäms att identiteten på offret för ett känsligt brott bör skyddas om den inte är av ovanligt stor samhälls- lig betydelse.

Artikelns föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 12. Bistånd till offren. I artikeln bestäms om åtgärder för bistånd till offren. Enligt den förklarande rapporten till konventionen lämpar sig artikeln på alla offer oberoende om det är fråga om gränsöverskridande eller nationell människohandel. Alla personer som på det sätt som avses i artikel 10 har identifierats som offer är berättigade till biståndsåtgärderna enligt artikeln. Därförinnan, under förfarandet för identifieringen, och om myndigheterna har grundad anledning att tro att personen är ett offer, har han eller hon endast rätt till åtgärder enligt artikel 12.1 och 12.2. Motsvarande gäller för perioden för återhämtning och eftertanke enligt artikel 13.

Artikel 12.1 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att hjälpa brottsoffren med deras fysiska, psykiska och sociala återhämtning. Enligt artikel 12.1 ska denna hjälp minst innefatta en levnadsstandard som kan trygga deras uppehälle genom åtgärder som lämplig och trygg bostad samt psykologiskt och materiellt bistånd (led a), tillgång till akutsjukvård (led b), hjälp med översättning och tolkning vid behov (led c), rådgivning och upplysning, särskilt om offrets lagliga rättigheter och de tjänster som står till deras förfogande, på ett språk som de kan förstå (led d), biträde så att deras rättigheter och intressen kan framföras och beaktas i lämpliga skeden av brottmålsförfaranden mot förövare (led e) och tillgång till utbildning för barn (led f).

I mottagandelagen ingår bestämmelser om hjälp till offer för människohandel, rättshjälp och rättslig rådgivning, i synnerhet i dess 4 kap., och bl.a. i rättshjälpslagen. Enligt de ovan nämnda bestämmelserna verkställs hjälpen utifrån individens behov så att den inte är beroende av samarbete med myndigheterna.

Dessutom ska den som ordnar hjälp till offer för människohandel enligt 45 § i förvaltningslagen iaktta förvaltningslagen vid behandlingen av i den lagen avsedda förvaltningsärenden.

Enligt 3 § 7 punkten i mottagandelagen avses med offer för människohandel personer som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 52 a § i utlänningslagen, getts betänketid enligt 52 b § i den lagen eller som annars med hänsyn till omständigheterna kan bedömas ha blivit offer för människohandel eller som är i behov av särskild hjälp när ett människohandelsbrott utreds. Enligt punkt 8 i samma paragraf avses med hjälp till offer för människohandel tjänster och stödåtgärder som en förläggning ordnar för offer för människohandel.

Bestämmelser om hjälp till offer för människohandel ingår i 4 kap i mottagandelagen. Enligt 33 § kan för offer för människohandel ordnas tjänster och stödåtgärder som kan inrymma juridisk och annan rådgivning, kris- hjälp, socialvårdstjänster samt hälso- och sjukvårdstjänster, tolk- och översättnings- tjänster och övriga stödtjänster, inkvartering eller boende, mottagningspenning eller utkomststöd och annan behövlig omsorg samt stödande av möjligheterna att återvända tryggt. När tjänsterna och stödåtgärderna tillhandahålls ska hänsyn tas till särskilda behov som beror på åldern, den utsatta ställningen samt det fysiska och psykiska tillståndet hos offret för människohandel samt säkerheten för offret och de anställda som ordnar tjänsterna och stödåtgärderna. Paragraf 33 i mottagandelagen täcker artikel 12.1 punkterna a, b, c, d och e. Tjänster och stödåtgärder enligt 33 § i mottagandelagen beskrivs nedan mer ingående i samband med de andra punkterna i artikeln.

Enligt 35 § i mottagandelagen kan en myndighet, ett offer för människohandel självt eller en privat eller offentlig serviceproducent göra en framställning till förläggningen om tjänster och stödåtgärder till offret för människohandel. Tjänster och stödåtgärder kan dock inte tillhandahållas mot personens vilja. Enligt 36 § i samma lag beslutar förläggningens föreståndare om att bestämmelserna om hjälp ska tillämpas och att tillämpningen ska upphöra. I fråga om myndiga personer fattas detta beslut i praktiken av förläggning-

en i Joutseno och i fråga om minderåriga personer av förläggningen i Uleåborg. I brådsakande ärenden kan ärendet enligt 19 § i förvaltningslagen inledas muntligt och ett beslut om eventuella biståndsåtgärder kan fattas genast. Om tillämpning och upphörande av tillämpning av bestämmelser som gäller bistånd ges ett motiverat skriftligt beslut. Beslutet är ett överklagbart förvaltningsbeslut.

När en framställning görs av en myndighet, dvs. i huvudsak polisen, gränsbevakningsväsendet eller Migrationsverket, intas personerna i biståndssystemet utan särskild motivering. Andra instanser, såsom organisationer, ska i regel göra en motiverad skriftlig framställning, till vilken samtycke av personen i fråga har inhämtats. Utgångspunkten har i praktiken varit att innan en person tas in i biståndssystemet för offer för människohandel ska dennes samtycke inhämtas. Användning av tvång kräver alltid en grund i lag. I regeringspropositionen till den ändring av integrationslagen som trädde i kraft 2007 (RP 183/2006 rd) konstateras därför att "[p]rincipen ska vara den att ingen mot sin vilja intas i biståndssystemet eller hålls där och att beslutsfattandet ska ske i samförstånd med offret. Här bör hänsyn likväl kunna tas till att det i fråga om minderåriga eventuellt kan finnas behov av beslut mot personernas egen vilja. För minderåriga offer utan vårdnadshavare ska det alltid utses en företrädare. I sådana fall kan dessutom behövas skyddsåtgärder och begränsande åtgärder enligt barnskyddslagen (683/1983). Den nya barnskyddslagen (417/2007) trädde i kraft den 1 januari 2008.

Offrets samtycke förutsätts också i mottagandelagen, där det i 35 § föreskrivs att tjänster och stödåtgärder inte kan tillhandahållas mot personens vilja.

Enligt 37 § i mottagandelagen finns i avslutning till en förläggning en yrkesövergripande bedömningsgrupp som ska stödja förläggningens föreståndare vid beslutsfattandet och bedöma behovet av service hos offren för människohandel. Migrationsverket tillsätter bedömningsgruppen och den ska förutom föreståndaren bestå av minst en sakkunnig inom socialvården och en sakkunnig inom hälso- och sjukvården samt en företrädare för polisen och för gränskontrollmyndigheten. I praktiken hör till gruppen också en företräda-

re för Migrationsverket. Medlemmarna i bedömningsgruppen handlar under tjänsteansvar.

Bedömningsgruppen ska vid behov som sakkunniga höra kommunala myndigheter, arbetarskyddsmyndigheter, arbetsmarknadsorganisationer, sakkunniga inom mentalvårdsarbetet och barnskyddet och övriga instanser som behövs för att hjälpa offren för människohandel. Bedömningsgruppen ska 1) bedöma behovet av hjälp hos offren för människohandel samt bedöma om bestämmelserna om hjälp ska tillämpas eller om tillämpningen av bestämmelserna ska upphöra, 2) bedöma placeringen av offren för människohandel och deras behov av service, 3) delta i bedömningen av säkerhetsriskerna för offren för människohandel och i planeringen och ordnandet av säkerhetsåtgärder för dem, samt 4) sörja för informationsgången mellan myndigheterna och aktörerna inom systemet för hjälp till offer för människohandel.

Biståndssystemet för offer för människohandel verkar självständigt från andra myndigheter och har en självständig beslutanderätt i fråga om vilka personer som intas i biståndssystemet. För förverkligandet av rättigheterna för de personer som intagits i biståndssystemet är det viktigt att biståndssystemets verksamhet grundar sig på laglighetsprincipen och att dess beslutsfattande är så konsekvent som möjligt.

En lindrig uppgång har observerats i antalet personer som sökt sig till biståndssystemet, vilket kan förmodas bero bl.a. på att vetskapen om biståndssystemet och människohandel har spridits mer effektivt än tidigare. Under åren 2006–2010 gjordes framställningar om intagning av sammanlagt 114 personer till biståndssystemet och 82 personer godkändes. I fråga om 29 personer gjordes negativa beslut och 26 personer skrevs ut ur systemet. Av de personer som intagits i biståndssystemet har den största delen varit kvinnor. Den största delen av fallen har gällt utnyttjande av arbetskraft. Andelen asylsökande bland de personer om vilka framställningar gjordes för intagande i biståndssystemet ökade i synnerhet i slutet av år 2010. Alla dessa är s.k. Dublinfall i enlighet med EU:s förordning om bestämmandet av den ansvariga staten, och alla har meddelat att de

fallit offer utomlands. Klienterna vistas i systemet från några dagar till några år.

Offer för människohandel som är bosatta i en kommun i enlighet med lagen om hemkommun får de tjänster och åtgärder som motsvarar de tjänster och åtgärder som biståndssystemet för offer för människohandel tillhandahåller genom sin hemkommun. Enligt 53 § 1 mom. i nya integrationslagen ersätts en kommun för kostnader som orsakas av hälso- och socialvårdstjänster som ordnas på grund av specialbehov till följd av en persons ställning som offer för människohandel, tolkning, skyddet av personens säkerhet och andra åtgärder och tjänster som ordnas på grund av specialbehov i anslutning till persons ställning som offer. Enligt 44-49 § i nya integrationslagen betalas kommuner under vissa förutsättningar ersättning också för ordnande av verksamhet och tjänster som främjar integration för offer för människohandel som fått ett kontinuerligt uppehållstillstånd, samt för ordnande av vissa andra tjänster som offer för människohandel får.

Nya integrationslagen tillämpas på dem som har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen. Lagen tillämpas även på dem vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen. Åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas enligt 6 § i lagen som en del av den kommunala basservicen och arbets- och näringsförvaltningens tjänster samt i form av andra åtgärder som främjar integration. Enligt 12 § i nya integrationslagen har en invandrare rätt till en integrationsplan, om han eller hon är arbetslös och är registrerad som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller om invandraren annat än tillfälligt får utkomststöd enligt lagen om utkomststöd. Kommunen och arbets- och näringsbyrån gör i regel upp en integrationsplan tillsammans med invandraren.

Av grundad anledning får kommunen och invandraren eller arbets- och näringsbyrån och invandraren dock göra upp planen sinsemellan. Trots att man enligt den förklarande rapporten till konventionen avser med artikel 1 e mer allmän hjälp till offer i straffrättsliga mål än vad som avses i artikel 15.2, hänför sig rättshjälpslagen också till artikel 1 e. Enligt 1 § beviljas rättshjälp med statlig finans-

ering till den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken. Rättshjälpen omfattar juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende som bestäms i lagen om rättshjälp.

Enligt 4 § 1 mom. 1 punkten i rättshjälpslagen befriar beviljande av rättshjälp mottagaren av förmånen helt eller delvis från skyldigheten att betala arvode och ersättning till ett biträde som förordnats eller godkänts samt från skyldigheten att betala arvode och ersättning för sådan hjälp med tolkning och översättning som mottagaren av förmånen har behövt vid behandlingen av saken. Den ekonomiska situationen för offren för människohandel kan ofta anses vara sådan att de har rätt att beviljas rättshjälp till fullt belopp med statlig finansiering. Förutsättningarna för rättshjälp som har samband med sökandens ekonomiska situation bestäms närmare i statsrådets förordning om rättshjälp (388/2002).

Enligt 2 § i rättshjälpslagen beviljas rättshjälp personer med hemkommun i Finland samt personer som har hemvist eller är bosatta i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Rättshjälp beviljas dessutom oberoende av ovan nämnda förutsättningar, om personens sak behandlas i finsk domstol eller om det finns särskilda skäl att bevilja rättshjälp. Enligt lagens förarbeten (RP 82/2001 rd) föreligger särskilda skäl då en utlänning behöver juridiska råd eller annan juridisk hjälp i ett ärende som gäller hans eller hennes vistelse i Finland.

De begränsningar i rättshjälpslagen som gäller innehållet i rättshjälpen (6 §) och givande av rättshjälp (7 §), enligt vilka rättshjälpen inte omfattar t.ex. biträdande i enkla brottmål och att rättshjälp inte beviljas om saken är av ringa betydelse för sökanden, blir i praktiken inte tillämpliga vid behandlingen av människohandelsbrott på grund av brottets karaktär och i synnerhet på grund av brottets allvar.

Enligt 2 kap. 1 a § 3 punkten i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) kan domsto-

len förordna ett rättegångsbiträde för att bistå målsäganden under förundersökningen och, om målsäganden har anspråk i ett mål som drivs av allmänna åklagaren, under rättegången, när målet gäller brott mot friheten, om detta ska anses motiverat med hänsyn till brottets allvar, målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter. Människohandelsbrott är brott som avses i denna punkt. Om målsäganden redan enligt rätts-hjälpslagen har ett biträde förordnas inte ett aktuellt biträde. Såväl enligt 8 § i rätts-hjälpslagen och 2 kap. 2 § i lagen om rättegång i brottmål verkar huvudsakligen som biträde ett allmänt rättsbiträde eller en advokat.

Enligt 2 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål kan för en målsägande som avses i 1 a § som blir hörd personligen för utredning av saken och som anses behöva stöd vid förundersökningen och i rättegången under de förutsättningar som framgår av 1 a § förordnas en stödperson som har tillräckligt kompetens för att sköta uppdraget. Enligt regeringens proposition till 2 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål (RP 82/1995 rd) kan en stödperson ha, men behöver inte ha, juridisk utbildning. Stödpersonen kan t.ex. vara en person som också annars har uppgifter som innebär att han eller hon hjälper målsäganden i brott som avses i 1 a § i kapitlet. Målsäganden själv, förundersökningsledaren eller åklagaren kan ta initiativ till att en stödperson förordnas. Domstolen kan även förordna en stödperson på eget initiativ. Människohandelsbrott är till sin natur sådana brott att offret med stöd av 2 kap. 1 a § och 3 § i lagen om rättegång i brottmål kan förordnas både ett rättegångsbiträde och en stödperson.

Styrgruppen för den preciserade handlingsplanen mot människohandel rekommenderar att offer för människohandel som intagits i biståndssystemet ska få uppdaterad rättslig information om sin ställning och möjligheter till rättslig rådgivning och rättsligt bistånd. Vid inledningen av behandlingen kan olika behov av information hos offer för människohandel också kräva att polisen kontaktar socialmyndigheterna. Å andra sidan kan polisen också ge offret råd i syfte att skaffa ett rättegångsbiträde eller en stödperson.

I den preciserade handlingsplanen mot människohandel förutsätts i enlighet med vad som krävs i konventionen bl.a. att ett eventu-

ellt offer redan i samband med det uppsökande arbetet ges information och rådgivning om hans eller hennes rättigheter och ställning också mer allmänt och redan innan personen intas i biståndssystemet för offer för människohandel. Informationen framförs på ett sådant sätt att offret bättre kan besluta om han eller hon vill höra till biståndssystemet och om han eller hon vill delta i ett eventuellt samarbete med myndigheterna och kan förut-säga vad som förväntas av honom eller henne.

I samband med barns rätt till utbildning enligt vad som avses i artikel 12.1 f eftersträvas att garantera barn och unga tillträde till förskoleundervisning och grundläggande undervisning och/eller studier efter grundskolan samt tillräckligt stöd för inledande och utförande av studierna.

Avgiftsfri grundläggande utbildning hör till alla barn som bor i Finland. Detta grundar sig redan på att var och en har rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 16 § i grundlagen. Enligt 4 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är en kommun skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer.

Bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Läroplikten innebär avläggande av lärokursen för den grundläggande utbildningen. I praktiken utgår läroplikten vid 17 års ålder. Därefter är kommunerna inte skyldiga att ordna undervisning, men de kan fortsätta den. Också folkhögskolorna tillhandahåller grundläggande utbildning för personer som överskridit läropliktsåldern. Enligt lagen om grundläggande utbildning har varje barn som stadigvarande bor i Finland läroplikt, liksom också rätt till förskoleundervisning. En kommun eller en annan utbildningsordnare kan uppta ett barn som elev i den grundläggande utbildningen eller förskoleundervisningen oberoende av om barnet anses vara stadigvarande bosatt i den kommun där han eller hon vistas.

Förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt utbildning som leder till examen är i Finland kostnadsfria.

I Finland har var och en lika möjlighet att i enlighet med sin förmåga och sina behov också få annan än grundläggande utbildning

och skolgången är inte bunden till medborgarskap.

I praktiken lämpar sig den praxis som tillämpas på invandrarutbildningen också på offer för människohandel. För invandrare i alla åldrar ordnas undervisning i finska och svenska. Samtidigt stöds de för att bevara sitt eget modersmål och sin egen kulturella identitet. Invandrarutbildningen ordnas bl.a. i samband med övrig förskoleundervisning, som förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen, som undervisning i finska eller svenska som andraspråk, som stödundervisning, som undervisning i invandrades eget modersmål, som undervisning i andra religioner, som undervisning som förbereder för den grundläggande yrkesutbildningen samt som integreringsundervisning och undervisning för personer som inte är läs- och skrivkunniga.

Enligt artikel 12.2 ska varje part på ett lämpligt sätt beakta offrets behov av trygghet och skydd.

Enligt 33 § i mottagandelagen ska när tjänster och stödåtgärder tillhandahålls hänsyn tas till de särskilda behov som beror på åldern, den utsatta ställningen samt det fysiska och psykiska tillståndet hos offret för människohandel samt säkerheten för offret och de anställda som ordnar tjänsterna och stödåtgärderna. I biståndssystemet har utgångspunkten därför varit att man beaktar om personen har en hemkommun och om det föreligger tydligt behov av skydd när personens placeringssort avgörs.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen ska som en åtgärd som avses i artikel 12.2 t.ex. adressen på offrets inkvarteringsställe hemlighållas och inkvarteringsstället ska skyddas mot eventuella försök från människohandlarnas sida att få offret tillbaka. Lagen om besöksförbud (898/1998) syftar bl.a. till att öka rättssäkerheten för de personer som känner sig hotade. I 14 § i polislagen (493/1995) föreskrivs om avlägsnande av person som stör hemfriden. Enligt 20 § i polislagen har en polisman rätt att avlägsna en person från en plats, om det av hans hotelser eller övriga uppförande kan dras den slutsatsen att han sannolikt kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Med stöd av den nämnda paragrafen, om det

är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och störningen eller faran inte annars kan avvärjas, kan personen gripas. Dessutom enligt 44 § 1 mom. i polislagen är den som tillhör polisens personal inte skyldig att röja identiteten hos en person av vilken han eller hon i sitt anställningsförhållande har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt. Riksdagen godkände en ny polislag (872/2011) i mars 2011, vilken träder i kraft vid ingången av 2014. Den nya lagen innehåller bestämmelser som i stor utsträckning motsvarar de ovan framförda bestämmelserna. Dessutom kan en polisman enligt 2 kap. 10 § 3 mom. i den nya polislagen skydda en person eller bevaka en plats för att förebygga eller avbryta ett brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott eller kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

Vidare enligt 12 § 2 mom. 1 punkten i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) får en personbeteckning som registrerats i befolkningsdatasystemet ändras, om ändringen är absolut nödvändig för att skydda personen i sådana situationer där hans eller hennes hälsa eller säkerhet är uppenbart och varaktigt hotad. Enligt 36 § 1 mom. i den nämnda lagen, om en person har grundad och uppenbar anledning att misstänka att hans eller hennes eller familjens hälsa eller säkerhet är hotad, kan magistraten på begäran av den berörda personen göra en s.k. spärrmarkering i befolkningsdatasystemet, varvid uppgifter får lämnas ut under vissa villkor endast till myndigheter.

Av sökanden av spärrmarkeringen krävs en skriftlig motiverad begäran eller åtminstone ett besök hos magistraten. Förordnande om spärrmarkering kan den första gången gälla högst fem år. Därefter kan det förlängas två år per gång.

När en person har en spärrmarkering, utlämnas hans eller hennes uppgifter i de flesta fall inte ens till myndigheter. De myndigheter som får personens kontaktuppgifter i sina system, får också uppgift om spärrmarkeringen. Om en liknande begränsning i fråga om utlämnande föreskrivs också i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Dock gäller tystnadsplikten då bara den

myndighet till vilken personen har riktat förbudet mot utlämnande av uppgifter.

Om utlämnande av uppgifter ur befolkningsdatasystemet föreskrivs i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster. En person har utöver spärmarkering rätt att förbjuda utlämnande av sina uppgifter ur befolkningsdatasystemet med stöd av 30 § i personuppgiftslagen (523/1999) för direktreklam, marknads- och opinionsundersökning, personmatrikel och släktforskning samt med stöd av 35 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster för skötsel av kundrelationer och om adresstjänst. Trots ovan nämnda förbud överläts de uppgifter till myndigheter, t.ex. till Statistikcentralen och Kommunikationsverket, som de behöver för att utföra de uppgifter som i lag ålagts dem.

Namnlagen (694/1985) innehåller bestämmelser om ändring av för- och efternamn.

Liksom det konstaterades i samband med artikel 11.1 i konventionen, hänför sig skyddet av offrets privatliv och identitet också till deras behov av trygghet och skydd. I lagstiftningen ingår många egentliga bestämmelser om skydd av personer som deltar i straffprocess.

I 15 kap. 9 § i strafflagen straffbeläggs övergrepp i rättsak. Enligt 1 punkten i paragrafen ska den straffas för det nämnda brottet som orättmätigt med våld eller hot hindrar eller försöker hindra någon att yttra sig som vittne eller sakkunnig eller annars som en person som ska höras eller är part vid rättegång, förundersökning, polisundersökning eller vid något annat därmed jämförbart myndighetsförfarande, eller som påverkar eller försöker påverka yttrandets innehåll. Enligt 2 punkten i paragrafen uppfyller också den rekvisitet för brottet i fråga som begår eller hotar begå våld mot någon annan eller en person som står i ett sådant förhållande till honom (nära släktingar och motsvarande personer) som avses i 15 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen på grund av vad denne yttrat vid ett sådant förhör som avses ovan. Straffet för övergrepp i rättsak är böter eller fängelse i högst tre år.

För brottmål gäller ett flertal förfarandebestämmelser genom vilka man eftersträvar att inverka på att den hörda tryggt ska kunna ge

sin berättelse. Enligt 20 § 1 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) får domstolen begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det är nödvändigt för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en part eller den som står i ett i 15 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen avsett förhållande till någon av de nämnda personerna ska kunna skyddas för hot mot liv eller hälsa.

Enligt 17 kap. 34 § 1 mom. 1 punkten i rättegångsbalken kan ett vittne eller en målsägande höras vid huvudförhandlingen utan att en part eller någon annan person är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs för att den som ska höras och någon som står i ett sådant förhållande till denne som avses i 15 kap. 10 § 2 mom. i strafflagen, ska kunna skyddas för hot mot liv eller hälsa. För ett skydd mot ett sådant hot kan ett vittne eller en målsägande på grundval av 17 kap. 34 a § höras utan att de är personligen närvarande med anlitande av videokonferens eller någon annan teknisk dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de både kan höra och se varandra.

I 5 kap. 3 § 2 mom. i lagen om rättegång i brottmål och i 25 kap. 16 § 1 mom. i rättegångsbalken begränsas dessutom de uppgifter som om målsäganden och vittnen ska lämnas till motparten i samband med stämningens ansökan och besvärshandlingen. Enligt 11 § 2 mom. 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har en part inte rätt att bl.a. ta del av handling när det gäller sekretessbelagd kontaktinformation som hänför sig till ett vittne eller en målsägande, om utlämnandet av uppgifter äventyrar säkerheten, intressena eller rättigheterna för vittnet eller målsäganden. Enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i sistnämnda lag ska kontaktinformation också vara sekretessbelagd om personen har begärt att de ska hållas hemliga och har grundad anledning att mistänka att hans eller hennes egen eller familjens hälsa eller säkerhet kan komma att hotas.

Enligt 9 § 1 mom. 5 punkten och 24 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar ska en rättegångshandling och en del av domslutet sekretessbeläggas till den del de innehåller kon-

taktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten eller i 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. De säkerhetskontrollåtgärder som vidtas enligt lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999) förbättrar säkerheten för personer som uträttar ärenden vid domstolar. För att trygga säkerheten för deltagarna i en rättegång har enligt 22 § 3 mom. i polislagen en polisman rätt att kroppsvisitera en person som anländer till eller vistas i omedelbar närhet av en sådan tillställning och granska de saker han eller hon medför, i syfte att förvissa sig om att personen inte innehar sådana föremål eller ämnen med vilka deltagarnas säkerhet kan äventyras.

Enligt 16 kap. 2 § 1 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006), 19 kap. 4 § 1 mom. i fängelselagen (767/2005) och 16 kap. 1 § 9 punkten i häktningsskyddslagen (768/2005) får anmälan om frigivning av en person som mist sin frihet lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det finns grundad anledning att misstänka att den som ska frigivas gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovan nämnda liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära.

Dessutom ska enligt 18 § 2 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) den som ordnar eller lämnar socialvård på begäran oberoende av klientens eller den lagliga företrädarens samtycke lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling till polisen, en åklagarmyndighet och en domstol, om det är nödvändigt för utredande av ett brott som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 15 kap. 10 § strafflagen eller för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Enligt 3 mom. får uppgifter ur en sekretessbelagd handling lämnas ut även på eget initiativ vid misstanke om ett brott som avses i 2 mom. eller när det föreligger misstanke om ett brott som är mindre grovt än vad som där nämns, om den som ordnar eller lämnar socialvård bedömer att utlämnandet är nödvändigt på grund av ett barns intresse eller ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse.

I 25 § i barnskyddslagen föreskrivs om anmälningsskyldighet. I paragrafen föreskrivs att vissa myndigheter är skyldiga att

utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Enligt artikel 12.3 ska varje part svara för nödvändig medicinsk eller annan hjälp till brottsoffer som lagligen vistas inom dess territorium, saknar tillräckliga resurser och behöver sådan hjälp.

Enligt 33 § i mottagandelagen kan tjänster och stödåtgärder ordnas för offer för människohandel. I dessa kan ingå bl.a. social- och hälsovårdstjänster. I fråga om sjukvårdstjänster har man i praktiken förfarit så att sådana behov av omedelbar sjukvård som framkommer i samband med förundersökningen sköts av polisen, i övriga fall sköts sjuk- och hälsovård genom förläggningen och socialförvaltningen vid en eventuell placeringsort.

Artikel 12.4 ålägger varje part att anta regler enligt vilka brottsoffer som lagligen vistas inom dess territorium ska beredas tillträde till arbetsmarknaden samt till yrkesutbildning och allmänbildande undervisning.

EU-medborgare och därmed jämförbara personer har alltid fri rätt att utföra arbete med stöd av 164 § i utlänningslagen. Enligt 79 § 1 mom. i utlänningslagen har offer som beviljats permanent uppehållstillstånd rätt att förvärvsarbeta i Finland. Enligt 79 § 5 mom. i utlänningslagen har också en utlänning som har beviljats tillfälligt uppehållstillstånd med stöd av 52 a § rätt att förvärvsarbeta. De personer som nämns ovan får också delta i yrkes- och allmänbildande utbildning i enlighet med lagstiftningen i Finland. I huvudregel krävs uppehållstillstånd för deltagande i sådan utbildning. Dock innehåller vid behov också de tjänster och stödåtgärder som tillhandahålls offret för människohandel av en förläggning enligt 33 § i mottagandelagen allmänbildande och förberedande utbildning samt verksamhet som upprätthåller och utvecklar funktionsförmågan. Det är möjligt att delta i dem redan under loppet av betänketiden och de kräver inget uppehållstillstånd.

I fråga om andra offer än sådana som vistas med stöd av ett uppehållstillstånd för offer för människohandel kan rätten till arbete eller

registrering som arbetssökande saknas och rätten till arbetskraftsservice kan vara begränsad (3 kap. 7 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002)). Om förutsättningarna i utlänningslagen uppfylls, kan de dock beviljas ett uppehållstillstånd för offer för människohandel eller ett annat uppehållstillstånd som berättigar härtill.

I utlänningslagen ingår ingen bestämmelse enligt vilken ett offer för människohandel kan arbeta under den tid som han eller hon enligt 52 b § i utlänningslagen beviljats betänketid. Av detta följer inget behov att ändra utlänningslagen. Enligt den förklarande rapporten i bilagan till konventionen (punkt 166) innebär konventionen ingen egentlig förpliktelse att bevilja rätt att delta i arbetsmarknaden samt i yrkes- och allmänbildande utbildning under betänketiden. Liksom i artikel 12.3 avses också här med personer som vistas lagligen t.ex. offer som har ett uppehållstillstånd som avses i artikel 14 eller medborgarskap i staten i fråga. I praktiken har också frågan en liten betydelse eftersom offrets återhämtning pågår och det är osannolikt att personen skulle arbeta i ett sådant skede. Rätten att utföra förvärvsarbete uppfylls vid behov i enlighet med bestämmelserna i utlänningslagen om fri rätt till arbete och uppehållstillstånd. Också med tanke på en ökad förutsägbarhet och tillförlitlighet av stödsystemen för offer vore betydelsen av en ändring obetydlig när man betraktar situationen från offrets synvinkel.

Artikel 12.5 ålägger varje part att vid behov och på de villkor som anges i dess nationella lagstiftning samarbeta med icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer eller medlemmar av det civila samhället som ägnar sig åt att bistå brottsoffer.

I den första nationella handlingsplanen mot människohandel från 2005 och i den preciserade handlingsplanen som godkändes 2008 bestäms på flera ställen om samarbete med medborgar- och arbetsmarknadsorganisationer eller andra aktörer inom det civila samhället samt om hur resurser ska anvisas till denna verksamhet. Dessutom kan en förläggning enligt 34 § 2 mom. i mottagandelagen köpa tjänster och stödåtgärder som är avsedda att hjälpa offer för människohandel också av en offentlig eller privat serviceproducent, t.ex. av organisationer.

Biståndssystemet samarbetar inom ramen för sin behörighet och sekretessbestämmelserna aktivt med myndigheter och serviceproducenter som ansvarar för biståndet. Myndighetssamarbetet framhävs i synnerhet i situationer där personen en längre tid befinner sig i biståndssystemet, t.ex. under en eventuell förundersöknings- eller domstolsprocess. För biståndssystemet och i synnerhet för offren är det ofta mycket viktigt att de hålls uppdaterade om hur förundersöknings- och domstolsprocessen framskrider, för att offrets behov av olika tjänster ska kunna planeras på ett lämpligt sätt. Förundersökningens slutresultat är viktigt bl.a. för bedömningen av om offret för människohandel ska få uppehållstillstånd i Finland med stöd av 52 a § 1 mom. i utlänningslagen eller på någon annan grund. Utdragna rättsprocesser kan för sin del påverka offrets återhämtning efter brottet. Med tanke på offrets psykiska coping kan det vara av betydelse om han eller hon väntar på en eventuell rättegång i sitt hemland med sin familj eller här i Finland.

Artikel 12.6 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att trygga att ett brottsoffers viljighet att vittna inte uppställs som villkor för hjälp till vederbörande.

Liksom det har konstaterats tidigare avses enligt 3 § 7 punkten i mottagandelagen med offer för människohandel en person som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 52 a § i utlänningslagen, getts betänketid enligt 52 b § i den lagen eller som annars med hänsyn till omständigheterna kan bedömas ha blivit offer för människohandel eller som är i behov av särskild hjälp när ett människohandelsbrott utreds.

Samarbete med myndigheterna är en förutsättning endast för beviljande av uppehållstillstånd för offer (52 a § i utlänningslagen). Innan ett uppehållstillstånd enligt 52 a § i utlänningslagen beviljas kan offret dock beviljas en betänketid. Under denna period kan offret besluta om han eller hon vill samarbeta med myndigheterna (52 b § i utlänningslagen). Enligt 52 a § i utlänningslagen krävs inte heller samarbete med myndigheterna i samband med beviljande av uppehållstillstånd för offer för människohandel, om offret befinner sig i en särskilt utsatt ställning.

För att tas in i biståndssystemet för offer eller för att få annan hjälp i enlighet med denna artikel finns dock inga motsvarande krav.

En eventuell misstanke om människohandel behöver nödvändigtvis inte vara känd av polisen i det skede som personen tas in i biståndssystemet utan misstanken om människohandel kan ha framförts till biståndssystemet. I dessa fall har det varit typiskt att offret också har velat få sin sak undersökt av polisen, men den första kontakten till myndigheterna i fråga om människohandeln har dock kommit via biståndssystemet.

I artikel 12.7 förutsätts att varje part ska lämna den hjälp som avses i artikeln på grundval av samförstånd och information, med vederbörlig hänsyn till de särskilda behoven hos personer i en utsatt situation och till barns rättigheter med avseende på bostad, utbildning och lämplig hälsovård.

Bestämmelser som gäller kraven i artikel 12.7 ingår i 33 och 38 § i mottagandelagen.

Liksom ovan har konstaterats kan det enligt 33 § i mottagandelagen ordnas tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel.

Enligt 6 § i mottagandelagen ska vid tillämpningen av lagen de särskilda behov som beror på en persons utsatta ställning, såsom på åldern eller det fysiska och psykiska tillståndet, beaktas hos personer som söker internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller är offer för människohandel.

Enligt 38 § i mottagandelagen sammankallas bedömningsgruppen av förläggnings föreståndare. Utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt får förläggnings föreståndare till bedömningsgruppen lämna ut personuppgifterna för ett enskilt offer för människohandel och bedömningsgruppen får använda uppgifterna för att sköta sitt uppdrag, om personen i fråga ger sitt samtycke eller det är nödvändigt för att bedöma behovet av service, ordna tjänster eller planera och ordna säkerhetsåtgärder. Bedömningsgruppen får inte lämna ut dessa uppgifter till utomstående. Dessutom enligt 52 § i den nämnda lagen, utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, får ur registret över mottagna klienter och företrädarregistret, trots sekretessbestämmelserna, lämnas ut sådana uppgifter till Migrationsverket, polisen, gränskontrollmyndigheten samt närings-, trafik- och miljöcentralerna som är nödvändiga för att de

ska kunna utföra sina uppgifter i fråga om personer som söker internationellt skydd eller får internationellt skydd och för att tillhandahålla hjälp till offer för människohandel.

När en misstanke om människohandel undersöks är förfarandet i praktiken det att ett eventuell offer primärt behandlas som ett offer, inte som en brottsmisstänkt, fastän personens egen verksamhet föreföll uppfylla t.ex. rekvisitet för överträdelse av utlänningslagen. I granskningen är utgångspunkten den att offret behöver tid för återhämtning och stöd för att återhämta sig från traumatiska upplevelser. Dessutom behandlas varje person som inte har fyllt 18 år som ett barn. Av detta följer att bl.a. att den första intervjun med barnet ska genomföras med tanke på barnets bästa. Av barn krävs i praktiken inte samma slags samarbete med myndigheterna som av vuxna. Uleåborgs förläggning koordinerar placering av och stödåtgärder till barn.

Enligt 5 § i mottagandelagen ska när lagen tillämpas på ett barn som är yngre än 18 år ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa samt vid omständigheter som hänför sig till barnets utveckling och hälsa. Vid bedömningen av barnets bästa ska bestämmelserna om bedömning av barnets bästa i barnskyddslagen beaktas. Enligt 2 mom. i nämnda paragraf ska vid genomförandet av åtgärder och tjänster barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Endast i det fallet att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas. Barn som fyllt tolv år ska beredas tillfälle att höras i enlighet med 34 § i förvaltningslagen i frågor som gäller barnet självt. Enligt 3 mom. i nämnda paragraf ska ärenden som gäller barn behandlas skyndsamt.

Enligt 39 § i mottagandelagen ska bl.a. för sådana barn som fallit offer för människohandel som inte har något uppehållstillstånd utses en företrädare, om barnet befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

På barnoffer tillämpas dessutom lämpliga bestämmelser i barnskyddslagen samt andra bestämmelser och förfaranden som lämpar sig på barn. I synnerhet principerna för barn-

skyddet i 4 § i barnskyddslagen ska styra den hjälp som ges barnoffer. Innehållet i och ordnandet av mottagande av barn kan delvis jämföras med barnskyddsanstalternas verksamhet.

Utöver inkvartering, uppfostran och vård ordnas för minderåriga offer också social- och hälsovårdstjänster, fritidstjänster samt tolknings- och översättningstjänster. Till personalen för grupphem avsedda för inkvartering av minderåriga som kommer utan vårdnadshavare hör en socialarbetare. Hälsovårdstjänsterna tillhandahålls av förläggningens hälsovårdare och av den instans som producerar hälsovårds tjänster som förläggningen köper hälsovårdstjänsterna av. Hälsovården för barn tillhandahålls till skillnad från de nödvändiga tjänsterna för dem som söker internationellt skydd i en mer omfattande form. De som är bosatta i en kommun får social- och hälsovårdstjänsterna från kommunen. För barn som är i behov av särskilt stöd kan en dagvårdsplats ansökas. De som är i förskoleåldern går i förskola, de som är i skolåldern går i grundskola och för unga personer som överskridit åldersgränsen för läroplikten söks en studieplats i ett gymnasium, vuxengymnasium, kvällsgymnasium eller folkhögskola, i enlighet med den unga personens förmåga och behov samt möjligheterna på orten. Barnens rätt till utbildning har beskrivits i samband med artikel 1 f.

Barnskyddslagen ger myndigheterna en möjlighet att vid behov ingripa i en minderårigs livssituation. Utgångspunkten i lagen är barnets bästa och välfärd. 15 § i barnskyddslagen ålägger hälsocentralen och sjukvårdsdistriktet att ge experthjälp inom det barn- och familjeinriktade barnskyddet och vid behov att ordna undersökning av barn samt vård- och terapitjänster för barn. Tjänster som barnskyddsklienter behöver i anslutning till utredande av misstankar om sexuellt utnyttjande eller misshandel ska ordnas i brådskande ordning.

Liksom ovan i samband med artikel 12.2 har framförts, föreskrivs om anmälnings-skyldighet i 25 § i barnskyddslagen.

Liksom det har nämnts tidigare, föreslog den styrgrupp som övervakar genomförandet av den preciserade handlingsplanen som sin viktigaste rekommendation att man tillsätter en arbetsgrupp i syfte att lägga fram ett för-

slag till en övergripande speciallag om människohandel. Då skulle de bestämmelser som gäller bistånd till offer för människohandel införas i förslaget till speciallag.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 13. Period för återhämtning och eftertanke. Artikel 13.1 ålägger varje part att i sin nationella lag fastställa en period på minst 30 dagar för återhämtning och eftertanke (betänketid), om det finns skälig anledning att tro att den berörda personen är ett offer för människohandel. Enligt artikel 13.1 ska betänketiden vara så lång att personen kan återhämta sig och göra sig fri från människohandlarnas inflytande och/eller fatta ett välinformerat beslut om samarbete med de behöriga myndigheterna. Under denna betänketid ska det inte heller vara möjligt att verkställa beslut om utvisning av offret. Denna bestämmelse ska inte påverka den verksamhet som de behöriga myndigheterna bedriver i alla faser av de tillämpliga nationella förfarandena, särskilt när de utför förundersökning och väcker åtal för de berörda brotten. Under denna period ska parterna tillåta berörda personer att vistas inom deras territorium.

Enligt artikel 13.2 ska under perioden för återhämtning och eftertanke de personer som avses i artikel 13.1 ha rätt till de åtgärder som avses i artikel 12.1 och 12.2.

Enligt artikel 13.3 är parterna inte bundna av att iaktta perioden för återhämtning och eftertanke om det strider mot den allmänna ordningen eller det konstateras att ställning som offer åberopas felaktigt.

I 52 b § i utlänningslagen ingår bestämmelser om den betänketid som motsvarar kraven i artikel 13 och enligt mottagandelagen är det också möjligt att få bistånd under betänketiden på det sätt som krävs i artikeln.

Enligt 52 b § i utlänningslagen kan offer för människohandel före beviljande av ett uppehållstillstånd enligt artikel 52 a få en betänketid på minst trettio dagar och högst sex månader. Under betänketiden ska offret för människohandel besluta om han eller hon kommer att samarbeta med myndigheterna i enlighet med 52 a § 1 mom. 2 punkten, dvs. samarbete med myndigheterna för att kunna gripa dem som misstänks för människohandel. Under betänketiden ska myndigheterna

diskutera med eller förhöra ett eventuellt offer endast när det är nödvändigt. I övriga fall avhåller man sig från diskussion med eller förhör av eventuella offer under perioden för återhämtning och eftertanke. Däremot kan betänketiden anses ge polisen tid att kartlägga personens ställning bl.a. i brottsutredning och för givande av utlåtande för uppehållstillstånd. Människohandelsoffrets ställning ska beaktas under utredningen och han eller hon kan ges betänketid redan före en brottsutredning inleds.

Enligt 52 c § i utlänningslagen fattas beslut om att betänketid ska ges och om att den ska avbrytas av polisinspektionen i häradet eller av gränskontrollmyndigheten.

Till utgången av år 2010 har fyra betänketider av detta slag beviljats.

I lagstiftningen ingår ingen uttrycklig bestämmelse för en sådan situation som avses i artikel 13.1 som skulle förbjuda genomförande av beslut om avlägsnande ur landet i fråga om offer. I Finland sker avlägsnande ur landet antingen genom avvisning eller genom utvisning. Det är dock möjligt att personens ställning som offer upptäcks och dennes behov av en provotid framkommer först när ett beslut om avlägsnande ur landet redan fattats. Vistelse under betänketiden enligt 52 b § för offer för människohandel är enligt 40 § 7 punkten entydigt laglig vistelse. Dessutom nämns det i detaljmotiveringen till 52 b § (RP 32/2006 rd) att inget beslut om avlägsnande ur landet kan fattas i fråga om en person för vilken betänketiden pågår och ett tidigare fattat beslut kan inte heller verkställas. Det föreligger således inget behov av närmare reglering.

De undantag i fråga om tillämpning av perioden för återhämtning och eftertanke i artikel 13.3 av orsaker som hänför sig till allmän ordning (och säkerhet) har beaktats i samband med möjligheten att avbryta betänketiden genom att i 52 b § 3 mom. hänvisa till 36 § 1 mom. i utlänningslagen, där också folkhälsan och Finlands internationella förbindelser har beaktats som sådana orsaker. Betänketiden kan enligt 52 b § avbrytas, om offret för människohandeln frivilligt och på eget initiativ har återupptagit kontakten med de personer som är misstänkta för människohandel. Detta kan också leda till avlägsnande ur landet.

Däremot finns ingen uttrycklig bestämmelse i lagen om obefogat krav på status som offer, utan i obefogade fall beviljas betänketiden helt enkelt inte. I detaljmotiveringen till 52 c § i utlänningslagen om beslut om betänketid framförs också att inget negativt beslut i fråga om betänketid egentligen alls förekommer. I sådana fall kan ett beslut om avlägsnande av personen ur landet fattas eller ett beslut om avlägsnande ur landet som eventuellt har fattats före betänketiden började verkställas.

Trots att en provotid inte behöver beviljas i sådana fall där ställningen som offer åberopas grundlöst, torde provotiden inte kunna avbrytas i grundlösa fall, eftersom 36 § 2 mom. i utlänningslagen som gäller kringgående av bestämmelserna om inresa och vistelse bara gäller uppehållstillstånd, och ingen hänvisning till lagrummet ingår i samband med paragraferna om betänketid. Behov av närmare reglering om nekande eller återkallande av provotid på grund av kraven i konventionen föreligger dock inte.

Enligt 52 c § i utlänningslagen ska offret för människohandel skriftligen meddelas om betänketid och avbrytande av den. Av meddelandet ska framgå syftet med betänketiden, tidpunkten för betänketidens början och betänketidens längd samt att betänketiden kan avbrytas och grunderna för avbrytande. Provotiden antecknas i utlänningsregistret.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 14. Uppehållstillstånd. I artikel 14.1 bestäms om skyldighet att bevilja ett förnybart uppehållstillstånd till offer för människohandel. Ett förnybart uppehållstillstånd ska beviljas i båda eller endera av de följande fallen: Om en behörig myndighet anser att offrens vistelse i landet är nödvändig på grund av deras personliga situation (led a) eller om en behörig myndighet anser att offrens vistelse i landet är nödvändig för att de ska kunna samarbeta med de behöriga myndigheterna i förundersökningen eller i ett straffrättsligt mål (led b).

När uppehållstillstånd av rättsliga skäl krävs för brottsoffer som är barn, ska enligt artikel 14.2 sådant utfärdas om det är för barnets bästa och vid behov förnyas på samma villkor.

Enligt artikel 14.3 ska en vägran att förnya ett uppehållstillstånd eller återkallelse av ett sådant följa föreskrifterna i partens nationella lag.

I situationer som avses i artikel 14.4, om ett brottsoffer ansöker om någon annan form av uppehållstillstånd än vad som avses i artikel 14.1 ska den berörda parten beakta att han eller hon har eller har haft ett uppehållstillstånd enligt artikel 14.1.

Enligt artikel 14.5 ska varje part, med hänsyn till parternas åtaganden enligt artikel 40 i konventionen, se till att beviljande av tillstånd enligt artikel 14 inte ska påverka rätten att söka och få asyl.

Enligt 52 § i utlänningslagen beviljas en utlänningslag som befinner sig i Finland ett kontinuerligt uppehållstillstånd, om det med hänsyn till utlänningslagens hälsotillstånd, de band som knutits till Finland eller av någon annan individuell, mänsklig orsak är uppenbart oskäligt att vägra uppehållstillstånd, särskilt med beaktande av de förhållanden i vilka han eller hon skulle hamna i sitt hemland eller hans eller hennes sårbara ställning. Detta motsvarar kraven i artikel 14.1 a. Lagrummet berörs också av 54 § 1 mom. i utlänningslagen, enligt vilket ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas om villkoren för det föregående tidsbegränsade uppehållstillståndet fortfarande uppfylls.

Enligt 52 a 1 mom. i utlänningslagen beviljas ett offer för människohandel som befinner sig i Finland tillfälligt uppehållstillstånd om 1) det på grund av förundersökning eller domstolsbehandling i anslutning till människohandel är motiverat att offret för människohandel vistas i Finland, 2) offret för människohandeln är berett att samarbeta med myndigheterna för att de som misstänks för människohandel ska kunna gripas, och 3) offret för människohandeln inte längre har förbindelser med de personer som är misstänkta för människohandel. Momentet överensstämmer med kraven i artikel 8 i offerdirektivet och uppfyller i fråga om vistelse- och samarbetsbehovet också kraven i artikel 14.1 b i den nu aktuella konventionen. I motsats till momentet, kräver artikeln dock inte att banden till dem som misstänks för människohandeln bryts.

Om ett offer för människohandel befinner sig i en särskilt utsatt ställning, kan ett uppe-

hållstillstånd för offer för människohandel beviljas med stöd av 52 a § 2 mom. i utlänningslagen som kontinuerligt och oberoende av om förutsättningarna enligt 1 mom. 1 och 2 punkten uppfylls eller inte. Också detta lagrum uppfyller för sin del kraven i artikel 14.1 a med undantag för att artikeln inte kräver, i motsats till momentet, att banden till dem som misstänks för människohandeln bryts.

Enligt 53 § 6 mom. i utlänningslagen beviljas det första tillfälliga uppehållstillståndet för ett offer för människohandel för minst sex månader och högst ett år. Beviljande av fortsättning på uppehållstillstånd har inte begränsats i lag. Enligt 54 § 5 mom. i utlänningslagen beviljas ett offer för människohandel som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd efter två års oavbruten vistelse i landet kontinuerligt uppehållstillstånd, om de omständigheter med stöd av vilka utlänningslag beviljades det föregående tidsbegränsade uppehållstillståndet fortfarande föreligger. Barnets bästa beaktas vid beviljande av uppehållstillstånd. På barnoffer tillämpas dessutom lämpliga bestämmelser i barnskyddslagen samt andra bestämmelser och förfaranden som lämpar sig på barn, vilka har beskrivits ovan i samband med artikel 12.

Den nationella lagstiftningen behöver inte nödvändigtvis uppfylla båda de situationer som avses i artikel 14.1, utan uppehållstillstånd ska beviljas i någondera eller båda situationerna. Den nationella lagstiftningen uppfyller alltså åtminstone den förstnämnda situationen, där myndigheten anser att offrens vistelse är nödvändig på grund av deras personliga situation.

Myndigheterna kan besluta att inte förnya ett uppehållstillstånd om det inte längre finns förutsättningar till ett tillstånd, eller återkalla det på de grunder som avses i 58 §.

Uppgifter om personer som sökt uppehållstillstånd och om avgöranden till behövliga delar får registreras i utlänningsregistret med stöd av lagen om utlänningsregistret (1270/1997). I praktiken registreras alltid uppgifterna om ansökningar och beviljande av i artikel 14.1 avsedda uppehållstillstånd. Uppgifterna är tillgängliga för tillståndsmyndigheterna när personen eventuellt söker ett annat slags uppehållstillstånd och de beaktas vid behandlingen av ärendet.

Beviljande av uppehållstillstånd för offer för människohandel enligt 52 a § eller 54 § i utlänningslagen begränsar inte rätten att söka eller att få asyl. Enligt 87 § 1 mom. i utlänningslagen beviljas utlänningsvika som vistas i landet asyl, om han eller hon vistas utanför sitt hemland eller sitt permanenta bosättningsland till följd av att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sitt ursprung, sin religion, nationalitet eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin politiska uppfattning, och om han eller hon på grund av sin fruktan inte vill använda sig av detta lands skydd. Beviljande av asyl har i paragrafen begränsats till endast sådana grunder som avses i 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning.

Före utgången av 2010 hade sammanlagt sju tillfälliga uppehållstillstånd för offer för människohandel beviljats och ett kontinuerligt uppehållstillstånd. Dessutom beviljade Migrationsverket tillstånd på grund av internationellt skydd och t.ex. uppehållstillstånd som grundar sig på individuella humanitära orsaker. I samband med dessa har det också utretts om personen blivit offer för något brott.

Artikel 15 föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 15. Gottgörelse och rätt till skadestånd. Artikel 15.1 ålägger varje part att se till att brottsoffer, från deras första kontakt med de behöriga myndigheterna och på ett språk som de kan förstå, har tillgång till upplysningar om rättsliga och administrativa förfaranden av betydelse.

Om information i enlighet med artikeln föreskrivs i 33 § i mottagandelagen samt i 8 § i förvaltningslagen.

Liksom ovan har konstaterats kan enligt 33 § i mottagandelagen för offer för människohandel ordnas tjänster och stödåtgärder som bl.a. kan inrymma juridisk och annan rådgivning, krishjälp, socialvårdstjänster samt hälso- och sjukvårdstjänster, tolktjänster och övriga stödtjänster, inkvartering eller boende, utkomststöd och annan nödvändig omsorg samt stödjande av möjligheterna att återvända tryggt.

Enligt 8 § 1 mom. i förvaltningslagen ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärendet

de samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttande av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, ska den enligt 2 mom. i mån av möjlighet hänvisa kunden till den behöriga myndigheten.

Också i den preciserade handlingsplanen mot människohandel bestäms i enlighet med vad som framförts ovan bl.a. i samband med artiklarna 5 och 12.1 e om rådgivning och information till offer. Styrgruppen för den preciserade handlingsplanen rekommenderar att en flerspråkig broschyr utarbetas för offer för människohandel som är intagna i biståndssystemet eller i fråga om vilka detta övervägs. I denna broschyr ska bl.a. biståndssystemet, den rättsliga rådgivningen och biståndet beskrivas.

Offrets rätt till rättshjälp och gratis rättegång enligt bestämmelserna i artikel 15.2 har behandlats ovan i samband med artikel 12.1 e.

Artikel 15.3 innehåller en förpliktelse att föreskriva om offrens rätt att få ersättning av gärningsmännen.

Den finska lagstiftningen garanterar på ett adekvat sätt möjlighet för ett offer för människohandel att få ersättning för den skada som brottet förorsakat honom eller henne.

På samma sätt som målsäganden vid andra brott har ett offer för människohandel rätt att få full ersättning för den skada ett uppsåtligt brott, såsom t.ex. ett människohandelsbrott, förorsakat. I egenskap av målsägande i ett brottmål har offret dessutom rätt att av gärningsmannen få ersättning för sina rättegångskostnader till den del de i enlighet med rättshjälpslagen inte betalas av statens medel eller offret inte får ersättning för dem från annat håll.

Rättigheterna för offret för människohandel främjas av att han eller hon i allmänhet i enlighet med vad som anförts i samband med artikel 12.1 e utan undantag är berättigad till rättegångsbiträde. I Finland främjas ersättningen av brottsskador också av att ett skadeståndsanspråk på grund av brott kan framställas vid behandlingen av ett brottsåre som allmänna åklagaren anhängiggjort utan att målsäganden blir tvungen att anhängiggöra en särskild rättegång angående skadeståndet. Det allmänna skadeståndsansvaret och

skada som ska ersättas grundar sig på skadeståndslagen (412/1974).

Enligt 5 kap. 1 § i skadeståndslagen omfattar skadeståndet gottgörelse för person- och sakskada, samt under de förutsättningar som anges i 4 a och 6 §, för lidande. Sakskada ska mera sällan ersättas i samband med människohandelsbrott. Däremot kan personskador enligt 5 kap. 2 § i skadeståndslagen aktualiseras t.ex. sjukvårdskostnader, inkomstförlust samt sveda och värk. Närmare bestämmelser om ersättning för personskada ingår i 5 kap. 2 a–d §. Det är också möjligt att gärningsmännen förpliktas att betala ersättning också till personer som står den skadelidande särskilt nära. Om ett offer för människohandel dör, kan på grundval av 5 kap. 3–4 a § ersättning utgå också för begravningskostnader, underhåll till en person gått förlustig underhåll samt för lidande till person som den avlidne stått särskilt nära.

Med hänsyn till offer för människohandel är bestämmelsen i 5 kap. 6 § i skadeståndslagen om ersättning för lidande viktig. Enligt 1 mom. 1 punkten har den rätt till ersättning för lidande som orsakats av kränkning vars frihet, frid, heder eller privatliv har kränkts genom en straffbar handling. Enligt 2 mom. i paragrafen bestäms ersättningen på grundval av det lidande som kränkningen är ägnad att orsaka med beaktande särskilt av kränkningens art, den kränktes ställning, förhållandet mellan den som har gjort sig skyldig till kränkningen och den kränkte samt kränkningens offentlighet. Brott mot friheten enligt 5 kap. 6 § 1 mom. 1 punkten i skadeståndslagen är t.ex. människohandel och grov människohandel.

Att rätten till skadestånd även förverkligas i praktiken tryggas genom att offret också enligt brottsskadelagen (1204/2005) kan ansöka om ersättning från statskontoret av statens medel. Enligt 27 § 1 mom. kan ett ersättningsärende inte avgöras innan frågan om sökandens rätt till skadestånd av den för skadan ansvarige avgjorts i första instans eller gärningsmannen meddelats åtal. Ett ersättningsärende kan dock avgöras om åtal inte har väckts eller beslut om åtal inte har gjorts inom sex månader från att polisen fått vetskap om brottet.

Enligt 4 § i brottsskadelagen har den skadelidande rätt till ersättning för personskada

och enligt 13–16 § för sakskada och ekonomisk skada, på grundval av övriga bestämmelser i lagen dock i någon mån mera begränsat än full ersättning. Enligt 9 § 1 mom. 1 punkten betalas ersättning för lidande som har orsakats genom en kränkning till den vars frihet har kränkts genom ett brott. Människohandelsbrotten hör till denna kategori. Enligt 18 § i lagen kan ersättning dessutom betalas för rättegångskostnader.

Enligt 2 § i brottsskadelagen betalas ersättning enligt den lagen för skada som uppstått genom ett brott som begåtts i Finland. Under vissa förutsättningar betalas ersättning enligt brottsskadelagen också för brott som begåtts utanför Finland.

Artikel 15.4 ålägger varje part att garantera gottgörelse till brottsoffer, t.ex. genom inrättande av en fond för gottgörelse till brottsoffer eller åtgärder eller program för socialt bistånd och social återanpassning av brottsoffer, som kan finansieras med medel som härör från tillämpning av åtgärder som avses i artikel 23.

I samband med artikel 15.4 blir ersättningar med stöd av brottsskadelagen aktuella. Dessa ersättningar har beskrivits ovan i samband med artikel 15.3. Ovan i samband med artikel 15.3 har det konstaterats att rätten till skadestånd i praktiken tryggas av offrets rätt enligt brottsskadelagen att ansöka om ersättning från Statskontoret av statens medel. Det i artikeln avsedda sociala biståndet till offren och deras sociala anpassning genomförs som hjälp till offren enligt mottagandelagen och nya integrationslagen.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 16. Brottsoffrens repatriering och återvändande. Enligt artikel 16.1 ska den part i vilken ett brottsoffer är medborgare eller hade permanent uppehållstillstånd vid tiden för inresan på den mottagande partens territorium, med vederbörlig hänsyn till personens rättigheter, säkerhet och värdighet, underlätta och godta personens återvändande utan oberättigat eller oskäligt dröjsmål.

När en part återsänder ett brottsoffer till en annan stat ska detta enligt artikel 16.2 ske med vederbörlig hänsyn till personens rättigheter, säkerhet och värdighet och till läget i eventuella rättsliga förfaranden knutna till den omständigheten att personen är ett offer

för människohandel, och återvändandet ska helst ske frivilligt.

Artikel 16.1 och 16.2 kräver ingen ny lagstiftning. Den helhetsbedömning om avvísning och utvisning enligt 146 § i utlänningslagen och stödjandet av möjligheterna att återvända tryggt som nämns i 33 § i mottagandelagen, vilken paragraf gäller innehållet i hjälpen för offer för människohandel, täcker de situationer för återvändande som nämns i artikel 16.1 samt de förutsättningar för återvändande som bestäms i artikel 16.2. Vistelse i landet under rättegången är möjligt bl.a. med stöd av ett uppehållstillstånd för offer för människohandel. Redan i samband med godkännandet av tilläggsprotokollen till Palermokonventionen (RP 221/2005 rd), och alltså redan före ändringarna i utlänningslagen och integrationslagen om människohandelsoffrens ställning, ansågs det att artikel 8 om återvändande av offren för människohandel i tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, inte kräver ändringar i lagstiftningen. Samarbetet med myndigheterna i andra länder och insamlingen av erfarenheter av återvändanden kan vid behov effektiviseras. När återvändande övervägs ska dessutom de förbud mot återvändande beaktas som ingår i internationella överenskommelser som är bindande för Finland.

I samband med avlägsnande ur landet utförs en helhetsbedömning och de faktorer som ska beaktas ingår i 146 § i utlänningslagen. Enligt 1 mom. i paragrafen ska, när avvísning och utvisning samt meddelande av inreseförbud i anslutning till dem samt inreseförbudets längd prövas, hänsyn tas till de omständigheter som beslutet grundar sig på samt sådana omständigheter och förhållanden i sin helhet som annars inverkar på saken. Vid bedömningen ska särskilt avseende fästas vid barnets bästa och skyddet för familjelivet. Sådana omständigheter som i övrigt ska beaktas vid bedömningen är åtminstone hur länge och i vilket syfte utlänningsen har vistats i landet samt karaktären hos det uppehållstillstånd som beviljats utlänningsen, utlänningsens band till Finland samt hans eller hennes familjemässiga, kulturella och sociala anknytning till hemlandet. Om en avvísning eller utvisning eller ett inreseförbud i anslut-

ning till dem baserar sig på utlänningsens brottsliga verksamhet ska hänsyn tas till hur allvarlig gärningen är samt till den olägenhet, skada eller fara som orsakats allmän eller enskild säkerhet.

Beslut om avvísning kan också göras med stöd av EU:s förordning om bestämmandet av den ansvariga staten. Alla asylansökningar som lämnats i Finland utreds inte i Finland, utan den stat som ansvarar för behandlingen av ansökan bestäms utifrån förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten i ett s.k. Dublinförfarande. Förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten tillämpas av alla medlemsstater i EU samt av Island, Norge och Schweiz. Om inte motsatt information finns till hands, ska man i princip kunna lita på att en asylsökande kan få hjälp avsedd för offer för människohandel också i de andra stater som tillämpar förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten. Med undantag för Irland, Storbritannien och Danmark är EU-medlemsstaterna skyldiga att iaktta bestämmelserna i EU:s offerdirektiv. Bland de stater som inte tillämpar direktivet har andra än Irland, Island och Schweiz ratificerat den nu aktuella konventionen och också dessa tre stater har undertecknat den. Alla stater som tillämpar förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten utom Grekland och Tjeckien är dessutom parter i Palermotilläggsprotokollet. I alla länder som tillämpar förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten borde det således finnas förfaranden för bistånd till och skydd av offer för människohandel. De stater som tillämpar förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten bör kunna anses vara sådana stater, till vilka tredjelandsmedborgare kan återsändas utan att Finland skulle bryta mot sina förpliktelser enligt artikel 16. Enligt artikel 16.3 ska på begäran av en mottagande part en anmodad part bekräfta om en person är dess medborgare eller hade tillstånd att vistas permanent inom dess territorium vid tiden för inresan på den mottagande partens territorium.

I lag föreskrivs inte om fastställande av medborgarskap eller av tillstånd att vistas permanent av en mottagande part i samband med återvändande. Vid offer för människohandel torde man kunna agera enligt konsulär och annan samarbetspraxis för frivilligt åter-

vändande av asylsökande och flyktingar. De behöriga myndigheterna kan också vid behov utföra granskningar av registeruppgifter i datasystemen t.ex. i samband med en oklar identitet och i det av polisen förvaltade pass- och identitetskortsregistret t.ex. i fråga om ett förkommet främlingspass.

För att underlätta att ett offer för människohandel som saknar korrekta handlingar återvänder ska, enligt artikel 16.4, den part i vilken den personen är medborgare eller hade permanent uppehållstillstånd vid tiden för inresan på den mottagande statens territorium gå med på att, på begäran av den mottagande parten, utfärda sådana resehandlingar eller sådant annat tillstånd som kan behövas för att personen ska kunna resa in på och återvända till dess territorium.

I 134 § i utlänningslagen, som gäller främlingspass, har på ett tillräckligt sätt föreskrivits om återvändande och om de handlingar som krävs i samband med det. Enligt paragrafen kan främlingspass beviljas en utlännings som befinner sig i Finland, om han eller hon inte kan få pass av en myndighet i sitt hemland eller om han eller hon är statslös eller om det finns andra särskilda skäl att bevilja främlingspass. Dessutom beviljas främlingspass till en utlännings som har fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd. En utlännings som har fått uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd beviljas däremot främlingspass, om han eller hon inte har något giltigt resedokument. En utlännings som befinner sig utomlands och som har uppehållstillstånd i Finland beviljas däremot främlingspass för återresa till Finland i stället för ett främlingspass eller resedokument för flykting som förkommit eller förstörts. Främlingspass kan beviljas för högst fem år. Främlingspass för en utlännings som befinner sig utomlands kan dock beviljas för högst en månad.

Artikel 16.5 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att inrätta repatrieringsprogram under medverkan av berörda nationella eller internationella institutioner och icke-statliga organisationer. Syftet med dessa program är att förebygga att personer åter blir brottsoffer. Varje part bör göra allt som står i dess makt för att främja brottsoffrens återinträde i samhällslivet i den stat de återvänder till, in-

klusive återinträde i undervisningssystemet och på arbetsmarknaden, särskilt genom förvärvande och förbättring av yrkesskicklighet. Program för barn bör innefatta möjligheten att använda rätten till utbildning samt åtgärder för att trygga lämplig vård eller mottagande av familjen eller lämpliga vårdstrukturer.

I Finland finns ännu inga i artikel 16.5 avsedda repatrieringsprogram, fastän bestämmelser om stödjande av möjligheterna att återvända tryggt i och för sig redan föreskrivs i 33 § i mottagandelagen. De stöd- och skyddsåtgärder i samband med återvändandet som avses i artikel 16.5 uppfylls således med stöd av finsk lagstiftning.

Dessutom har ett återvändande offer för människohandel möjlighet till ett stöd för återvändande i penningform, vilket kompletteras av möjligheten till integreringsåtgärder eller stödåtgärder genom biståndssystemet för offer för människohandel före återvändandet samt möjligheten att skaffa stödåtgärder i det land till vilket personen återvänder via biståndssystemet eller organisationsverksamhet som finansieras av statliga medel. Enligt 31 § i mottagandelagen kan till personer som är offer för människohandel och som enligt lagen om hemkommun inte har någon hemort i Finland skäligen rese- och flyttkostnader betalas för återresan till hemlandet eller till något annat land där deras inresa är garanterad. Till en enskild person kan därutöver betalas ett bidragsbelopp som motsvarar utkomststödet grunddel för högst två månader och till en familj ett bidragsbelopp som motsvarar utkomststödet grunddel för högst fyra månader. Enligt 85 § i nya integrationslagen kan en kommun ersätta bl.a. en offer för människohandel som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd och som frivilligt i annat än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem eller utreseland för skäligen rese- och flyttkostnader. Bestämmelserna tillämpas också på familjemedlemmar eller någon annan anhörig, om familjebandet har funnits redan innan personen kom till Finland. Också kommunen kan betala ett återflyttningsbidrag som motsvarar utkomststödet grunddel till en person under högst två månader och till en familj under högst fyra månader. I 47 § i nya integrationslagen föreskrivs om ersättning för kostnaderna för stödjande av återflyttningskostnader.

Artikel 16.6 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att, där så är lämpligt i samarbete med andra berörda parter, bereda brottsoffer tillgång till kontaktinformation om organ som kan hjälpa dem i det land till vilket de återsänds eller repatrieras, t.ex. funktioner för upprätthållande av lag och ordning, icke-statliga organisationer, jurister som kan ge råd samt inrättningar för social välfärd.

Uppgifter om de system som finns i återvändnings- eller repatrieringslandet kan skaffas genom biståndssystemets och Migrationsverkets försorg. Dessa åtgärder kan kompletteras med hjälp av det i den föregående punkten nämnda organisationssamarbete och det nätverk som byggs upp i de viktigaste länder för återvändande.

Enligt artikel 16.7 ska brottsoffer som är barn inte återsändas till en stat om en risk- och säkerhetsbedömning tyder på att ett sådant återvändande inte skulle vara bäst för barnet.

Det ovan nämnda förbudet mot återsändande och bestämmelserna om barnets bästa i samband med artikel 10.2 och 10.3 är också tillämpliga i situationer som gäller återsändande av minderåriga.

Utöver vad som sagts i samband med artikel 16.1 och 16.2 förutsätter artikeln inga lagstiftnings- eller andra åtgärder.

Artikel 17. Jämställdhet. I artikeln förutsätts att varje part, när den vidtar åtgärder som avses i kapitel III i konventionen om åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter ska sträva efter att främja jämställdhet och tillämpa jämställdhetsintegration i åtgärdernas utformning, tillämpning och utvärdering.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen är artikelns huvudsakliga syfte att fästa uppmärksamhet vid att kvinnor, enligt tillgängliga uppgifter, är den huvudsakliga målgruppen för människohandel och vid att kvinnor ofta möter diskriminering redan innan de fallit offer för människohandel. Kvinnor drabbas också oftare än män av fattigdom och arbetslöshet. Därför ska denna dubbla diskriminering som sänker tröskeln för att bli ett offer beaktas i de åtgärder som avser skydd och främjande av rättigheter för kvinnliga offer för människohandel. Det bör

därför beaktas att kvinnors och mäns behov inte alltid är desamma.

Liksom det har konstaterats ovan i samband med artikel 5 är det viktiga också med tanke på genomförande av förpliktelserna enligt denna punkt att påverka attityder gentemot jämställdhet. I och för sig förutsätter detta inga lagstiftningsåtgärder. Lagstiftningens utgångspunkt är att det i Finland råder jämställdhet mellan könen, vilket redan framgår av 6 § i grundlagen och t.ex. av lagen om jämställdhet mellan män och kvinnor. I enlighet med vad som framförts ovan i avsnitt 2.2 har Finland också anslutit sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Efterfrågan som bidrar till utnyttjande av människor och då i synnerhet av kvinnor och människohandel kan minskas genom straffbestämmelser för köp av sexuella tjänster. Köp av sexuella tjänster har kriminaliserats på sätt som framförs nedan i samband med artikel 19.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Kapitel IV. Materiell straffrätt

Artikel 18. Kriminalisering av människohandel. Artikeln ålägger varje part att kriminalisera uppsåtlig människohandel.

I 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen kriminaliseras människohandel och grov människohandel. Dessa paragrafer grundar sig på de kriminaliseringsskyldigheter som ingår i rambeslutet om bekämpande av människohandel (punkt 1.4) och i tilläggsprotokollet mot människohandel till Palermokonventionen. Dessa kriminaliseringsskyldigheter motsvarar den nu aktuella kriminaliseringsskyldigheten. Vid beredningen av straffbestämmelserna i strafflagen beaktades dessutom den nu aktuella konventionen, vilken då bereddes. Artikeln förutsätter inte ändringar av lagstiftningen.

Före utgången av 2010 har i Finland sammanlagt tre domar meddelats på tingsrätts- och hovrättsnivå för människohandelsbrott, genom vilka nio personer har dömts för grov människohandel, en person för medhjälp till grov människohandel och två personer för människohandel. Domarna har gällt människohandel i samband med sexuellt utnyttjan-

de. De utdömda straffen har varierat mellan fängelse i ett och ett halvt år och fängelse i fem och ett halvt år.

Artikel 19. *Kriminalisering av användningen av ett brottsoffers tjänster.* Artikeln ålägger varje part att överväga att anta lagstiftning för att fastställa att användning av tjänster som är föremål för utnyttjande med vetskap om att personen är ett offer för människohandel, är en brottslig gärning.

Den 1 oktober 2006 trädde i Finland i kraft en ändring av 20 kap. 8 § i strafflagen (743/2006). Enligt ändringen är det straffbart att köpa vissa sexuella tjänster av en person som är föremål för koppleri eller människohandel (utnyttjande av person som är föremål för sexhandel). I beredningsskedet av bestämmelsen beaktades konventionsförpliktelsen i fråga.

Den nämnda paragrafen i strafflagen fick sin nuvarande utformning i riksdagsbehandlingen. Regeringen föreslog en allmän kriminalisering av köp av sextjänster. (RP 221/2005 rd). I propositionen ställde man sig tveksam till ett alternativ där köp av tjänster endast kriminaliseras om det sker av ett föremål för koppleri eller människohandel. Detta hänförde sig i synnerhet till eventuella bevisproblem för att visa att köparen innehaft det uppsåt som tillämpningen av straffbestämmelsen förutsätter. Från de förhållanden i vilka gärningen äger rum kan det vara svårt att sluta sig till att en prostituerad är en person som är föremål för koppleri eller människohandel. Till sådana svårigheter hänvisas också i den förklarande rapporten till den nu aktuella konventionen.

I samband med ändringen av 20 kap. 8 § i strafflagen krävde lagutskottet (LaUB 10/2006 rd) att justitieministeriet ger utskottet en utredning om tillämpningspraxis för den nya lagen inom tre år från lagens ikraftträdande, dvs. i början av oktober 2009. Utredningen gavs den 5 november 2009. I sitt protokoll 120/2010 rd konstaterar lagutskottet att det anser det vara mycket viktigt att bedöma straffbestämmelsen gällande utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel. Enligt utskottet har det dock inte i detta sammanhang möjligheter att börja behandla frågan i mer omfattande grad. Utskottet önskade att det nya lagutskottet som väljs

efter riksdagsvalet i sinom tid kunde fortsätta arbetet med frågan.

Brott som gäller utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel har endast i ringa grad förekommit i förundersökning. Domar för brott med avseende på utnyttjande har avkunnats i ett stort brottmål där hovrätten har dömt huvudgärningsmännen för människohandel. Åren 2008 och 2009 dömdes enligt justitieministeriets utredning 31 personer för utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel och fem personer för försök till det.

På antalet brott med avseende på utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel påverkar det hur mycket och hur effektivt koppleribrott och människohandelsbrott upptäcks och undersöks. Under de senaste åren har man inte just fört till förundersökning sådana brott som är en förutsättning för utnyttjandebrott. Man kan ännu inte dra långtgående slutsatser om hur den nuvarande straffbestämmelsen fungerar. En sådan bedömning av hur bestämmelsen fungerar är av betydelse när man bedömer om man borde utsträcka kriminaliseringen av användningen av tjänster även till andra än de nuvarande situationerna, närmast till utnyttjande av tjänster av offer för arbetsbaserad människohandel.

När det gäller att utsträcka straffbarheten till situationer där man använder tjänster av offer för arbetsbaserad människohandel, har man först under senaste tid börjat fästa särskild uppmärksamhet vid denna form av människohandel. Man har länge förmodat att en betydande del av de offer för människohandel som är i Finland tillhandahåller sexuella tjänster. Enligt slutrapporten av styrgruppen för den preciserade handlingsplanen mot människohandel finns det behov av att utreda frågor i samband med arbetsbaserad människohandel som gäller gränsdragningen mellan människohandel och ockerliknande diskriminering i arbetslivet samt tvångsarbetsbegrepp och ställning i den finska kontexten och lagstiftningen. Sådana utredningar, vilka också är relevanta med tanke på täckningen av kriminaliseringarna, håller man alltså först på att börja utarbeta. Arbetsbaserad människohandel avviker också från människohandel som hänför sig till tillhandahållande av sexuella tjänster i det att i den förstnämnda formen är användaren av tjäns-

terna inte nödvändigtvis i kontakt med offret för människohandel, och användaren kan därför inte t.ex. dra slutsatser om offrets arbetsförhållanden. Vid behov kan man återvända till frågan om kriminalisering av utnyttjande av tjänster som tillhandahålls av offer för arbetsbaserad människohandel, om de ovan nämnda utredningarna om människohandelsbrott och eventuella andra utredningar ger anledning till det.

Till arbetsbaserad människohandel och bekämpningen av den hänför sig också lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft (1233/2006) (beställansvarslagen). Lagen ålägger företag att säkerställa att företag som med dem ingår avtal om hyrd arbetskraft och underleverans för sin del fullgör sina lagstadgade förpliktelser och inte använder s.k. svart arbetskraft. Enligt 9 § i lagen kan av försummelse av utredningsskyldigheten följa en försummelseavgift. Avgiften kan också följa om beställaren har ingått ett avtal med en näringsidkare som har meddelats näringsförbud enligt lagen om näringsförbud. Den av arbets- och näringsministeriet tillsatta arbetsgruppen som granskade bekämpande av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi inom byggnads- samt inkvarterings- och restaurangbranschen föreslog i sitt betänkande av den 31 mars 2011 flera ändringar i beställansvarslagen som en del av mer omfattande åtgärder för bekämpande av den svarta ekonomin.

Artikeln förutsätter inte ändringar i lagstiftningen.

Artikel 20. Kriminalisering av gärningar som rör rese- eller identitetshandlingar. I artikeln åläggs varje part att kriminalisera förfalskning av en rese- eller identitetshandling (led a), anskaffande eller tillhandahållande av en sådan handling (led b), behållande, undanröjande, döljande, skadande eller förstörande av en annan persons rese- eller identitetshandling (led c). De ovan nämnda förfarandena ska vara uppsåtliga och deras avsikt ska vara att möjliggöra människohandel.

Utgångspunkten i bedömningen av den kriminaliseringsskyldighet som ingår i artikeln, liksom också mer allmänt vid bedömningen av kriminaliseringsskyldigheter i internationella förpliktelser, är att ingen särskild straffbestämmelse behövs om det redan

finns en mer generell straffbestämmelse som täcker gärningen enligt kriminaliseringsskyldigheten. Detta hör samman med det traditionella sättet att skriva bestämmelserna i strafflagen.

Gärningarna enligt led a är förfalskningsbrott, vilka kriminaliseras i 33 kap. i strafflagen. Ordnande eller givande av en falsk resehandling (led b) är inte nödvändigtvis sådan förfalskning som kan jämföras med förfalskning som gärningsman. Det är dock i 5 kap. 6 § i strafflagen avsedd medhjälp till förfalskning, dvs. till användning av förfalskad rese- eller annan handling. Förfalskningsbrott är straffbara oberoende av avsikten, alltså också i samband med människohandel.

Enligt den förklarande rapporten till konvention har förebilden för led a och b varit artikel 6.1 i tilläggsprotokollet mot människosmuggling till Palermokonventionen. I den förklarande rapporten hänvisas också till artikel 3 c ii i detta tilläggsprotokoll, enligt vilken också en sådan resehandling är förfalskad som har utfärdats eller erhållits olagligt med stöd av falska uppgifter, genom mutande eller tvång eller på något annat olagligt sätt. Bestämmelsen i tilläggsprotokollet i fråga kunde också tolkas så att även en sådan resehandling ska anses vara förfalskad, i fråga om vilken resans syfte uppgetts felaktigt till myndigheterna vid ansökandet. Denna tolkning orsakar i detta sammanhang inget behov av att ändra lagstiftningen. Resedokumentet tillverkas och utfärdas av en myndighet som inte är medveten om att resans syfte uppgetts felaktigt. Enligt 16 kap. 8 § 1 mom. i strafflagen utgör straffbart ingivande av osant intyg till myndighet att gärningsmannen till en myndighet ger in ett i rättsligt hänseende betydelsefullt osant skriftligt intyg. Denna bestämmelse kan bli tillämplig i situationer där man i samband med skaffandet av resehandlingen ger falska uppgifter om syftet för resan. Om den myndighet som tillverkar resehandlingen eller den instans som är med i resandet deltar i att skaffa resehandlingen genom falska uppgifter, kan t.ex. straffbestämmelserna om tjänstebrott bli tillämpliga, liksom också bestämmelserna om delaktighet i brott, i synnerhet bestämmelserna om medhjälp.

Inom inrikesförvaltningens område pågår en utredning om fenomen som hänför sig till ordnande av olaglig inresa, såsom användande av visum som fåtts på felaktiga grunder när olaglig inresa ordnas.

I fråga om led c kan de gärningar som avses där utgöra i 28, 33 och 35 kap. i strafflagen kriminaliserade stöld-, förskingrings-, häleri- och skadegörelsebrott. Gärningssättet "behållande" ("retaining", "pidättäminen") innebär något slags besittningstagande av varaktigt slag. I första hand torde 28 kap. 11 § i strafflagen (besittningsintrång) tillämpas på det. Det är också möjligt att "behållandet" faller inom ramen för stöld- eller förskingringsbrott eller försök av dem, om det utöver besittningstagandet också kan visas att gärningsmannen hade en avsikt att tillägna sig föremålet.

Artikelns förutsätter inga ändringar i gällande lagstiftning.

Artikel 21. Försök och medhjälp. Artikel 21.1 ålägger varje part att anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att uppsåtlig hjälp till att någon av de handlingar som anges i artiklarna 18 och 20 i denna konvention begås är brottsliga gärningar.

Artikel 21.2 ålägger varje part att anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att uppsåtligt försök att begå någon av de handlingar som anges i artikel 18 och 20 a är brottsliga gärningar.

Enligt 5 kap. 6 § i strafflagen är medhjälp till ett uppsåtligt brott eller till ett straffbelagt försök en straffbar gärning. Enligt 5 kap. 1 § i strafflagen bestraffas för försök till ett brott endast om försöket är straffbart enligt de bestämmelser som gäller det uppsåtliga brottet.

Ovan har behandlats de finska motsvarigheterna till brotten enligt artiklarna 18 och 20. Alla brott som kommer i fråga är uppsåtliga, varför medhjälp till dem är straffbart enligt finsk lag. Också i fråga om försök uppfyller den finska lagstiftningen kraven i konventionen. Försök till människohandelsbrott är straffbart. Detsamma gäller förfalskning av resehandling enligt artikel 20. Enligt 33 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen är också försök till förfalskning straffbart. Denna förfalskningsparagraf är den som i situationer enligt artikel 20 blir tillämplig i praktiken.

Artikelns förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 22. Juridiska personers ansvar. Enligt artikel 22.1 ska varje part anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att se till att en juridisk person kan ställas till ansvar för en gärning som är brottslig enligt denna konvention och som begås för den juridiska personens vinning av en fysisk person som handlar antingen individuellt eller som en del av den juridiska personens organ och som har en ledande ställning inom den juridiska personen som grundas på endera en fullmakt att företräda den juridiska personen (led a), befogenhet att fatta beslut för den juridiska personens räkning (led b), befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen (led c).

Artikel 22.2 förutsätter dessutom att varje part, utöver de fall som avses i artikel 22.1, ska vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att en juridisk person kan ställas till ansvar om brist på överinseende eller kontroll av en fysisk person som avses i artikel 22.1 har gjort det möjligt att föröva en gärning som är brottslig enligt konventionen för den juridiska personens vinning genom en fysisk person som handlar på dess vägnar.

Enligt artikel 22.3 kan en juridisk persons ansvar vara straffrättsligt, civilrättsligt eller förvaltningsrättsligt.

Enligt artikel 22.4 ska detta ansvar inte påverka det straffrättsliga ansvaret för de fysiska personer som har begått brottet.

Artikelns motsvarar till sin utformning bestämmelserna om juridiska personers ansvar i ett stort antal internationella överenskommelser och andra instrument. Det utsträcker sig till alla brott enligt konventionen. Inte heller i samband med denna konvention förutsätts att den juridiska personens ansvar är straffrättsligt. Det kan också t.ex. vara skadeståndsansvar. I Finland kan en juridisk person i allmänhet bli skadeståndsskyldig för skada som orsakats genom brott som begåtts i dess verksamhet. Vissa påföljder som kan karaktäriseras som administrativa kan också följa av gärningen.

Bland de gärningar som är brott enligt konventionen har juridiska personer enligt bestämmelserna i strafflagen straffrättsligt ansvar för människohandelsbrott (25 kap.10 §) och vissa förfalskningsbrott (33

kap. 7 §). Närmare bestämmelser om det straffrättsliga ansvaret för juridiska personer ingår i 9 kap. i strafflagen.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (EUT L 168/24, 30.6.2009), eller det så kallade direktivet om sanktioner mot arbetsgivare, ålägger medlemsstaterna att förbjuda anställande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt och att föreskriva ekonomiska eller andra sanktioner för brott mot detta förbud. Brott mot förbudet anses som en straffbar brottslig gärning bl.a. när särskilt exploaterande arbetsförhållanden hänför sig till brottet eller brottet mot förbudet har begåtts av en arbetsgivare som använder arbetsinsatsen eller tjänster hos personer som vistas olagligt i landet trots kännedom om att arbetstagaren är offer för människohandel. Enligt direktivet ska också juridiska personer, utöver fysiska personer, kunna hållas ansvariga för ett sådant brott. Avsikten är att regeringspropositionen om genomförandet av direktivet ska avges före utgången av 2011.

Artikel 23 föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 23. Påföljder och åtgärder. Artikel 23.1 ålägger varje part att föreskriva att de brottsliga gärningar som konstateras enligt artiklarna 18–21 ska kunna beläggas med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Enligt artikel 23.1 ska dessa påföljder för brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention, när de begås av fysiska personer, innebära frihetsstraff och möjliggöra utlämning på grund av brott. I fråga om artikel 23.1 kan man hänvisa till de straff som föreskrivs i straffbestämmelserna för de brott som tidigare framförts. I fråga om stöld-, förskingrings-, häleri- och skadegörelsebrott har gärningarna delats upp i tre olika grader. För de lindrigaste brotten kan endast böter dömas ut och för de allvarligaste kan även långa fängelsestraff bli aktuella.

Utlämning för brott enligt artikel 18 i konvention är möjlig på basis av de maximistraff som föreskrivs för människohandelsbrott. Utgångspunkten i olika lagar om utlämning är att utlämning är möjlig om det strängaste straffet för brottet enligt finsk lag är fängelse

i minst ett år (t.ex. 4 § 1 mom. i lagen om utlämning för brott (456/1970)). Det strängaste straffet för människohandel är fängelse i sex år och för grov människohandel fängelse i tio år.

Artikel 23.2 ålägger varje part att se till att juridiska personer som ställs till svars enligt artikel 22 ska bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder eller åtgärder, inklusive ekonomiska påföljder.

I fråga om artikel 23.2 kan det konstateras att med stöd av 9 kap. 5 § i strafflagen kan samfundsbot dömas ut till ett belopp av högst 850 000 euro. På basis av bestämmelsen kan man således komma till ett tämligen kännbart straff. Utgångspunkten för skadeståndet är att den skada som förorsakats genom ett uppsåtligt brott i sin helhet ska ersättas målsäganden. Detta gäller också skador som juridiska personer ska ersätta.

I artikel 23.3 förutsätts åter att varje part antar lagstiftning och vidtar andra åtgärder som kan behövas för att den ska kunna förverka eller på annat sätt undanröja hjälpmedel för och vinning av brott enligt artiklarna 18 och 20 a i denna konvention, eller egendom till ett värde som motsvarar sådan vinning.

I samband med artikel 23.3 kan man hänvisa till bestämmelserna om skingringsförbud och kvarstad, beslag, husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 3-5 kap. i tvångsmedelslagen (450/1987) samt till bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. i strafflagen. Frågan har samband med internationell rättshjälp, om vilken det föreskrivs i vissa bestämmelser i tvångsmedelslagen och i speciallagar om internationell rättshjälp. Som ett exempel på de sistnämnda kan lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) nämnas.

Artikel 23.1, 23.2 och 23.3 förutsätter inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Enligt artikel 23.4 ska varje part anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att den tillfälligt eller permanent ska kunna stänga en inrättning som har använts för att genomföra människohandel, utan att detta ska påverka rättigheter för tredje person i god tro, eller för att tillfälligt eller permanent vägra gärningsmannen att bedriva den verksamhet inom vilken brottet föröva-

des. Enligt den förklarande rapporten till konventionen gäller artikel 23.4 affärs-, yrkes- och näringsverksamhet som kan hänföra sig t.ex. till driften av resebyrå, hotell, eskortservice eller restaurang. Punkten förutsätter inte att påföljden används som ett straff, utan också t.ex. en administrativ påföljd kan komma i fråga.

En konventionsbestämmelse som motsvarar punkten ingår i artikel 27.3 b i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (CETS No. 201). När konventionen sattes i kraft i Finland, kompletterades 3 § i lagen om näringsförbud med ett nytt 3 mom. Enligt momentet kan en person som avses i 2 § i lagen meddelas näringsförbud, om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till 1) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, 2) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 19 § i strafflagen eller medverkan till ett sådant brott, eller 3) ett brott som har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år och som är straffbart enligt 20 kap. 9 eller 9 a § eller 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott. I de paragrafer i 17 kap. i strafflagen som nämnts kriminaliseras spridning av pornografisk bild, grov spridning av barnpornografisk bild och innehav av barnpornografisk bild. I de paragrafer i 20 kap. i strafflagen som nämnts kriminaliseras koppleri och grov koppleri och i de paragrafer i 25 kap. i strafflagen som nämnts kriminaliseras människohandel och grov människohandel. Dessutom ändrades 11 § 1 mom. i lagen om näringsförbud så att näringsförbud också kan meddelas temporärt, om det är nödvändigt för att förhindra att ett brott som avses i 3 § 3 mom. begås.

I detta sammanhang kan man i stor utsträckning upprepa de synpunkter som framfördes i den allmänna motiveringen till ändringen av lagen om näringsförbud när den tidigare konventionen sattes i kraft (RP 282/2010 rd, s. 70–73).

Punktens ordalydelse och den förklarande rapporten möjliggör en tolkning, enligt vilken det som påföljd är tillräckligt att antingen stänga inrättningen eller att förbjuda gärningsmannen från att bedriva verksamheten. Valet av det senare alternativet är ändamåls-

enligt av flera orsaker. Uttryckligen kan förbud av gärningsmannens yrkes- eller näringsverksamhet anses vara primärt i förhållande till stängning av en inrättning, eftersom denna verksamhet bedrivs av fysiska personer medan lokalerna endast tjänstgjort som redskap för verksamheten. I utrymmen där människohandel begås kan i fortsättningen t.ex. efter ägarbyte, laglig eller annars godtagbar näringsverksamhet idkas. Stängning av lokaler som hänför sig till en inrättning kan också anses vara problematiskt med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen.

Det bör också uppmärksammas att en påföljd som innebär ett förbud att bedriva den verksamhet som gärningsmannen har bedrivit, dvs. näringsförbud, redan finns i det finska straffrättsystemet. Näringsförbudet, såsom tillämpligt inom alla branscher, är således ett allmänt medel för att ingripa i näringsverksamhet på det sätt som avses i punkten. Bara i sällsynta fall kan man förhindra bedrivandet av rörelse så som förutsätts i punkten genom icke-straffrättsliga bestämmelser om tillståndsplikt, registrering eller verksamhetsförbud i samband med näringsverksamhet. Som ett exempel på det sistnämnda fallet kan man nämna att enligt 12 § 3 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) kan polis-inrättningen förbjuda utövandet av verksamhet helt eller delvis för en viss tid, som får vara högst tre månader. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 138/2004 rd) kan ett sådant förbud komma i fråga t.ex. när en person som utövar inkvarteringsverksamhet håller rum som används för prostitution.

Om näringsförbud föreskrivs närmare i lagen om näringsförbud. Till lagens syfte hör enligt dess 1 § att förhindra att otillbörlig och skadlig rörelse drivs samt att bevara förtroendet för näringsverksamheten. Enligt 2 § får näringsförbud meddelas 1) en enskild näringsidkare som driver rörelse för vilken bokföringsskyldighet bestäms i bokföringslagen (655/1973), 2) en bolagsman i ett öppet bolag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag och en personmedlem i en europeisk ekonomisk intressegruppering, samt 3) den som är styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett samfund eller i annan därmed jämförbar ställning samt den som faktiskt le-

der ett samfund eller en stiftelse eller en utländsk filial eller sköter dess förvaltning.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om näringsförbud kan näringsförbud meddelas den som avses i 2 §, 1) om han eller hon vid drivandet av rörelse väsentligen har åsidosatt de lagstadgade skyldigheter som hänför sig därtill, eller 2) om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa. En ytterligare förutsättning är att hans eller hennes verksamhet som helhet bedömd ska anses skadlig för borgenärer, avtalspartner, den offentliga ekonomin eller en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. Ovan har redan behandlats 3 § 3 mom., vilket fogades till lagen i samband med sättande i kraft av Europarådets konvention om sexualbrott förövade mot barn.

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om näringsförbud får den som meddelats näringsförbud inte 1) själv eller genom mellanhänder driva en rörelse som medför bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen, 2) vara bolagsman i ett öppet bolag eller ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag eller personmedlem i en europeisk ekonomisk intressegruppering, 3) vara styrelsemedlem, suppleant eller verkställande direktör eller ha annan därmed jämförbar ställning i ett samfund eller en stiftelse, 4) själv eller genom mellanhänder faktiskt leda ett samfund eller en stiftelse eller en utländsk filial eller sköta dess förvaltning, 5) själv eller genom mellanhänder upprätta avtal om aktiebolagsbildning eller vara stiftare av ett andelslag, 6) själv eller genom mellanhänder förvärva på ägande eller avtal grundad bestämmanderätt i ett samfund som driver rörelse, eller 7) driva rörelse i Finland genom att använda en i utlandet grundad sammanslutning som mellanhand eller faktiskt leda en i utlandet grundad sammanslutning som driver rörelse i Finland i en omfattning som inte är obetydlig eller förvärva bestämmande inflytande i en sådan sammanslutning.

Näringsförbud kan meddelas för minst tre och högst sju år (5 §). Näringsförbud meddelas av allmän domstol på yrkande av åklagaren (6 §).

Trots att det viktigaste syftet med lagen om näringsförbud är att ingripa i och förhindra ekonomiskt missbruk och ekonomisk brotts-

lighet (t.ex. gäldenärsbrott), kan lagen redan nu med stöd av 3 § 1 mom. 2 punkten tillämpas på fall där det i näringsverksamheten begås andra brott som inte kan anses vara ringa. Såsom exempel nämns i lagen förarbeten (RP 198/1996 rd) brott mot liv och hälsa, arbetsbrott och miljöbrott. Även då hör dock till förutsättningarna för tillämpningen av lagen den i slutet av 3 § 1 mom. nämnda skadliga verkan av ekonomisk natur, vilket innebär att man genom lagrummet åtminstone inte i alla fall uppfyller de krav som punkten ställer.

Det är inte motiverat att begränsa näringsförbud endast till sådana fall där personen som gärningsman gjort sig skyldig till fullbordat människohandelsbrott. I den aktuella punkten i konventionen talas det om gärningsman. I artikel 21 ställer konventionen kriminaliseringskyldighet också för försök och medhjälp, vilket redan uppfylls i den finska lagstiftningen i fråga om människohandelsbrott. I fråga om delaktighet ska också anstiftan beaktas, vilken kriminaliseras i 5 kap. 5 § i strafflagen. I synnerhet med tanke på förebyggande av människohandelsbrott kan det anses vara motiverat att näringsförbud också kan meddelas för försök och delaktighet i människohandelsbrott.

Enligt artikel 23.4 i konventionen ska den som gör sig skyldig till människohandel tillfälligt eller permanent förbjudas att driva verksamhet, i vilken brottet förövades. Med stöd av konventionen innebär detta att innehållet i näringsförbudet för de nu aktuella situationerna kunde göras mer begränsat än vad som är fallet enligt 4 § i lagen om näringsförbud. Konventionen tillåter dock att regleringen görs mer omfattande, vilket i detta fall är motiverat. På detta sätt kan man undvika problem som t.ex. gäller tolkningssvårigheter i fråga om verksamhetens liknande art och ändring av bransch och kringgående av regleringen, vilket är ägnat att främja uppfyllandet av målen i konventionsförpliktelsen. Man måste också beakta att 3 mom. i den nämnda paragrafen gör det möjligt att av särskilda skäl begränsa innehållet i näringsförbudet när det meddelas, dvs. att modifiera innehållet utifrån de enskilda fallens behov. Att konstruera regleringen utifrån 4 § i lagen om näringsförbud också i de situationer som avses i konventionen skulle dessutom innebära att man i detta sammanhang inte behö-

ver fästa särskild uppmärksamhet vid substansinnehållet i näringsförbudsregistret och vid överlåtande av uppgifter med tanke på deras sensitivitet. Situationen vore en annan om man utifrån uppgifterna om innehållet i näringsförbudet kunde sluta sig till hurdan brott den som meddelats förbud har gjort sig skyldig till.

I 11 § i lagen om näringsförbud föreskrivs om tillfälligt näringsförbud. Enligt 1 mom. gäller förbudet en person är misstänkt eller åtalad för brott som begåtts vid drivande av rörelse. Förutsättningen är att det kan anses sannolikt att näringsförbud kommer att meddelas och att det är nödvändigt för förhindrande av rörelse som ska anses skadlig. Det kan också finnas behov av att meddela ett tillfälligt näringsförbud för att förhindra att ett människohandelsbrott fortsätter. I 11 § 1 mom. i lagen om näringsförbud hänvisas redan nu till 3 § 3 mom. Om detta moment ändras så att det omfattar alla människohandelsbrott, behöver man inte i detta sammanhang ändra 11 § 1 mom.

Bestämmelser om näringsförbudsregistret ingår i 21 § i lagen om näringsförbud och i förordningen om registret (121/1998). Registret upprätthålls för allmänt bruk i syfte är att tillgodose offentligheten när det gäller näringsförbud samt efterlevnaden och kontrollen av förbudet. Utifrån ett stort antal lagbestämmelser har näringsförbud betydelse när man bedömer en persons tillförlitlighet eller lämplighet till en viss uppgift. Dessa bestämmelser behöver inte ändras i detta sammanhang, fastän man skulle utvidga förutsättningarna för meddelande av näringsförbud så att förbudet kan meddelas för alla människohandelsbrott. Med tanke på en persons lämplighet och tillförlitlighet i samband med näringsverksamhet, saknar det inte betydelse att personen gjort sig skyldig till de ifrågavarande brotten i näringsverksamhet och att man försöker förhindra att brotten fortsätter genom förbudet. Det är också skäl att anta att största delen av de näringsförbud som meddelas i framtiden kommer att ske i andra situationer än de som avses i 3 § 3 mom. Man måste också beakta att det på det sätt som konstaterats ovan inte anses vara befogat att göra skillnad i innehållet i näringsförbudet för de nu aktuella fallen.

På den grund som konstaterats ovan är det för att uppfylla konventionsbestämmelsen i punkten skäl att ändra 3 § 3 mom. i lagen om näringsförbud på så sätt att den del av 3 punkten som gäller människohandelsbrott avskiljs till en ny 4 punkt så att den också gäller andra än människohandelsbrott som riktar sig mot barn. Enligt den nya punkten kunde således en i 2 § avsedd person meddelas näringsförbud om han eller hon i rörelsen gör sig skyldig till i 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen straffbelagt brott eller försök eller delaktighet därtill. Liksom det konstaterades ovan, behöver 11 § 1 mom. (tillfälligt näringsförbud) i lagen om näringsförbud inte i detta sammanhang ändras.

Artikel 24. Försvärande omständigheter. I artikeln förutsätts att varje part ska se till att följande betraktas som försvärande omständigheter, dvs. straffskärpningsgrunder, när påföljd för brott som konstateras enligt artikel 18 i konventionen fastställs: att brottet uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet har äventyrat offrets liv (led a), att brottet har begåtts mot ett barn (led b), att brottet har begåtts av en offentlig tjänsteman vid utövning av tjänsten (led c) eller att brottet har begåtts inom ramen för en brottslig organisation (led d).

Bestämmelser som motsvarar leden a, b och d ingår i 25 kap. 3 a § 1 mom. i strafflagen, där det föreskrivs om faktorer som i en helhetsbedömning kan leda till att människohandel döms som grov människohandel, vilket brott döms enligt en strängare straffskala. I momentet nämns således inte situationer där brottet har förövats av en tjänsteman i sin tjänsteutövning.

Artikeln kan inte anses kräva ändringar i lagstiftningen. I praktiken anses gärningen med stöd av en helhetsbedömning vara grov om det finns en grund därtill i lag. Trots att man inte skulle göra det, kan straffet vid andra motsvarande gärningar i förhållande till straff som utdömts normalt höjas av t.ex. det att man genom brottet äventyrat offrets liv. Den grundläggande bestämmelsen är 6 kap. 4 § i strafflagen, enligt vilken straffet ska mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt.

I fråga om tjänstemän är det faktum att gärningsmannen är en tjänsteman en sådan faktor som kan skärpa straffet med stöd av de allmänna straffmättningsprinciperna. Dessutom skärps straffet av att tjänstemannen utöver straffbestämmelserna om människohandel också döms enligt tjänstebrottbestämmelserna (40 kap. i strafflagen).

Artikel 25. Tidigare domar. I artikeln förutsätts att lagakraftvunna domar som meddelats av en annan part i samband med brott som kriminaliserats i konventionen beaktas vid bestämmande av straff. Enligt den förklarande rapporten till konventionen är det uttryckligen fråga om att en tidigare dom ska ha en skärpande inverkan på en ny dom.

I Finland är utgångspunkten den att en tidigare dom som meddelats utomlands kan beaktas vid bestämmande av straffet i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. i strafflagen om den tidigare domen är känd vid tidpunkten för straffbestämningen. Det som i praktiken har den största betydelsen är att en dom som meddelas i Finland enligt 6 kap. 5 § i strafflagen kan skärpas genom en dom som tidigare meddelats utomlands.

Möjligheten att beakta en tidigare utländsk dom gällde under en lång tid inte jämkning av straff enligt 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen. Tillämpning av bestämmelserna i 7 kap. i strafflagen var nämligen förbjudet när det var fråga om en dom som meddelats i ett annat nordiskt land (29 § i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963)) eller en dom som meddelats någon annanstans (18 § i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987)). Vid tillämpningen av 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen är det fråga om att en dom som meddelas senare utdöms lindrigare därför att sådana gärningar som ingår i den har begåtts före den tidigare domen.

Europeiska unionen godkände den 24 juli 2008 ett rambeslut om beaktande av fällande domar avkunnade i Europeiska unionens medlemsstater vid ett nytt brottmålsförfarande i en medlemsstat, (rådets rambeslut 2008/675/RIF, EUT L 220, 15.8.2008, s. 32). Rambeslutet trädde i kraft den 15 augusti 2008. Medlemsstaterna skulle genomföra de åtgärder som behövdes för att iaktta rambes-

lutet inom två år från att det trädde i kraft. I samband med att rambeslutet sattes i kraft nationellt ströks från lagstiftningen de förbud som gäller beaktande av tidigare utländska domar i samband med tillämpningen av ovan nämnda 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen. Lagändringarna trädde i kraft den 15 augusti 2010.

Artikeln förutsätter inte ändringar av lagstiftningen.

Artikel 26. Bestämmelser om strafffrihet. I artikeln bestäms att varje part enligt grundprinciperna i dess rättssystem ska bereda möjlighet att avstå från att utdöma straff mot brottsoffer för deras inblandning i olaglig verksamhet om denna har skett av tvång.

Åtalseftergift och straffeftergift är möjliga för offer för människohandel inom ramen för den gällande lagstiftningen. Enligt 17 kap. 7 § 2 mom. i strafflagen döms inte offer för människohandel för riksgränsbrott eller lindrigt riksgränsbrott. På offer för människohandel kan också de i 1 kap. 7 och 8 § i lagen om rättegång i brottmål föreskrivna grunderna för åtalseftergift och de i 6 kap. 12 § i strafflagen föreskrivna grunderna för doms- eftergift bli tillämpliga. Såsom exempel på sådana grunder kan nämnas det att brottet av särskilda skäl som hänför sig till gärningen eller gärningsmannen kan jämsättas med en ursäktlig gärning. Dessutom kan ett offer för människohandel lämnas straffri i situationer där offret såsom tvingat inte hade någon möjlighet att agera annorlunda, i enlighet med den straffrättsliga principen. Artikeln förutsätter inte ändringar av lagstiftningen.

Kapitel V. Utredning, åtal och processrätt

Artikel 27. Ansökningar ex parte och ex officio. Enligt artikel 27.1 ska varje part se till att utredningar av eller åtal för brott enligt konventionen ska vara oberoende av ett brottsoffers anmälan eller anklagelse, i varje fall då brottet helt eller delvis begåtts inom partens territorium.

I fråga om människohandelsbrott uppfyller lagstiftningen i Finland kraven i artikel 27.1, eftersom brotten står under allmänt åtal. Det samma gäller utnyttjande av personer som är föremål för sexhandel enligt artikel 18 (20 kap. 8 § i strafflagen). De viktigaste av de

brott som ingår i artikel 20, dvs. förfalskningsbrotten, hör också under allmänt åtal. De i artikel 20 c nämnda gärningarna för att behålla, undanröja, dölja, skada eller förstöra en annan persons rese- eller identitetshandling utgör ofta en del av en gärningshelhet som människohandelsbrottet består av och som på det sätt som avses i artikeln möjliggör människohandeln. En del av brotten i punkten är dock målsägandebrott (t.ex. 28 kap. 11 § i strafflagen avsett besittningsintrång). Detta kan inte anses vara ett problem, när man beaktar kopplingen till rekvisitet för människohandelsbrott och att målsäganden i varje fall har rätt att kräva straff, ifall han eller hon anser sina intressen kräva det.

I artikel 27.2 bestäms att varje part ska se till att offer för ett brott som begåtts inom ett territorium som tillhör en annan part än den där de vistas får klaga hos de behöriga myndigheterna i den stat där de har sin hemvist. Dessutom bestäms att den behöriga myndighet hos vilken klagan förs ska, om den inte själv är behörig i detta hänseende, utan dröjsmål överlämna den till den behöriga myndigheten i den part inom vars territorium brottet begicks. Klagan ska handläggas i enlighet med nationell lag i den part där brottet begicks.

Om skyldighet att registrera en brottsanmälan, oberoende av vem som lämnat den, att göra en utredning med anledningen av anmälan och vid behov att överföra anmälan till behörig myndighet föreskrivs i 2 § i förundersökningslagen och i 1 och 2 § i förordningen om förundersökning och tvångsmedel (575/1988). I förordningen ingår dessutom en särskild bestämmelse (2 § 2 mom.) som gäller överföring av en anmälan inom Europeiska unionens område. Enligt den, när målsäganden anmäler till polisen eller en annan förundersökningsmyndighet om ett brott som begåtts inom territoriet för en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, ska målsägandens anmälan och dennes yrkanden skickas till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat, på vars område brottet har begåtts, om det är fråga om ett allvarligt brott eller om målsägande inte har kunnat göra anmälan i gärningsortens stat. Den sistnämnda bestämmelsen grundar sig på Europeiska unionens råds rambeslut om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden, vilket

godkändes i mars 2001 (2001/220/RIF, EGT L 82, 22.3.2001, s. 1). I samband med reformen av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen flyttades bestämmelsen till 3 kap. 8 § 2 mom. i nya förundersökningslagen så ändrad, att den bättre motsvarar bestämmelsen i rambeslutet. Liksom det redan konstaterades tidigare träder den nya lagstiftningen i kraft vid ingången av år 2014.

Enligt artikel 27.3 ska varje part genom lagstiftning eller andra åtgärder enligt de bestämmelser som fastställs i dess nationella lag ge varje grupp, stiftelse, förening eller icke-statlig organisation som strävar efter att bekämpa människohandel eller skydda mänskliga rättigheter möjlighet att bistå och/eller stödja brottsoffret, om detta så önskar, under straffrättsliga förfaranden som rör ett sådant brott som konstateras enligt artikel 18 i konventionen.

Stycket är öppet för olika tolkningar till den del som det i artikeln är fråga om "bistånd och/eller stöd" samt "straffrättsliga förfaranden". I den förklarande rapporten har termerna inte förklarats. Utifrån denna allmänt hållna punkt och formuleringen i artikeln ("enligt de bestämmelser som fastställs i dess nationella lag") kan man sluta sig till att punkten ger parterna prövningsrätt om hur skyldigheterna ska genomföras. Punkten torde kunna tolkas så att den inte endast gäller egentligt biträdande vid rättegång, emedan den frågan behandlas i artikel 12.1 e och frågor i anslutning därmed har behandlats i samband med den artikeln, utan också förundersökningsskedet.

Bestämmelserna i förundersökningslagen förbjuder inte nuförtiden andra personer som stöder målsägande utöver rättegångsbiträdet och stödpersonen att delta i förundersökningsförhöret och även annars i förundersökningen. I praktiken är det också tillåtet att sådana personer deltar i förhör. Också ett offer för människohandelsbrott kan förordnas en i 2 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål avsedd stödperson. Enligt det nämnda lagrummet ska stödpersonen ha tillräcklig kompetens. Stödpersonen kan t.ex. vara en företrädare för en instans som avses i den nu aktuella punkten. I förundersökningslagen ingår uttryckliga bestämmelser om stödpersonens deltagande i förhör (31 och 32 §). Med stöd av 35 § i förundersökningslagen får den av-

lägsnas från förhöret som genom sitt uppträdande stör förhöret eller vars närvaro annars försvårar utredningen av saken. Enligt 7 kap. 12 § i nya förundersökningslagen får utredaren på begäran tillåta att även någon annan som stöder en part eller ett vittne får närvara vid förhöret än biträdet eller den stödperson som förordnats målsäganden, om detta inte försvårar utredningen av brottet eller äventyrar tystnadsplikten.

Straffprocesslagstiftningen i Finland ställer inte heller några hinder för att en företrädare för en grupp, stiftelse, sammanslutning eller medborgarorganisation deltar med målsäganden vid behandlingen i domstol av ett människohandelsbrott. Liksom ovan konstaterades kan en sådan företrädare också formellt vara en stödperson. Det föreligger inga hinder för att företrädaren deltar i förundersökningen eller i behandlingen i rättegången även som biträde till målsägande, om de behörighetskrav som gäller biträden uppfylls. Enligt 45 § 1 mom. i förundersökningslagen och 15 kap. 2 § 1 mom. i rättegångsbalken får den som är advokat eller en annan person som avlagt juris kandidatexamen vara biträde.

Enligt bestämmelserna i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar kan domstolen besluta om behandling inom stängda dörrar. Enligt punkterna i 15 § 1 mom. kan detta också gälla behandling av människohandelsbrott på grund av framförande av känsliga uppgifter. Vid förhandling inom stängda dörrar har enligt 17 § i lagen, förutom parterna och deras ombud och biträden, de personer rätt att närvara vilkas närvaro domstolen anser vara nödvändig. Vid beslut om att förhandlingen i ett ärende ska ske utan att allmänheten är närvarande, får allmänhetens rätt att närvara vid förhandlingen bara begränsas till den del det är nödvändigt för att trygga det intresse som ska skyddas. De nämnda paragraferna kan innebära att deltagandet i huvudförhandlingen förhindras för en företrädare för en medborgarorganisation eller annan motsvarande instans. Enligt artikel 27.3 ska de där nämnda instansernas möjligheter att hjälpa och/eller stödja offret dock säkerställas genom iakttagande av de villkor som föreskrivs i den nationella lagstiftningen. Således kan denna allmänt utformade punkt som ger nationell prövnings-

rätt dock anses tillåta de ovan beskrivna krav som den nationella lagstiftningen ställer.

Artikel 28 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 28. *Skydd av brottsoffer, vittnen och personer som samarbetar med de rättsvårdande myndigheterna.* Artikel 28 i konventionen innehåller bestämmelser om vittnesskydd liksom även om skydd av brottsoffer, deras familjer och dem som biträder dem. Artikel 28.1 ålägger varje part att anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att ge effektivt och lämpligt skydd mot eventuella repressalier eller hot, särskilt under loppet av och efter en utredning om och åtal mot förövare, åt: brottsoffer (led a), i tillämpliga fall, personer som rapporterar sådana brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 eller på annat sätt samarbetar med de instanser som genomför utredningen eller åtalet (led b), vittnen som avlägger vittnesmål om sådana brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 (led c) samt, vid behov, familjemedlemmar till offer och vittnen (led d).

I artikel 28.2 förutsätts att skyddet ska säkerställas och ges i olika former. Enligt artikeln kan detta innefatta fysiskt skydd, förflyttning, identitetsbyte och hjälp med att skaffa anställning.

Enligt artikel 28.3 ska ett brottsoffer som är barn ska ges särskilt skydd med beaktande av barnets bästa.

Enligt artikel 28.4 ska varje part anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att vid behov ge medlemmar av grupper, stiftelser, föreningar eller icke-statliga organisationer som bekämpar människohandel eller främjar de mänskliga rättigheterna lämpligt skydd mot eventuella repressalier eller hot, särskilt under och efter en utredning om och åtal mot förövare.

Enligt artikel 28.5 ska varje part överväga att ingå avtal eller arrangemang med andra stater för att genomföra denna artikel.

I den förklarande rapporten till konventionen hänvisas i fråga om artikeln till rekommendationen av Europarådets ministerkommitté R (97)13 där skydd av vittnen och av personer som samarbetar med myndigheterna behandlas utförligt.

Också i EU har två resolutioner om vittnesskydd med karaktären av rekommendation

utarbetats: rådets resolution från 1995 om skydd av vittnen inom ramen för kampen mot den organiserade internationella brottsligheten (EGT C 327, 7.12.1995, s. 5) samt rådets resolution från 1996 om enskilda som samarbetar med rättsväsendet i kampen mot den organiserade internationella brottsligheten (EGT C 10, 11.1.1997, s. 1).

Också Europol har lagt fram principer om vittnesskydd mellan medlemsstater.

Skydd av vittnen och andra personer som deltar i förundersökning av brott och rättegångar i brottmål är en mer omfattande fråga än bara en fråga som hör till människohandelsbrottslighet. I Finland finns ingen speciallag om nationellt vittnesskydd utan metoder för åtgärder för vittnesskydd ingår i olika lagars enskilda bestämmelser. I lagstiftningen har det fästs mycket uppmärksamhet vid skydd av offer, vittnen och andra personer som avses i artikeln. Ovan i samband med artikel 11.1 och i synnerhet artikel 12.2, vilka gäller skydd för privatlivet och tryggnad av den fysiska säkerheten, kommenteras denna lagstiftning.

Denna lagstiftning möjliggör också beaktandet av barnets bästa.

På det praktiska planet kan säkerheten för de personer som nämns i artikeln skyddas redan nu bl.a. genom följande åtgärder: beaktande av synpunkter i fråga om vittnesskydd vid formgivningen av tingshus, sändande av dömda fångar till sitt hemland för att avtjäna sitt straff, placering av medbrottslingar i olika fängelser, inhämtande av tekniska bevis i brottsutredningen, varvid behovet av personvittnen minskar och därigenom också möjligheterna för hot mot vittnena, utnämning av en kontaktperson vid polisen eller åklagarmyndigheten till den person som ska skyddas, skydd av den hotade genom tekniska hjälpmedel, såsom kamera eller alarm, tillfälligt undan-gömmning av den hotade, t.ex. i ett hotell. I extrema fall kan bevakning ordnas för den person som ska skyddas.

Trots att det finns lagstiftning om skydd av offer, vittnen och andra personer som nämns i artikeln, kan det finnas behov av att utveckla tillräcklig, och framför allt planmässig användning av medlen för skydd av dessa personer. Eftersom människohandelsbrott ofta hänför sig till organiserad brottslighet, är traditionella metoder för brottsutredning eller

traditionella straffrättsliga eller processrättsliga metoder i alla situationer dock inte effektiva. T.ex. att meddela besöksförbud till en person som hör till en kriminell sammanslutning är inte nödvändigtvis alltid en effektiv metod för vittnesskydd. Dessutom medför fallens internationella kopplingar en ytterligare utmaning i fråga om skydd av vittnen och andra personer som har anknytning till dem. Offren vill inte nödvändigtvis heller söka skydd.

Liksom det konstateras ovan i avsnitt 2.1 gjordes i den första nationella handlingsplanen mot människohandel från år 2005 åtgärdsförslag om frågor gällande vittnesskydd. I den preciserade handlingsplanen konstaterade regeringen att det uppenbarligen inte behövs något separat system för vittnesskydd för vittnen och målsäganden i samband med människohandelsbrott. Samtidigt konstaterade regeringen också bl.a. att den stöder de förslag som arbetsgruppen för vittnesskydd framfört om en riskanalys framlagd som ett samarbete mellan olika myndigheter samt om inrättande av en riksomfattande stödgrupp med insikt i frågor som hänför sig till vittnesskydd. Regeringen konstaterade vidare att den fortfarande följer utvecklingsbehoven i fråga om vittnesskydd och genomför de ändringar i lagstiftningen och myndighetspraxis som behoven kräver.

Styrgruppen för den preciserade handlingsplanen rekommenderar också att man effektiviserar säkerhetsarrangemangen för målsägande och vittnen under de rättsliga förfaranden som gäller människohandelsbrott och att de verksamhetsmodeller som hänför sig till säkerhetsarrangemangen harmoniseras i de olika domstolarna. Styrgruppen rekommenderar också att man fäster uppmärksamhet vid skydd av målsägande och vittnen i utbildningen av domstolarnas personal. Styrgruppen rekommenderar också att den goda praxis som framkommit i åtgärder som gäller vittnesskydd samlas och distribueras bland myndigheterna.

I det av statsrådet den 8 maj 2008 godkända programmet för den inre säkerheten konstateras att personer som deltar i en straffprocess ska skyddas genom att i samband med polisadministrationen inrätta en nationell central, en särskild personsäkerhetsenhet, för att skydda vittnen och personer som hörs i

bevisst syfte samt myndigheter som deltar i straffprocessen. Till stöd för skyddsåtgärderna ska ett förvaltningsövergripande handlingsprogram läggas fram. Beredningen av en lag om särskild personlig säkerhet inleds.

I fråga om programmet för den inre säkerheten är det inrikesministeriet som har huvudansvaret.

Något egentligt program om personsäkerhet har man inte kunnat utarbeta på grund av den bristfälliga lagstiftningen, utan för att genomföra verksamheten har man inrättat ett förvaltningsövergripande stödnätverk som består av företrädare för olika myndigheter. Stödnätverket handlar på basis av enskilda fall. Vid Centrankriminalpolisen har en funktion inrättats som har i uppdrag att utföra särskilt personsäkerhetsarbete. Dessutom har Polisstyrelsen den 8 oktober 2010 utfärdat en anvisning om vissa arrangemang vid placering av personer i behov av skydd (2020/2010/3432).

I enlighet med vad som framförts ovan har man i Finland redan vidtagit åtgärder för att skydda offer, vittnen och deras familjemedlemmar samt andra personer som nämns i artikeln. De utvecklingsbehov som framkommit i verkställigheten av skyddet kan besvaras genom de medel som åtgärderna i det ovan anförda programmet för inre säkerhet erbjuder.

För inledandet av lagstiftningsprojektet gällande vittnesskydd har inrikesministeriet och Polisstyrelsen inrättat arbetsgrupp för att utföra förberedande utredningar. Arbetsgruppen inledde sin verksamhet i september 2011. Dessutom pågår vid Polisstyrelsen en beredning av administrativa anvisningar i fråga om ordnandet av vittnesskydd.

Ratificeringen av konventionen kräver inga ändringar i lagstiftningen i fråga om denna artikel.

Artikel 29. Specialiserade myndigheter och samordningsorgan. Artikel 29.1 ålägger varje part att uppdra åt personer eller enheter att särskilt inrikta sig på att bekämpa människohandel och skydda vittnen. Enligt artikel 29.1 ska sådana personer eller enheter ha det oberoende som krävs i enlighet med de grundläggande principerna i partens rättssystem för att kunna fullgöra sina uppgifter effektivt och fritt från obehörig påtryckning. Sådana personer eller personalen i sådana

enheter ska enligt artikel 29.1 ha lämplig utbildning och tillräckliga ekonomiska resurser för sina uppgifter.

Enligt artikel 29.2 ska varje part vidta de åtgärder som kan behövas för att samordna sina regeringsdepartement och andra offentliga organs riktlinjer och åtgärder mot människohandel, i lämpliga fall genom att inrätta samordningsorgan.

Enligt artikel 29.3 ska varje part utbilda eller stärka utbildningen av berörd personal om förebyggande och bekämpande av människohandel och om mänskliga rättigheter. Enligt artikel 29.3 kan denna utbildning vara specialinriktad för varje organ och ska i förekommande fall inriktas på metoder som används för att förebygga sådan handel, väcka åtal mot förövarna och skydda brottsoffrens rättigheter, inklusive skydd av brottsoffren mot förövarna.

Artikel 29.4 ålägger varje part att överväga att tillsätta nationella rapportörer eller andra verktyg för att övervaka statliga institutioners brottsbekämpning och tillämpningen av kraven på nationell lagstiftning.

Bestämmelserna förutsätter inga lagstiftningsåtgärder i Finland. Till denna del hänvisas i synnerhet till vad som i samband med artiklarna 5, 6 och 12 ovan sagts bl.a. om den preciserade handlingsplanen mot människohandel och dess styrgrupp samt om den yrkesövergripande bedömningsgruppen.

I enlighet med vad som förutsatts i den preciserade handlingsplanen har uppgiften att verka som nationell rapportör ålagts minoritetsombudsmannen genom att ändra lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden (660/2001) genom lagen 1109/2008 som trädde i kraft den 1 januari 2009.

Enligt 2 § i lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden ska minoritetsombudsmannen som den nationella rapportören ge akt på fenomen med anknytning till människohandel, hur internationella förpliktelser uppfylls och hur den nationella lagstiftningen fungerar samt rapportera om dessa, lägga fram förslag och rekommendationer och yttra sig och ge råd om verksamheten mot människohandel och tillgodoseendet av offrens rättigheter och hålla kontakt med internationella organisationer i frågor som gäller människohandel. Enligt 2 a § 2

mom. ska minoritetsombudsmannen årligen ge statsrådet och en gång vart fjärde år riksdagen en berättelse om människohandel och fenomen med anknytning till människohandel. Enligt 4 § kan minoritetsombudsmannen bistå eller förordna en underlydande tjänsteman att bistå ett potentiellt offer för människohandel då det gäller att trygga hans eller hennes rättigheter eller vid behov i detta syfte skaffa den diskriminerade eller det potentiella offret rättshjälp, om ombudsmannen anser att ärendet är av avsevärd betydelse för rättigheterna för potentiella offer för människohandel.

Minoritetsombudsmannen publicerade i juni 2010 sin första berättelse som nationell människohandelsrapportör om människohandel och relaterade fenomen och om tillgodoseendet av offrens rättigheter i Finland (B 17/2010 rd). I sin skrivelse (43/2010 vp) med anledning av rapporten förutsatte riksdagen att statsrådet vidtar åtgärder bl.a. för att bereda en speciallag gällande biståndssystemet för offer för människohandel samt för att inrätta en särskild riksomfattande enhet som är specialiserad i att utreda människohandel och brott som nära anknyter till den och för att utse nyckelåklagare som är specialiserade i brottsbenämningarna i fråga. Statsrådet beslutade vid sitt allmänna sammanträde den 28 april 2011 att protokollföra skrivelsen (28/2011) och vidta de åtgärder som föranleds av ställningstagandena i skrivelsen.

Minoritetsombudsmannen har som nationell människohandelsrapportör avgett utlåtanden och förslag för att utveckla verksamheten mot människohandel och för att trygga rättigheterna för offer för människohandel. Utöver tillsyns- och främjandearbetet har den nationella människohandelsrapportören också gett rättshjälp och rådgivning till offer för människohandel samt tillhandahållit utbildning om människohandel som fenomen till instanser som arbetar med människohandelsfrågor.

Artikel 30. Domstolsförhandlingar. I artikel 30 åläggs varje part att anta lagstiftning och vidta andra åtgärder, i enlighet med konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt artikel 6, som kan behövas för att i domstolsförhandlingar tillvarata skyddet av brottsoffrens privatliv och, vid behov, deras

identitet (led a), och brottsoffrens säkerhet och skydd mot hot (led b). Enligt artikeln ska åtgärderna genomföras enligt bestämmelserna i den nationella lagen och, när brottsoffren är barn, genom att särskilt sölja för barnens behov och trygga deras rätt till särskilt skydd.

Enligt den förklarande rapporten till artikeln ska parterna se till att offrens privatliv skyddas och att deras säkerhet tryggas i deras nationella rättegångsförfaranden. Enligt den förklarande rapporten skiljer sig de åtgärder som hänför sig till vad som anförts ovan från de åtgärder som artikel 28 kräver, eftersom det i dessa åtgärder är fråga om uttryckliga processuella åtgärder, inte om skydd som sker utanför rättegången, vilket det är frågan om i de åtgärder som avses i artikel 28. Också i fråga om denna artikel hänvisas i den förklarande rapporten till rekommendationen av Europarådets ministerkommitté om vittnesskydd.

Den lagstiftning som hänför sig till de krav som led a i artikeln ställer har redan behandlats i samband med artikel 11.1 och 12.2 i konventionen.

De medel som motsvarar de krav om trygghet för och skydd av offret i led b och den lagstiftning som hänför sig därtill har också behandlats i samband med artikel 11.1 och i synnerhet i samband med artiklarna 12.2 och 28. Denna lagstiftning möjliggör också beaktandet av barnets bästa.

Artikeln förutsätter inte ändringar i lagstiftningen.

Artikel 31. Jurisdiktion. Artikeln innehåller bestämmelser om jurisdiktion.

Artikel 31.1 ålägger varje part att utsträcka sin jurisdiktion till brott som i enlighet med konventionen ska kriminaliseras. En tilläggsförutsättning är att brottet har begåtts på den ifrågavarande partens territorium (led a) eller att brottet har begåtts på ett fartyg som seglar under den ifrågavarande statens flagg (led b), eller ombord på ett luftfartyg som är registrerat enligt den partens lagar (led c), eller av någon av dess medborgare eller av en statslös person med fast bostadsort inom dess territorium, om brottet är straffbart enligt straffrätten där det begicks eller om brottet begås utanför en stats territoriella jurisdiktion (led d), eller att brottet har förövats mot någon av dess medborgare (led e).

Enligt artikel 31.2 kan varje part kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, i en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att inte tillämpa, eller att endast i särskilda fall eller under särskilda förhållanden tillämpa jurisdiktionsreglerna i artikel 31.1 d och 31.1 e.

I fråga om dessa bestämmelser bör man lägga märke till att i 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen föreskrivs människohandel och grov människohandel som internationella brott på vilka finsk lag tillämpas oberoende av gärningsorten. Utöver människohandelsbrott gäller bestämmelsen dock också andra brott som enligt konventionen ska kriminaliseras (de brott som avses i artiklarna 19 och 20).

Artikel 31.1 a är problemfri. Med stöd av 1 kap. 1 § i strafflagen tillämpas finsk lag på alla brott som begåtts i Finland.

Till artikel 31.1 b och c hänför sig också en fråga som då och då blir aktuell i samband med genomförandet av internationella fördrag och motsvarande förpliktelser. Enligt 1 kap. 2 § i strafflagen tillämpas inte alltid finsk lag på ett brott som begåtts på ett finskt fartyg eller luftfartyg, när brottet har begåtts utomlands. Såsom exempel kan nämnas en situation där en person som hör till hamnpersonalen begår ett brott ombord på ett finskt fartyg.

De begränsningar som föreskrivs i 1 kap. 2 § i strafflagen har i praktiken mycket liten betydelse. En motsvarande diskrepans mellan en internationell förpliktelse och strafflagen gäller t.ex. artikel 15.1 i Palermokonventionen. Vid sättande i kraft av konventionen ansåg man inte det vara nödvändigt att ändra strafflagen (RP 32/2003 rd). I regeringspropositionen om människohandelsbrott, kopperibrott och barnpornografibrott (RP 34/2004 rd) samt i regeringspropositionen gällande sexualbrott förövade mot barn (RP 282/2010 rd) har skillnaden också till sina konsekvenser bedömts vara mycket liten. Inte heller i detta sammanhang finns det skäl att ändra bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen, dvs. närmast i dess 2 §.

Artikel 31.1 d hänför sig till 1 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen, enligt vilken finsk lag tillämpas på ett brott som en finsk medborga-

re har begått utanför Finland. Om brottet har förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, är en förutsättning för straffbarheten att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. Med en finsk medborgare jämföras enligt 3 mom. 1 punkten i den nämnda paragrafen en person som vid tidpunkten för brottet bodde eller vid inledandet av rättegången bor stadigvarande i Finland. I 1 kap. 11 § 1 mom. ställs kravet på dubbel straffbarhet som förutsättning för tillämpning av finsk lagstiftning i de fall som avses i 6 §. Brottet ska således också vara straffbart enligt lagstiftningen på gärningsorten om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen.

Artikel 31.1 e hänför sig till 1 kap. 5 § i strafflagen där det föreskrivs om att brott som förövats mot en finsk medborgare hör till Finlands jurisdiktion. En förutsättning är att det på gärningen enligt finsk lagstiftning kan följa ett över sex månader långt fängelsestraff. En tilläggsförutsättning enligt 1 kap. 11 § 1 mom. i strafflagen är dubbel straffbarhet, vilket inte ingår i ledet i fråga.

Det är ändamålsenligast att sköta avvikelserna i artikel 31.1 d och e från bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen så att Finland i samband med deponeringen av sitt godkännandeinstrument i enlighet med artikel 31.2 lämnar en förklaring enligt vilket Finland tillämpar

1) artikel 31.1 d, om brottet har förövats inom ett territorium som inte tillhör någon stat, endast om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader, och

2) artikel 31.1 e endast om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader och om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen.

Avgivande av sådana förklaringar förefaller mer motiverat än en ändring av 1 kap. 5, 6 och 11 § i strafflagen av flera orsaker. För det första är det mycket svårt att på ett övergripande sätt fastställa kretsen av brott för vilka undantag ska föreskrivas i 1 kap. 5 och 11 § i strafflagen. Detta gäller främst brott som avses i artikel 20, såsom t.ex. egendoms- och förfalskningsbrott. När det gäller brott som avses i 1 kap. 5 och 6 § förefaller det inte heller vara motiverat att man endast p.g.a. människohandelsbrotten skulle avvika

från den allmänna sexmånadersregeln och kravet på dubbel straffbarhet, vilka gäller alla brott.

Dessutom är förteckningen över undantag i 1 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen tämligen lång och grundar sig i praktiken på absoluta internationella förpliktelser. Som synpunkt ska det beaktas att sådana meddelanden i praktiken inte avgränsar brott från tillämpningsområdet för den finska strafflagen. De brott som blir aktuella är ofta sådana på vilka fängelsestraff över sex månader följer och som också är straffbara i gärningsstaten. En koppling till människohandel är i praktiken en sådan faktor som ska beaktas vid mätningen av straff att de lindrigaste formerna av de andra brotten inte kan bli tillämpliga, vilka ofta kräver att de i en helhetsbedömning anses vara ringa.

Enligt artikel 31.3 ska varje part utsträcka sin jurisdiktion till brott som hör till konventionens tillämpningsområde, om den vägrar utlämna en brottsmisstänkt som vistas på dess territorium på den grunden att den misstänkte är dess medborgare.

I artikel 31.4 bestäms om parternas skyldighet att samråda i sådana fall där flera parter anser att samma brott hör till dess jurisdiktion. När fler än en part gör anspråk på jurisdiktion över ett påstått brott som konstateras i enlighet med konventionen, ska enligt artikel 31.4 de berörda parterna vid behov samråda för att bestämma den lämpligaste jurisdiktionen för åtal.

Utan att tillämpningen av allmänna internationella rättsprinciper påverkas ska konventionen enligt artikel 31.5 inte utesluta att straffrättslig jurisdiktion utövas av en part i enlighet med dess nationella lag.

Artikel 31.3–31.5 motsvarar bestämmelserna om jurisdiktion i ett stort antal internationella instrument, och de förutsätter inga lagstiftnings- eller andra åtgärder.

Kapitel VI. Internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället

Artikel 32. *Allmänna principer och åtgärder för internationellt samarbete.* Artikeln förutsätter att parterna så långt som möjligt ska samarbeta med varandra enligt bestämmelserna i konventionen och med användan-

de av tillämpliga internationella och regionala instrument, arrangemang som gjorts på grundval av enhetlig eller ömsesidig lagstiftning och nationella lagar, i syfte att förebygga och bekämpa människohandel, skydda och stödja brottsoffer, samt utreda eller inledda förfaranden mot brott som konstateras i enlighet med denna konvention.

Enligt den förklarande rapporten bestäms de allmänna principerna för det internationella samarbetet i artikel 32.

Om internationellt informationsutbyte och operativt samarbete mellan olika staters brottsbekämpande och rättsliga myndigheter i anknytning till förebyggande och utredning av brott föreskrivs vanligtvis antingen i bilaterala överenskommelser som Finland ingått med stater som är viktiga för detta samarbete, eller i multilaterala avtal. Liksom det konstateras i artikeln, ska samarbetet ske i enlighet med tillämpliga internationella och regionala instrument, arrangemang som gjorts på grundval av enhetlig eller ömsesidig lagstiftning och nationella lagar. Bestämmelserna i konventionen omintetgör eller ersätter inte dessa.

Utgångspunkten i de nämnda överenskommelserna är att uppgifter lämnas ut på begäran, men de innehåller också bestämmelser om utlämnande av information på eget initiativ. I överenskommelserna ingår också bestämmelser om de förutsättningar under vilka utlämnande av uppgifter kan vägras. I varje överenskommelse avtalas det separat om sättet och kanalerna för informationsutbytet enligt dessa överenskommelser. Om det i en överenskommelse inte finns något omnämnande om kanalen för utbyte av information, lämnas uppgifterna genom befintliga kanaler som är lämpade för ändamålet.

Bland de multilaterala överenskommelserna om förebyggande och utredande av brott kan som de viktigaste nämnas fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (det s.k. Prümfördraget, FördrS 54-55/2007), konventionen upprättad på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar (den s.k. Neapel II-konventionen, FördrS 148/2004), avtalet

mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige om ömsesidigt bistånd i tullfrågor (FördrS 44/1982, ändring FördrS 53/1989), Palermokonventionen och dess tilläggsprotokoll, europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål från år 1959 (ETS 30) (FördrS 30/1981) samt konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (den s.k. MLA-konventionen, FördrS 56-57/2004).

Dessutom föreskrivs i EU-lagstiftningen om informationsutbyte mellan myndigheter i Schengenkonventionen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den (Schengenregelverket) (FördrS 23/2001), som överfördes till en del av Europeiska unionen genom Amsterdamfördraget (FördrS 55/1999, EUT C 340, 10.11.1997, s. 1) och trädde i kraft den 1 maj 1999. Rådets rambeslut 2006/960/RIF om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater (EUT L 386, 29.12.2006, s. 89) och lagen om sättande i kraft av rambeslutet (26/2009) ersatte artiklarna 39 och 46 i Schengenregelverket till den del det gällde brottsbekämpningens behov.

Om gränsöverskridande operativt samarbete föreskrivs också i Schengenregelverket, Neapel II-konventionen och EU-konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål från år 2000, vilka nämns ovan. Tillgången till information om Schengentillstånd torde effektiviseras i framtiden när medlemsländernas gemensamma viserings-system tas i bruk i enlighet med Europeiska unionens viseringskodex och VIS-förordningen. Med hjälp av det nya systemet har de behöriga myndigheterna till sitt förfogande grundläggande fakta om alla medlemsländers Schengenviseringar och sökandens biometriska kännetecken.

Utbyte av information genom Europol grundar sig på rådets beslut om inrättande av Europeiska polisbyrå (Europol) (2009/371/RIF, EUT L 121, 15.5.2009, s. 1), vilket ersatte Europol-konventionen (FördrS 78-79/1998) från och med ingången av år 2010. Finland har för närvarande i Europol tre sambandspersoner i enlighet med Europolbeslutet; två som sänts av polisen och en som sänts av tullen. Polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet är alla behöriga

myndigheter enligt Europolbeslutet. Centralkriminalpolisen är Europols nationella enhet i Finland, genom vilken de behöriga myndigheterna utträtt ärenden.

Utbyte av information sker också inom ramen för Frontex i synnerhet genom Frontex riskanalysnätverk (FRAN). I fråga om Frontex är gränsbevakningsväsendets situations- och riskanalyscentral det nationella kontaktstället. Såsom system för informationsutbyte används i huvudsak ICONET-systemet som administreras av Europeiska unionens kommission. Systemet inrättades genom rådets beslut 2005/267/EG (EUT L 83, 1.4.2005, s. 48) och det togs i bruk 2006.

Det informationsutbyte som sker genom Interpol grundar sig på de förfaranderegler som medlemsstaterna i Interpol har godkänt. Enligt dem iaktas de begränsningar för användningen som den part som lämnar ut informationen bestämmer. Centralkriminalpolisen är Interpols nationella central i Finland, genom vilka framställningar om handräckning förmedlas. Interpol-kanalen kan också användas av tullverket och gränsbevakningsväsendet genom centralkriminalpolisens förmedlan.

De viktigaste bilaterala överenskommelserna i anknytning till artikeln är brottsbekämpningsöverenskommelserna, vilka Finland har ingått med följande medlemsstater i Europeiska unionen: Estland (FördrS 58/1995), Lettland (FördrS 8/1997), Litauen (FördrS 72/1997), Polen (FördrS 70/2003) och Ungern (FördrS 66/2003). I brottsbekämpningsöverenskommelserna ingår bestämmelser om samarbete mellan behöriga myndigheter för att förebygga, upptäcka, bekämpa och utreda brott.

Polisen och gränsbevakningsväsendet har dessutom vissa administrativa samarbetsarrangemang med främmande stater.

Om polisens, tullverkets och gränsbevakningsväsendets rätt att lämna ut uppgifter till en annan stat ingår bestämmelser i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), i tullagen (1466/1994) och i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005).

Liksom ovan har konstaterats har Finland också anslutit sig till den europeiska konventionen om ömsesidigt bistånd i straffrättsliga

ärenden. Dessutom regleras internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994). Enligt 1 § i den nämnda lagen hör till internationell rättshjälp bl.a. delgivning av handlingar som hänför sig till ett straffrättsligt ärende, hörande av vittnen och sakkunniga, användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd, vidtagande av åtgärder för väckande av åtal och utlämnande av uppgifter ur straffregistret. Till genomförandet av Europeiska unionens förpliktelser hör lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004), lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysingsbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005) samt lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet (729/2010).

I Finland har också konventionen om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (ETS 141) (FördrS 54/1994) satts i kraft nationellt.

Dessutom kan de brottsbekämpande myndigheternas egna nätverk av sambandspersoner i vissa fall användas som informationskanal. Sambandspersonernas primära uppgift är att skaffa information som hänför sig till brottsbekämpning i samarbete med myndigheterna i stationeringslandet samt att förmedla framställningar om handräckning och rättshjälp. Vid förmedling av framställningar om rättshjälp och handräckning beaktas de internationella fördrag som är bindande för Finland och stationeringslandet. Utöver nationella sambandspersoner finns utomlands också sambandspersoner inom ramen för det nordiska samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter, dvs. PTN-sambandspersoner. Deras uppgift är att företräda alla nordiska länder samtidigt.

Det nätverk som bildas av överenskommelserna kompletteras av den nationella lagstift-

ningen, där den viktigaste tillämpliga lagen vid begäran och tillhandahållande av internationell rättshjälp är den ovan nämnda lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Den största delen av tillämpningssituationerna för lagen gäller sådana situationer där myndigheterna i ett annat land begär rättshjälp av Finland. I de fall där Finland begär rättshjälp i utlandet är det i allmänhet inte tillräckligt att de finska myndigheterna bara tillämpar lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, utan då ska de oftast iakta de fördrag som är förpliktande för Finland.

Till det straffrättsliga samarbetet hör också utlämning för brott. Finland har anslutit sig till den europeiska konventionen om utlämning för brott (ETS No. 24) (FördrS 32/1971). Närmare bestämmelser om genomförande av internationella förpliktelser som gäller utlämning ingår i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (1383/2007), lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) och lagen om utlämning för brott (456/1970). Också rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (2002/584/RIF, EUT L 190, 18.7.2002, s.1) gäller utlämning för brott. Människohandelsbrott är sådana där kraven på brottets allvar som förutsättning för utlämning uppfylls. En del av de brott enligt konventionen som hänför sig till människohandelsbrott är också sådana att utlämning på basis av dem är möjlig.

Också annat internationellt samarbete är av betydelse för artikeln. Sättande i kraft och genomförande av internationella överenskommelser, inklusive denna konvention, hör till detta samarbete. Dessutom är bl.a. utvecklingssamarbetet relevant. Enligt den preciserade handlingsplanen mot människohandel ska utrikesministeriet klargöra vad det i praktiken betyder för utvecklingspolitiken att de mänskliga rättigheterna tas som utgångspunkt för arbetet. Internationella organisationer stöds fortsättningsvis i projekt som syftar till att förebygga människohandel och att skydda offer för människohandel. Med anslagen för lokalt samarbete stöds också i fortsättningen genomförandet av lokala medborgarorganisationers projekt med anknytning

till människohandel och organisationerna uppmuntras till att utveckla nya projekt. Särskilt stöds projekt med en jämställdhets- eller barnaspekt.

I närområdessamarbetet med Ryssland har under de senaste åren genomförts några projekt som hänför sig till förebyggande av människohandel. I ett gemensamt projekt mellan immigrationsmyndigheterna i Finland och Ryssland, vilket genomfördes 2005-2008, främjades samarbetet mellan myndigheterna, vilket också underlättar identifiering av offer för människohandel och skyddet av dem. Från finska närområdesmedel har man stött Internationella migrationsorganisationens (IOM) projekt med syfte att förebygga människohandel och hjälpa offer i Kalinin-gradsregionen 2005-2010. I St. Petersburg och på Leningradområdet genomfördes 2002-2009 med finsk finansiering ett projekt av Internationella arbetsorganisationen där verksamhetsförutsättningarna för myndigheterna och medborgarorganisationerna förbättrades för att eliminera användning av barnarbetskraft och för att förbättra gatubarnens ställning.

Östersjöstaternas råd (Council of Baltic Sea States, CBSS) har en egen arbetsgrupp mot människohandel (Task Force Against Trafficking in Human Beings, TF-THB), vilken inrättades 2006. I arbetsgruppen deltar alla medlemsländer i rådet, dvs. utöver de nordiska och baltiska länderna Tyskland, Ryssland och Polen. Föregångaren till arbetsgruppen var den nordisk-baltiska arbetsgruppen mot människohandel som inrättades 2002 på initiativ av Sveriges framlidna utrikesminister Anna Lindh.

Syftet med CBSS-arbetsgruppen är att stödja och förstärka samarbetet mellan medlemsländernas myndigheter samt medborgarorganisationer och andra instanser som är aktiva i förebyggandet av människohandel. Särskild uppmärksamhet fästs vid identifiering och skydd av samt bistånd till offren, till förebyggande av människohandel och utvecklande av lagstiftningen. Inom ramen för arbetsgruppen har det t.ex. ordnats informationskampanjer, gemensamma seminarier och konferenser mellan myndigheter och den tredje sektorn samt utbildning med människohandel som tema bl.a. för personal vid utländska beskickningar i CBSS-

medlemsstaterna. Genom separata utrednings- och forskningsprojekt har man strävat efter att effektivisera och harmonisera insamlingen av information om människohandel i medlemsstaterna samt genomfört ett projekt med UNODC (FN:s kontor för bekämpning av narkotika och brottslighet) för att främja samarbetet mellan myndigheter och medborgarorganisationer i kampen mot människohandel.

Finland deltar också i Östersjöstaternas råds arbetsgrupp för barn i riskgrupper (Working Group on Cooperation on Children at Risk) som eftersträvar att förbättra ställningen för de allra mest sårbara inom området. Arbetsgruppen för barn har som fortsättning på den tidigare handlingsplanen godkänt en ny handlingsplan "Plan of Action on Unaccompanied and Trafficked Children in the region of the Baltic Sea States" för 2008-2011.

Det karaktäristiska för den finländska utvecklingspolitiken är ett betraktelsesätt som tar fasta på de mänskliga rättigheterna. Genom respekt för och genomförande av kvinnors och barns rättigheter samt genom en minskning av den yttersta fattigdomen strävar man efter att förebygga människohandel. I utvecklingssamarbetet utnyttjas medborgarorganisationer och internationella organisationer. I den bilaterala utvecklingspolitiken har Finland stött kampen mot människohandel t.ex. i Kambodja och på västra Balkan. Finlands stöd till FN:s barnorganisation UNICEF har delvis anvisats till kampen mot människohandel. I Finlands utvecklingssamarbete utgör stödet till grundläggande utbildning en viktig prioritet. Till detta arbete hör deltagande i FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur UNESCO:s projekt "Utbildning för alla". Särskilt i utvecklingssamarbetet betonas flickornas jämlika möjlighet till utbildning. Internationellt samarbete i kampen mot människohandel har också främjats genom den s.k. Helsinki-processen.

Artikel 33 föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 33. Åtgärder beträffande personer som utsatts för hot eller som saknas. Artikel 33 förutsätter enligt den förklarande rapporten att en part ska varna en annan part om den innehar uppgifter som låter förstå att en person som avses i artikel 28.1 i konventio-

nen, dvs. ett brottsoffer, ett vittne, en person som samarbetar med förundersöknings- eller åklagarmyndigheterna eller en släkting till en sådan person befinner sig i omedelbar fara på en annan parts territorium. Det konstateras därför i artikel 33.1 att när en part med stöd av upplysningar som den förfogar över har skälig anledning att tro att det finns en omedelbar fara för liv, frihet eller fysisk integritet för en person som avses i artikel 28.1 inom en annan parts territorium, ska den part som har upplysningarna i ett sådant nödläge omedelbart lämna dem till den senare parten, så att lämpliga skyddsåtgärder kan vidtas.

I artikel 33.2 bestäms dessutom om att parterna i konventionen kan överväga att förstärka sitt samarbete för att söka efter saknade personer, särskilt saknade barn, om tillgängliga upplysningar ger dem anledning att tro att vederbörande är offer för människohandel. I detta syfte kan parterna träffa bilaterala eller multilaterala avtal med varandra.

Liksom det har konstaterats ovan i samband med artikel 32, ingår bestämmelser om polisens, tullverkets och gränsbevakningsväsendets rätt att överlåta uppgifter till andra stater i synnerhet i 37-40 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), nedan polisens personuppgiftslag, i 27 § i tullagen (1466/1994) och i 38 och 39 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005, nedan gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag).

Bestämmelserna i 27 § i tullagen täcker också andra uppgifter än dem som finns i tullmyndigheternas register. Bestämmelserna i 37 och 40 § i polisens personuppgiftslag fastställer de allmänna villkoren för utlämnande av uppgifter till andra stater medan 38 och 39 § föreskriver om utlämnande av uppgifter till Europol och Schengenstater. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter till en annan medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ingår i 27 § i tullagen och i 38 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

Bestämmelserna i 37 och 40 § i polisens personuppgiftslag och i 38 och 39 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag möjliggör utlämnande av uppgifter till myndigheter som tillämpar rambeslutet när uppgifterna är nödvändiga för mottagaren för att

kunna utföra sina uppgifter. Enligt 27 § i tullagen kan uppgifterna lämnas ut om de är nödvändiga. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter nationellt mellan olika myndigheter ingår i 19 § i polisens personuppgiftslag, i 26 och 26 a § i tullagen och i 28 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Förutsättningen för utlämnande av uppgifter i dessa bestämmelser är att de är nödvändiga.

I fråga om polisen och gränsbevakningsväsendet möjliggör de ovannämnda bestämmelserna att uppgifter lämnas ut till alla sådana myndigheter som har i uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning. Enligt 27 § 1 mom. 4 punkten i tullagen får tullmyndigheten lämna ut uppgifter till en annan myndighet än en tullmyndighet, om uppgifterna är nödvändiga för förebyggande eller utredning av ett sådant brott för vilket kunde utdömas fängelse, om brottet hade begåtts i Finland.

För att lämna ut uppgifter från en annan brottsbekämpande myndighet krävs fortfarande att samtycke inhämtas. Inhämmande av samtycke behövs i synnerhet för att reda ut om eventuella vägransgrunder föreligger.

Artikeln föranleder inga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 34. Utlämnande av uppgifter. I artikel 34 bestäms om utlämnande av uppgifter. Enligt den förklarande rapporten till artikeln gäller bestämmelserna i artikeln allt samarbete som avses i kap. VI, alltså inte samarbete enbart i straffrättsliga ärenden utan också samarbete för att förebygga och bekämpa människohandel samt för att skydda och hjälpa offer.

Enligt artikel 34.1 ska den anmodade parten utan dröjsmål upplysa den part som framställt en begäran om internationellt samarbete om det slutliga resultatet av åtgärder som vidtagits enligt kap. VI. Den anmodade parten ska också utan dröjsmål upplysa den begärande parten om eventuella omständigheter som gör att den önskade åtgärden inte kan utföras eller kan avsevärt försenas.

Artikel 34.2 och 34.3 gäller uppgifter som lämnas i straffrättsliga ärenden utan föregående begäran. Enligt artikel 34.2 kan en part utan föregående begäran inom ramen för sin nationella lag till en annan part lämna upp-

lysningar som den fått i sin egen förundersökning, om den anser att avslöjande av dessa upplysningar kan hjälpa den mottagande parten att inleda eller genomföra förundersökning eller rättegångar gällande brott som konstateras enligt konventionen eller som kan ge anledning till en begäran om samarbete från den parten enligt detta kapitel.

I artikel 34.3 bestäms dessutom att innan de ovan nämnda upplysningarna lämnas kan den meddelande parten begära att de hålls förtroliga eller används endast på vissa villkor. Om den mottagande parten inte kan tillmötesgå en sådan begäran ska den meddela detta till den upplysande parten, som då ska avgöra om upplysningarna ändå bör lämnas. Om den mottagande parten tar emot upplysningarna på uppställda villkor ska den vara bunden av dessa.

Artikel 34.4 förutsätter dessutom att alla upplysningar som begärs om artiklarna 13 (period för återhämtning och eftertanke), 14 (uppehållstillstånd) och 16 (repatriering och återvändande) och som behövs för att tillgodose de rättigheter som dessa artiklar ger ska lämnas utan dröjsmål på begäran av den berörda parten med vederbörlig hänsyn till artikel 11 i konventionen. Enligt den förklarande rapporten eftersträvar man med bestämmelserna i artikel 34.4 att garantera att de rättigheter som avses i artiklarna 13, 14 och 16 är effektiva.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen har artikeln, i synnerhet artikel 34.2 och 34.3 härletts från artikel 10 i konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FördrS 53/1994), artikel 28 i Europarådets straffrättsliga konvention mot korrruption (ETS 173) (FördrS 107/2002), och artikel 26 i konvention om IT-relaterad brottslighet (ETS 185) (FördrS 59/2007). De fördrag som nämns ovan har i Finland satts i kraft nationellt.

I den förklarande rapporten betonas att en part inte är skyldig att lämna uppgifter enligt artikel 34.2 och 34.3 utan parten har full prövningsrätt i frågan.

När Finland är den part som lämnar ut uppgifter, ges informationen inom ramen för finsk lagstiftning. Lagstiftningen i Finland ställer inga allmänna hinder för utbyte av i artikeln avsedda uppgifter. Enligt 30 § i la-

gen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan också sekretessbelagda handlingar lämnas ut till en utländsk myndighet, när utlämnandet grundar sig på en överenskommelse som är bindande för Finland.

Liksom det konstateras ovan i samband med artikel 32 gör den relevanta gällande lagstiftningen inte heller någon skillnad mellan om uppgifterna lämnas ut på begäran eller självmant. Bestämmelserna i polisens personuppgiftslag, tullagen och gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag är således tillämpliga också på utlämnande av uppgifter på eget initiativ. Dessa författningar har behandlats ovan i samband med artikel 32 och 33.

När Finland är den mottagande parten, är myndigheterna berättigade och skyldiga att iaktta de villkor för sekretess och andra villkor som ställs i 27 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Enligt 2 mom. ska myndigheterna utöver finsk lag iaktta de villkor som den part ställer som lämnar rättshjälpen.

Dessutom enligt 6 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009) ska de behöriga brottsbekämpande myndigheterna lämna information och underrättelser till den för brottsutredningen eller kriminalunderrättelseverksamheten ansvariga behöriga brottsbekämpande myndigheten i en annan medlemsstat också på eget initiativ, om utlämnandet kan antas bidra till att förebygga eller utreda de brott som avses i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003). Information och underrättelser lämnas ut under de förutsättningar som anges i 17–19 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, 25, 26 och 26 a § i tullagen och 26–28 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. På beslutsfattande som gäller utlämnande av information och underrättelser tillämpas vad som bestäms i 20 och 47 a § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, 26 a § i tullagen, 29 § i

lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet samt vad som bestäms någon annanstans i lag.

Också enligt 52 § i lagen om mottagande, utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, får ur registret över mottagna klienter och företrädarregistret, trots sekretessbestämmelserna, lämnas ut sådana uppgifter till Migrationsverket, polisen, gränskontrollmyndigheten samt närings-, trafik- och miljöcentralerna som är nödvändiga för att de ska kunna utföra sina uppgifter i fråga om personer som söker internationellt skydd eller får internationellt skydd och i fråga om hjälp till offer för människohandel. Enligt 2 mom. kan uppgifter också lämnas ut i maskinläsbar form eller med hjälp av en teknisk anslutning. Innan uppgifter lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning ska den som begär uppgifterna framföra en utredning över skydd av uppgifterna på det sätt som avses i 32 § 1 mom. i personuppgiftslagen.

Enligt 59 § i lagen om mottagande ska uppgifter och handlingar som erhållits för skötseln av uppgifter enligt den lagen hållas hemliga enligt vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Artikel 35. Samarbete med det civila samhället. I artikeln bestäms att varje part ska uppmana statliga myndigheter och offentliga tjänstemän att samarbeta med icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer och medlemmar av det civila samhället för att bilda strategiska partnerskap inriktade på att uppnå syftet med konventionen.

Liksom det konstateras ovan i samband med artikel 12.5 bestäms det på flera ställen i den första nationella handlingsplanen mot människohandel från 2005 och i den preciserade handlingsplanen mot människohandel som godkändes 2008 om samarbete med medborgar- och arbetsmarknadsorganisationer eller andra aktörer inom det civila samhället samt om hur resurser ska anvisas till denna verksamhet.

Uppföljningen av genomförandet av den preciserade handlingsplanen mot människohandel sköts av en bredbasig styrgrupp, där de viktigaste ministerierna och andra statliga myndigheter, medborgar- och arbetsmarknadsorganisationer samt kommuner är före-

trädda. Inrikesministeriet som ansvarar för koordineringen av handlingsplanens genomförande är ordförande för styrgruppen. I övrigt svarar varje ansvarsministerium för genomförandet av de åtgärder som hör till det egna förvaltningsområdet. Myndigheterna ingår vid behov samarbetsavtal med organisationerna. Styrgruppen genomförde under loppet av 2010 under inrikesministeriets ledning en omfattande informationskampanj som var riktad både till myndigheter och till den stora publiken. Till kampanjen hörde publiceringen av webbsidan www.människohandel.fi som utarbetades som ett samarbete mellan de nationella aktörer som beskrivs i samband med artikel 5 ovan och som arbetar för att bekämpa människohandel. De instanser som ingick i styrgruppen finns kvar som inrikesministeriets samarbetsnätverk. Konventionen medför inga ändringsbehov i de samarbetsmodeller som används.

Kapitel VII. Övervakningsmekanism

Artikel 36. Expertgruppen för bekämpande av människohandel. Artikeln innehåller bestämmelser om expertgruppen för bekämpande av människohandel.

Enligt artikel 36.1 ska expertgruppen för bekämpande av människohandel (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, GRETA) övervaka parternas tillämpning av konventionen.

Enligt artikel 36.2 ska GRETA bestå av minst 10 och högst 15 ledamöter, varvid jämställdhet och geografisk jämvikt samt tvärvetenskaplig sakkunskap ska beaktas. Partskommittén ska välja GRETA:s ledamöter för en mandatperiod av fyra år, som ska kunna förnyas en gång, bland medborgare i de stater som är parter i denna konvention.

I artikel 36.3 bestäms om de principer som valet av GRETA:s ledamöter grundar sig på. Enligt led a ska ledamöterna väljas bland personer med gott moraliskt anseende och erkänd kompetens när det gäller mänskliga rättigheter, hjälp till och skydd av brottsoffer samt bekämpande av människohandel, eller som har yrkeserfarenhet på de områden som denna konvention omfattar, enligt led b ska de delta i personlig kapacitet, vara oberoende och opartiska i utövandet av sina funktioner

och vara tillgängliga så att de kan uppfylla sina åligganden på ett effektivt sätt, enligt led c får det inte finnas två ledamöter av GRETA som är medborgare i samma stat, och enligt led d bör ledamöterna företräda de viktigaste rättssystemen.

Enligt artikel 36.4 ska förfarandet för val av ledamöter av GRETA inom ett år efter konventionens ikraftträdande fastställas av ministerkommittén efter samråd med parterna i konventionen, sedan dessa gett sitt enhälliga samtycke. GRETA ska anta sin egen arbetsordning.

Europarådets ministerkommitté godkände den 11 juni 2008 reglerna för val av ledamöter av GRETA (Resolution CM/Res(2008)7 on rules on the election procedure of the members of the Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRE-TA)).

Partskommittén valde vid sitt möte den 5 och 8 december 2008 medlemmar till GRE-TA:s första sammansättning. Medlemmarna valdes för en fyraårsperiod som började den 1 januari 2009.

GRETA sammanträdde för första gången den 24 - 27 februari 2009 varvid den antog sin arbetsordning.

Före juli 2011 hade GRETA sammanträtt sammanlagt tio gånger.

Artikel 37. *Partskommittén.* Artikel 37.1. Artikel 37.1 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 37. *Partskommittén.* Artikel 37.1 innehåller bestämmelser om partskommittén.

Enligt artikel 37.1 ska partskommittén bestå av företrädarna i Europarådets ministerkommitté från de medlemsstater som är parter i konventionen och företrädare för parter i konventionen som inte är medlemmar av Europarådet.

Enligt artikel 37.2 ska partskommittén sammankallas av Europarådets generalsekreterare. Dess första möte ska hållas inom ett år efter denna konventions ikraftträdande för att välja ledamöterna av GRETA. Partskommittén ska sedan sammanträda på begäran av en tredjedel av parterna, GRETA:s ordförande eller generalsekreteraren.

Enligt artikel 37.3 ska partskommittén anta sin egen arbetsordning.

Partskommittén hade vid utgången av 2010 sammanträtt sammanlagt fem gånger.

Artikel 38. *Utvärderingsförfarandet.* Artikel 38.1 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 38. *Utvärderingsförfarandet.* Artikel 38.1 innehåller bestämmelser om den utvärdering av genomförandet som sköts av GRETA.

Enligt artikel 38.1 ska utvärderingsförfarandet gälla parterna i konventionen och uppdelas i omgångar vilkas längd ska bestämmas av GRETA. Vid början av varje omgång ska GRETA välja de särskilda bestämmelser som ska ligga till grund för utvärderingen.

Enligt artikel 38.2 ska GRETA fastställa det lämpligaste sättet att genomföra denna utvärdering. Bl.a. kan GRETA anta ett frågeformulär för varje utvärderingsomgång som kan ligga till grund för utvärderingen av parternas tillämpning av konventionen. Enkäten ska riktas till alla parter. Frågeformuläret ska ställas till alla parter, och dessa ska besvara det och eventuella andra krav på upplysningar från GRETA.

GRETA kan enligt artikel 38.3 begära upplysningar från det civila samhället och enligt artikel 38.4 också ordna länderbesök i samarbete med nationella myndigheter och den kontaktperson som dessa utnämnt och, vid behov, med biträde av oberoende nationella experter. Vid dessa besök får GRETA ta hjälp av specialister inom särskilda områden.

I artikel 38.5 bestäms att GRETA ska utarbeta ett rapportutkast med dess analys av tillämpningen av de bestämmelser som ligger till grund för utvärderingen och GRETA:s råd och förslag om hur den berörda parten kan behandla påträffade problem. Rapportutkastet ska överlämnas till den granskade parten för kommentarer. GRETA ska beakta partens kommentarer när rapporten utarbetas.

På denna grund ska GRETA enligt artikel 38.6 anta sin rapport och sina slutsatser om de åtgärder som den berörda parten vidtagit för att tillämpa konventionens bestämmelser. Rapporten och slutsatserna ska skickas till den berörda parten och till partskommittén. GRETA:s rapport och slutsatser ska offentliggöras sedan de antagits, tillsammans med eventuella kommentarer från den berörda parten.

I artikel 38.7 föreskrivs att utan att tillämpningen av förfarandet i punkterna 1–6 i denna artikel påverkas, får partskommittén på

grundval av rapporten och GRETA:s slutsatser anta de rekommendationer som riktas till parten ifråga a) om de åtgärder som ska vidtas för att genomföra GRETA:s slutsatser, om så är nödvändigt med fastställande av ett datum då upplysningar om att de genomförs ska vara inlämnade, och b) i syfte att främja samarbetet med parten i fråga för en riktig tillämpning av denna konvention.

GRETA godkände förfarandebestämmelserna för utvärderingen (Rules of procedure for evaluating implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the parties (THB-GRETA(2009)3) vid sitt möte i juni 2009. Frågeformuläret för den första utvärderingsomgången (Questionnaire for the evaluation of the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the parties (GRETA(2010)1) godkändes och skickades under år 2010 till alla parter i enlighet med en tidtabell som lagts fram separat. För närvarande utför GRETA en bedömning av den första utvärderingsomgångens resultat och strävar efter att publicera sina slutsatser om dem under år 2011.

Artikel 40 kräver inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel VIII. Samband med andra internationella instrument

Artikel 39. Samband med tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet. I artikeln bestäms att konventionen inte påverkar de rättigheter och skyldigheter som följer av bestämmelserna i tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen utan tanken är att den ska stärka det skydd som tilläggsprotokollet ger och utveckla de normer som ges i detta. Enligt den förklarande rapporten till konventionen är syftet med bestämmelsen att säkerställa att konventionen inte kränker de rättigheter och skyldigheter som följer av tilläggsprotokollet om människohandel till Palermokonventionen och att förtydliga det att konventionen i enlighet med Europarådets ministerkommittés krav stärker det skydd som

FN:s instrument ger och utvecklar de standarder som ingår i det.

Artikel 40 kräver inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 40. Samband med andra internationella instrument. I artikel 40.1 bestäms att denna konvention inte ska påverka rättigheter och skyldigheter enligt andra internationella instrument i vilka parterna i konventionen är parter eller kommer att bli parter och som innehåller bestämmelser i frågor som styrs av konventionen och som tryggar bättre skydd och hjälp till offer för människohandel.

Enligt artikel 40.2 kan parterna i konventionen ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som konventionen behandlar, i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.

I artikel 40.3 bestäms att parter som är medlemmar av Europeiska unionen i sina inbördes förbindelser ska tillämpa Europeiska gemenskapens och Europeiska unionens regler, i den mån sådana finns, som styr den särskilda fråga som avses och som är tillämpliga på det enskilda fallet, utan att detta ska inkräkta på denna konventions mål och syfte eller dess fulla tillämpning på andra parter.

I enlighet med den förklarande rapporten till konventionen avgav Europeiska gemenskapen och dess medlemsländer i samband med godkännandet av konventionen en deklARATION som behandlas i punkt 375 i den förklarande rapporten. Där konstateras bl.a. att enligt deklARATIONEN innebär fogandet av den begränsande klausulen (disconnection clause) att man beaktar unionens institutionella struktur i synnerhet när det gäller det att medlemsländerna har överfört behörighet på gemenskapen. Genom klausulen avses inte att minska rättigheterna eller öka skyldigheterna för parter som inte är medlemmar i Europeiska unionen i förhållande till Europeiska unionen och dess medlemsländer.

Europeiska unionen har inte undertecknat konventionen. Konventionens förhållande till Europeiska unionens bestämmelser har beskrivits ovan i avsnitt 1.3.

Ingenting i konventionen ska enligt artikel 40.4 påverka stater och enskildas rättigheter, skyldigheter och ansvar enligt internationell rätt, inbegripet internationell humanitär rätt,

internationella lagar om mänskliga rättigheter och särskilt, i den mån de är tillämpliga, 1951 års konvention (FördrS 77/1968) och 1967 års protokoll om flyktingars rättsliga ställning (FördrS 78/1968) och principen om icke-avvisning i dessa.

Artikeln kräver inga ändringar i den gällande lagstiftningen.

Kapitel IX. Ändringar i konventionen

Artikel 41. Ändringar. Artikeln innehåller bestämmelser om ändringar i konventionen. Enligt artikel 41.1 ska alla förslag till ändring i konventionen som en part lämnar in sändas till Europarådets generalsekreterare, som ska vidarebefordra dem till Europarådets medlemsstater, undertecknande stater, stater som är parter, Europeiska gemenskapen, varje stat som erbjudits underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 42 samt varje stat som erbjudits att ansluta sig till konventionen enligt bestämmelserna i artikel 43. Varje ändring som en part har föreslagit ska enligt artikel 41.2 också meddelas GRETA, som ska lämna sitt yttrande över den föreslagna ändringen till ministerkommittén.

Enligt artikel 41.3 ska ministerkommittén överväga den föreslagna ändringen och det yttrande som GRETA lämnat och kan anta ändringen sedan parterna i denna konvention efter samråd gett sitt enhälliga samtycke. Enligt artikel 41.4 ska texten till varje ändring som ministerkommittén antar enligt artikel 41.3 vidarebefordras till parterna för godkännande. I artikel 41.5 bestäms att varje ändring som antas enligt artikel 41.3 ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om att de godtagit ändringen.

Artikeln kräver inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel X. Slutbestämmelser

Artikel 42. Undertecknande och ikraftträdande. Enligt artikel 42.1 ska konventionen vara öppen för undertecknande av Europarå-

dets medlemsstater, de icke-medlemsstater som har deltagit i dess utarbetande och Europeiska gemenskapen.

I artikel 42.2 bestäms att konventionen ska ratificeras eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Enligt artikel 42.3 ska konventionen träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tio undertecknande stater, av vilka minst åtta är medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen enligt bestämmelserna i artikel 42.2.

För varje stat som nämns i punkt 1 eller Europeiska gemenskapen som senare ger sitt samtycke till att vara bunden av konventionen ska denna enligt artikel 42.4 träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponerades.

Artikel 43. Anslutning till konventionen. Sedan denna konvention trätt i kraft kan Europarådets ministerkommitté, enligt artikel 43.1, efter samråd med parterna i konventionen och efter att ha fått deras enhälliga samtycke, erbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till den genom ett beslut som tas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för de fördragsslutande stater som är berättigade att vara ledamöter i ministerkommittén.

I artikel 43.2 bestäms att för varje stat som ansluter sig till konventionen ska den träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 44. Territoriell tillämpning. Enligt artikel 44.1 kan varje stat eller Europeiska gemenskapen när den undertecknar konventionen eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla.

I artikel 44.2 bestäms att varje part vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, kan utvidga konventionens tillämpning till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för vars räkning den är be- myndigad att ingå förpliktelser. För ett så- dant territorium ska konventionen träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

Enligt artikel 44.3 får varje förklaring som har lämnats enligt de båda föregående punkterna återtas med avseende på ett i förklar- ings angivet territorium genom en anmälan ställd till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet ska gälla från och med den för- sta dagen i den månad som följer efter ut- gången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog un- derrättelsen.

Artikel 45. Förbehåll. Enligt artikeln får inga förbehåll göras med avseende på någon bestämmelse i konventionen med undantag av förbehållet enligt artikel 31.2. I punkten i fråga konstateras att en part kan förbehålla sig rätten att inte tillämpa, eller att endast i särskilda fall eller under särskilda förhållan- den tillämpa vissa av konventionens jurisdik- tionsregler. Bestämmelserna om jurisdiktion har kommenterats närmare ovan i samband med artikel 31.

Avsikten är att Finland i samband med de- poneringen av sitt godkännandeinstrument avger meddelanden gällande artikel 31.1 d och e, vilka har behandlats ovan i samband med artikel 31.

Artikel 46. Uppsägning. Artikeln innehå- ler bestämmelser om uppsägning av konven- tionen. Enligt artikel 46.1 i får en part när som helst säga upp konventionen genom en till underrättelse ställd till generalsekretera- ren.

Enligt artikel 46.2 ska uppsägningen gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 47. Underrättelser. Artikeln inne- håller bestämmelser om de underrättelser som Europarådets generalsekreterare ska

lämna i samband med konventionen. Enligt artikeln ska Europarådets generalsekreterare underrätta Europarådets medlemsstater, alla undertecknande stater, stater som är parter, Europeiska gemenskapen, varje stat som er- bjudits underteckna denna konvention enligt bestämmelserna i artikel 42 samt varje stat som erbjudits att ansluta sig till konventionen enligt bestämmelserna i artikel 43 om under- tecknanden (led a), deponering av ratifika- tions-, godtagande-, godkännande- eller an- slutningsinstrument (led b), datum för kon- ventionens ikraftträdande enligt artiklarna 42 och 43 (led c), ändringar som antagits enligt artikel 41 och datum för deras ikraftträdande (led d), uppsägningar i enlighet med be- stämmelserna i artikel 46 (led e), andra akter, underrättelser eller meddelanden som rör konventionen (led f), samt förbehåll gjorda enligt artikel 45 (led g).

2 Lagförslag

2.1 Lagen om sättande i kraft av de be- stämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets kon- vention om bekämpande av männi- skohandel

1 §. Paragrafen ska innehålla en bestäm- melse om att de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen gäller som lag i Finland sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §. Enligt paragrafen ska om sättande i kraft av lagen föreskrivas genom förordning av republikens president. Lagen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland. Konventionen, vilken redan trätt i kraft internationellt, träder i kraft för Finland den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre må- nader efter den dag då ratificerings-, godta- gande- eller godkännandeinstrumentet depo- nerades.

2.2 Lagen om näringsförbud

3 §. *Förutsättningarna för näringsförbud.* För att uppfylla den förpliktelse som ingår i artikel 23.4 föreslås det att 3 mom. ändras så att det till momentet fogas en ny 4 punkt om människohandelsbrott. Enligt den kan när-

ingsförbud meddelas en person som avses i 2 §, om han eller hon i rörelsen har gjort sig skyldig till i 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen kriminaliserat brott eller försök eller delaktighet därtill. Enligt gällande 3 mom. 3 punkten gäller möjligheten att meddela detta förbud situationer där människohandelsbrottet har riktat sig mot en person som inte har fyllt aderton år. Eftersom man i den sist nämnda punkten också nämner koppleribrott mot barn, är det skäl att för tydlighetens skull avskilja den del som gäller människohandelsbrott till en ny punkt.

Förutsättningarna för meddelande av näringsförbud ska vara uttömmande i den föreslagna punkten. I detta sammanhang ska uppmärksamhet alltså inte fästas vid de faktorer som nämns i 1 och 2 mom. i paragrafen. Däremot blir flera andra bestämmelser i lagen om näringsförbud direkt tillämpliga. Detta gäller t.ex. näringsförbudets personkrets (2 §), förbudets innehåll (4 §), förbudets varaktighet (5 §), meddelande av näringsförbud (6 §) tiden för anhängiggörande (8 §) och tillfälligt näringsförbud (11 §).

Förövande av det brott som avses i den nya punkten, försök till det brottet eller delaktighet i det innebär att personen redan har dömts för eller i samband med att näringsförbudet meddelas kommer att dömas för människohandelsbrott. Om frågan om näringsförbud exceptionellt behandlas separat från det straffrättsliga målet, är det inte en förutsättning för näringsförbudet att domen i det straffrättsliga målet har vunnit laga kraft eller kan verkställas på samma sätt som en laga-kraftvunnen dom. Om personen ännu bara är misstänkt eller åtalad kan näringsförbudet meddelas tillfälligt med stöd av 11 § 1 mom. Försök till människohandelsbrott har kriminaliserats i de paragrafer i strafflagen som ska nämnas i momentet. Om delaktighet föreskrivs i 5 kap. i strafflagen. Alla former av delaktighet ska höra till paragrafens tillämpningsområde.

3 Ikraftträdande

Europarådets konvention om bekämpande av människohandel trädde i kraft den 1 februari 2008.

För Finlands del träder konventionen i kraft enligt artikel 42.3 den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då ratificerings-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Europarådets konvention om bekämpande av människohandel innehåller bestämmelser som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet, såsom bestämmelserna som gäller hälso- och sjukvård, socialvård, undervisning, näringsverksamhet och främjande av sysselsättningen. Därför ska lagtinget godkänna en i 59 § 2 mom. i självstyrelselagen för Åland avsedd författning genom vilken internationella konventionsbestämmelser sätts i kraft, för att bestämmelserna också ska träda i kraft i landskapet Åland. Lagen om sättande i kraft av konventionen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland.

Lagen om ändring av lagen om näringsförbud föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande.

Konventionen är ett s.k. blandavtal, dvs. ett avtal med delad behörighet, i vilket en del av bestämmelserna omfattas av Europeiska unionens behörighet och en del av medlemsstaternas behörighet. Europeiska unionen har inte undertecknat konventionen och inte heller fattat beslut om att ansluta sig till den. Inget i unionsrätten hindrar dock Finland från att ratificera konventionen trots att Europeiska unionen inte har anslutit sig till den.

I det förhandlingsmandat som Europeiska unionens kommission gav den 28 juni 2004,

ansågs att följande bestämmelser hör till gemenskapens behörighet: bestämmelser som gäller gränsbevakning, bestämmelser som gäller bistånd till offren för människohandel, bestämmelser som gäller uppehållstillstånd och återvändande, bestämmelser som gäller kompensation och gottgörelse samt alla horisontala och andra bestämmelser som gäller tillämpningen av de ovan nämnda bestämmelserna. Detta kan anses utgöra utgångspunkten när det bedöms vilka bestämmelser som fortfarande hör till Finlands behörighet. Till den del som konventionsbestämmelserna hör till Finlands behörighet och innehåller bestämmelser som kräver riksdagens samtycke ska riksdagens samtycke inhämtas för dem innan konventionen kan sättas i kraft i Finland.

En bestämmelse i ett fördrag eller en annan internationell förpliktelse ska enligt riksdagens grundlagsutskott anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är tryggad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag, 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör på dessa grunder en bestämmelse i internationella förpliktelser till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, 12/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen delvis därför att det i grundlagen finns uttryckliga bestämmelser om att om vissa rättigheter som tryggas i konventionen ska föreskrivas genom lag. Utöver de bestämmelser som enligt grundlagen kräver lagstiftning innehåller de nedan individualiserade artiklarna i konventionen sådana bestämmelser som väsentligen påverkar individens rättsställning och enligt gällande uppfattning i Finland kräver lagstiftning.

I artikel 1 bestäms bl.a. om att med respekt för jämställdheten förebygga och bekämpa människohandel, om skyddet av offrets

mänskliga rättigheter och om främjande av internationellt samarbete. Artikel 7 hänför sig till det i 7 § i grundlagen föreskrivna skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Om jämställdhet mellan kvinnor och män föreskrivs i 6 § i grundlagen. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen. Liksom det beskrivs närmare nedan hör också sådana bestämmelser som gäller internationellt samarbete till området för lagstiftningen.

I artikel 3 bestäms om principen om icke-diskriminering, dvs. om tryggnad av rättigheterna enligt konventionen utan diskriminering med avseende på de egenskaper som nämns i artikeln. Om förbud mot diskriminering föreskrivs i 6 § 2 mom. i grundlagen och diskriminering kriminaliseras i 11 kap. 11 § i strafflagen. Bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

De definitioner som ingår i artikel 4 fastställer innehållet och tillämpningen av sådana andra artiklar i konventionen som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen (GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Artiklarna 5 och 6 gäller förebyggande av människohandel och åtgärder för att motverka efterfrågan. Dessa förpliktelser hänför sig bl.a. till lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, till lagen om grundläggande utbildning, till nya integrationslagen och till mottagandelagen. Till artikeln hänför sig också 20 kap. 8 § i strafflagen, där det föreskrivs om kriminalisering av köp av vissa sexuella tjänster. Också i 6 § i grundlagen föreskrivs om jämställdhet mellan kvinnor och män som hänför sig till artikeln.

I artikel 7 föreskrivs om åtgärder vid gränsen. Artikel 7 gäller bl.a. 11 kap. i utlänningslagen, där det föreskrivs om skyldigheter och påföljdsavgift för transportör samt bestämmelser om villkoren för inresa och grunder för avvisning enligt utlänningslagen.

Artiklarna 8 och 9 gäller handlingars säkerhet, laglighet och giltighet. Om dessa föreskrivs bl.a. i passlagen, i lagen om identitetskort, i utlänningslagen samt i utlänningsregistret.

Artikel 10 som gäller identifiering av offer kan också hänföra sig till sexualbrott förövade mot barn. Bl.a. lagen om ordnande av ut-

redningar av sexualbrott mot barn hänför sig till dessa.

Artikel 11 gäller skydd av offrets privatliv och identitet. Om dessa föreskrivs i Finland bl.a. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, i personuppgiftslagen, i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och i barnskyddslagen. Också strafflagen innehåller reglering som gäller bestämmelserna i artikeln.

Bestämmelserna i artikel 12 om bistånd till offer hänför sig i synnerhet till bestämmelserna i mottagandelagen om biståndssystemet för offer för människohandel samt till förvaltningslagen. Dessutom ingår bestämmelser som hänför sig till vad som bestäms i artikeln i bl.a. barnskyddslagen, rättshjälpslagen, lagen om rättegång i brottmål, lagen om grundläggande utbildning, strafflagen, rättegångsbalken, lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, lagen om besöksförbud samt i utlänningslagen.

Om den period för återhämtning och eftertanke som avses i artikel 13 liksom också om det uppehållstillstånd som krävs i artikel 14 föreskrivs i utlänningslagen. Till artikel 14 hänför sig också lagen om utlänningsregistret.

Artikel 15 gäller ersättningar och rättskydd. Om dessa föreskrivs i synnerhet i mottagandelagen och i förvaltningslagen samt i skadeståndslagen och i brottsskadelagen. Också lagen om rättshjälp och lagen om rättegång i brottmål hänför sig till artikeln.

Om de bestämmelser i artikel 16 som gäller återvändande och repatriering av offer föreskrivs bl.a. i mottagandelagen och i utlänningslagen. Också den lagstiftning som gäller barnets bästa är relevant här.

I artikel 17 bestäms om jämställdhet mellan kvinnor och män. I Finland ingår redan i 6 § i grundlagen bestämmelser om jämställdhet mellan kvinnor och män liksom också i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

De viktigaste beståndsdelarna för den straffrättsliga legalitetsprincipen ingår i 8 § i grundlagen. Till principen hör kravet på att gärningar som utgör brott ska definieras i lag. Detta innebär att kriminaliseringsförpliktelserna i konventionen, liksom också de andra straffrättsliga förpliktelserna, hör till området

för lagstiftningen. Detta gäller artiklarna 18-26.

Kapitel V innehåller bestämmelser som gäller utredning, åtal och processrätt. När det gäller artikel 27 som gäller ansökningar *ex parte* och *ex officio* finns det i Finland relevanta bestämmelser i synnerhet i strafflagen, förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och rättegångsbalken. I fråga om artikel 28 som gäller skydd av brottsoffer, vittnen och personer som samarbetar med de rättsvårdande myndigheterna och artikel 30 som gäller domstolsförhandlingar finns det i Finland relevanta bestämmelser bl.a. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, mottagandelagen, strafflagen, rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål och polislagen. Artikel 29 som gäller specialiserade myndigheter och koordinerande organ hänför sig bl.a. till lagen om minoritetsombudsmannen och diskrimineringsnämnden. Artikel 31 som gäller jurisdiktion hänför sig till regleringen om frågan i strafflagen.

De två förklaringar som nämns nedan hör till området för lagstiftningen och behöver således riksdagens samtycke.

Kapitel IV som gäller internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället innehåller också bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Artikel 32 som gäller samarbete hänför sig bl.a. till lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Artikel 33 som gäller personer i fara eller personer som försvunnit hänför sig bl.a. till polisens personuppgiftslag, tullagen och gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Artikel 34 som gäller lämnande av uppgifter hänför sig också i synnerhet till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och mottagandelagen utöver den ovan nämnda regleringen.

Kapitel VII innehåller bestämmelser om övervakningen av genomförandet av de förpliktelser som ingår i konventionen. Sådana supranationella övervakningssystem gäller statens suveränitet och hör därför till området för lagstiftningen. Eftersom de dock ska anses vara sedvanliga arrangemang i ett sådant internationellt samarbete som Finland deltar i för att trygga de mänskliga rättigheterna enligt 1 § 3 mom. i grundlagen, är en sådan

övervakningsbefogenhet inte i strid med statens suveränitet (GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Bestämmelserna i kapitel VIII om konventionens förhållande till andra internationella instrument påverkar på ett väsentligt sätt tillämpningen av bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, därför hör också dessa bestämmelser till området för lagstiftningen. Detsamma gäller artikel 45 i konventionen där det bestäms om förbehåll.

4.2 Behandlingsordning

Konventionen innehåller inga bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Enligt regeringens uppfattning kan konventionen godkännas med enkel majoritet och ikraftträdandelagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Detsamma gäller lagen om ändring av lagen om näringsförbud.

Användning av näringsförbud hänför sig som sådant till näringsfriheten i 18 § i grundlagen. Det är dock inte fråga om att föreskriva om en ny påföljd som begränsar näringsfriheten. Det föreslås att lagen om näringsförbud ska ändras så att det ska vara möjligt att meddela förbud i situationer där man i bedrivandet av rörelse har gjort sig skyldig till människohandelsbrott. Det är fråga om brott genom vilka de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna på ett fundamentalt sätt kränks. Riksdagens grundlagsutskott har i samband med stiftandet av straffbestämmelserna om människohandel betonat hur människohandelsbrotten till sin natur äventyrar individens och samhällets säkerhet (GrUU 13/2004 rd). När möjligheten att använda tvångsmedel bedömdes konstaterade grundlagsutskottet att grov människohandel i fråga om brottets allvar kan jämföras med statsbrott, våldsbrott,

allmänfarliga brott och de allvarligaste gärningsformerna av narkotikabrott. Med tanke på betydelsen av att begränsa näringsfriheten ska dessutom beaktas att näringsförbud kan meddelas endast för en viss tid. Liksom det har konstaterats tidigare, har användningsområdet för näringsförbud redan utvidgats till situationer där man i näringsverksamhet har gjort sig skyldig till pornografibrott eller koppleri- eller människohandelsbrott mot barn.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

Riksdagen godkänner Europarådets konvention om bekämpande av människohandel, som ingicks i Warszawa den 17 maj 2000, till den del som den hör till Finlands behörighet

och att Riksdagen godkänner att det avges en i artikel 31.2 i konventionen avsedd förklaring, enligt vilken Finland tillämpar artikel 31.1 d, om brottet har förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, endast om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader, och artikel 31.1 e endast om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader och om brottet är straffbart också enligt lagen på gärningssorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för det.

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.**Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om bekämpande av människohandel**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om bekämpande av människohandel, som ingicks i Warszawa den 17 maj 2005, är i kraft

sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om näringsförbud

I enlighet med riksdagens beslut ändras 3 § 3 mom. i lagen om näringsförbud (1059/1985) sådant det lyder i lag 541/2011, som följer:

3 §

Förutsättningarna för näringsförbud

Dessutom kan en person som avses i 2 § meddelas näringsförbud, om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till

1) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889) eller försök eller medverkan till ett sådant brott,

2) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 19 § i strafflagen eller medverkan till ett sådant brott,

3) ett brott som har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år och som är straffbart enligt 20 kap. 9 eller 9 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, eller

4) ett brott som är straffbart enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 25 november 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

2.

Lag**om ändring av 3 § i lagen om näringsförbud**

I enlighet med riksdagens beslut ändras 3 § 3 mom. i lagen om näringsförbud (1059/1985) sådant det lyder i lagen 541/2011, enligt följande:

Gällande lag

3 §

*Förutsättningarna för näringsförbud**Förslag*

3 §

Förutsättningarna för näringsförbud

Dessutom kan en person som avses i 2 § meddelas näringsförbud, om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till

1) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889) eller försök eller medverkan till ett sådant brott,

2) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 19 § i strafflagen eller medverkan till ett sådant brott, eller

3) ett brott som har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år och som är straffbart enligt 20 kap. 9 eller 9 a § eller 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott.

Dessutom kan en person som avses i 2 § meddelas näringsförbud, om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till

1) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 18 eller 18 a § i strafflagen (39/1889) eller försök eller medverkan till ett sådant brott,

2) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 19 § i strafflagen eller medverkan till ett sådant brott,

3) ett brott som har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år och som är straffbart enligt 20 kap. 9 eller 9 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, eller

4) ett brott som är straffbart enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Fördragstext***EUROPARÅDETS KONVENTION OM BEKÄMPANDE AV MÄNNISKOHANDL****Ingress**

Europarådets medlemsstater och övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets ändamål är att uppnå en större enighet bland sina medlemsstater,

som anser att människohandel är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en kränkning av människans värdighet och integritet,

som anser att människohandel kan leda till slaveri för brottsoffren,

som anser att respekt för brottsoffers rättigheter, skydd av brottsoffer och åtgärder för att bekämpa människohandel måste vara övergripande mål,

som anser att alla åtgärder eller initiativ för att bekämpa människohandel måste vara icke-diskriminerande och beakta jämställdhetsperspektivet och barnets rättigheter,

som erinrar om att medlemsstaternas utrikesministrar i sina förklaringar vid ministerkommitténs etthundratofte och etthundrafortonde möte den 14–15 maj 2003 respektive den 12–13 maj 2004 efterlyste kraftfullare insatser mot människohandel från Europarådets sida,

som beaktar 1950 års konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt protokollen till denna,

som beaktar följande rekommendationer från ministerkommittén till Europarådets medlemsstater: R (91) 11 om sexuellt utnyttjande av barn, barnpornografi och barnprostitution samt handel med barn och ungdomar, R (97) 13 om hot mot vittnen och den tilltalades rätt till försvar, R (2000) 11 om åtgärder mot handel med människor för sexuellt utnyttjande, R (2001) 16 om skydd av barn mot

CONVENTION DU CONSEIL DE L'EUROPE SUR LA LUTTE CONTRE LA TRAITE DES ÊTRES HUMAINS**Préambule**

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres Signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres ;

Considérant que la traite des êtres humains constitue une violation des droits de la personne humaine et une atteinte à la dignité et à l'intégrité de l'être humain;

Considérant que la traite des êtres humains peut conduire à une situation d'esclavage pour les victimes ;

Considérant que le respect des droits des victimes et leur protection, ainsi que la lutte contre la traite des êtres humains doivent être les objectifs primordiaux ;

Considérant que toute action ou initiative dans le domaine de la lutte contre la traite des êtres humains doit être non-discriminatoire et prendre en considération l'égalité entre les femmes et les hommes, ainsi qu'une approche fondée sur les droits de l'enfant;

Rappelant les déclarations des Ministres des Affaires étrangères des Etats membres lors des 112e (14 et 15 mai 2003) et 114e (12 et 13 mai 2004) Sessions du Comité des Ministres, appelant à une action renforcée du Conseil de l'Europe dans le domaine de la traite des êtres humains ;

Gardant présente à l'esprit la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales (1950) et ses Protocoles ;

Gardant à l'esprit les recommandations suivantes du Comité des Ministres aux Etats membres du Conseil de l'Europe : Recommandation n° R (91) 11 sur l'exploitation sexuelle, la pornographie, la prostitution ainsi que la traite d'enfants et de jeunes adultes ; Recommandation n° R (97) 13 sur l'intimidation des témoins et les droits de la défense; Recommandation n° R (2000) 11

sexuellt utnyttjande, R (2002) 5 om skydd av kvinnor mot våld,

som beaktar följande rekommendationer från Europarådets parlamentariska församling: R 1325 (1997) om handel med kvinnor och påtvingad prostitution i Europarådets medlemsstater, R 1450 (2000) om våld mot kvinnor i Europa, R 1545 (2002) om en kampanj mot handel med kvinnor, R 1610 (2003) om migration kopplad till handel med kvinnor och prostitution, R 1611 (2003) om organhandel i Europa, R 1663 (2004) om slavarbete i hemmet: slaveri, au pairer och postorderfruar,

som beaktar Europeiska unionens råds (rådets) rambeslut av den 19 juli 2002 om bekämpande av människohandel, rådets rambeslut av den 15 mars 2001 om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden samt rådets direktiv av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna,

som vederbörligen beaktar Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, för att stärka det skydd dessa instrument ger och utveckla de normer som upprättas genom dem,

som vederbörligen beaktar övriga internationella rättsliga instrument av betydelse i fråga om åtgärder för bekämpning av människohandel,

som beaktar behovet av att utarbeta ett allsidigt, internationellt, rättsligt instrument med särskild inriktning på de mänskliga rättigheterna för människohandelns offer och att upprätta en särskild övervakningsmekanism,

har kommit överens om följande:

sur la lutte contre la traite des êtres humains aux fins d'exploitation sexuelle ; Recommandation Rec (2001) 16 sur la protection des enfants contre l'exploitation sexuelle ; Recommandation Rec (2002) 5 sur la protection des femmes contre la violence ;

Gardant à l'esprit les recommandations suivantes de l'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe : Recommandation 1325 (1997) relative à la traite des femmes et à la prostitution forcée dans les Etats membres du Conseil de l'Europe ; Recommandation 1450 (2000) sur la violence à l'encontre des femmes en Europe ; Recommandation 1545 (2002) campagne contre la traite des femmes ; Recommandation 1610 (2003) migrations liées à la traite des femmes et à la prostitution ; Recommandation 1611 (2003) trafic d'organes en Europe ; Recommandation 1663 (2004) esclavage domestique : servitude, personnes au pair et épouses achetées par correspondance ;

Gardant à l'esprit la Décision-cadre du Conseil de l'Union européenne du 19 juillet 2002 relative à la lutte contre la traite des êtres humains ; la Décision-cadre du Conseil de l'Union européenne du 15 mars 2001 relative au statut des victimes dans le cadre des procédures pénales et la Directive du Conseil de l'Union européenne du 29 avril 2004 relative au titre de séjour délivré aux ressortissants des Pays tiers qui sont victimes de la traite des êtres humains ou ont fait l'objet d'une aide à l'immigration clandestine et qui coopèrent avec les autorités compétentes ;

Tenant dûment compte de la Convention des Nations Unies contre la criminalité transnationale organisée et son Protocole visant à prévenir, réprimer et punir la traite des personnes, en particulier des femmes et des enfants, afin de renforcer la protection assurée par ces instruments et de développer les normes qu'ils énoncent ;

Tenant dûment compte des autres instruments juridiques internationaux pertinents dans le domaine de la lutte contre la traite des êtres humains ;

Tenant compte du besoin d'élaborer un instrument juridique international global qui soit centré sur les droits de la personne humaine des victimes de la traite et qui mette en place un mécanisme de suivi spécifique,

Sont convenus de ce qui suit :

Kapitel I Syften, tillämpningsområde, icke-diskrimineringsprincip och definitioner

Artikel 1 – Konventionens syften

1. Denna konventions syften är

a) att med respekt för jämställdheten förebygga och bekämpa människohandel,

b) att med respekt för jämställdheten skydda brottsoffrens mänskliga rättigheter, att utforma en allsidig ram för skydd av och hjälp till brottsoffer och vittnen samt att säkerställa att utredningar och åtal genomförs effektivt, samt

c) att främja internationellt samarbete när det gäller insatser mot människohandel.

2. Genom denna konvention inrättas en särskild övervakningsmekanism för att säkerställa att parterna effektivt tillämpar dess bestämmelser.

Artikel 2 – Tillämpningsområde

Denna konvention ska gälla alla former av människohandel, nationell eller gränsöverskridande, oberoende av dess eventuella samband med organiserad brottslighet.

Artikel 3 – Icke-diskrimineringsprincip

Parterna ska tillämpa bestämmelserna i denna konvention, särskilt om brottsoffers rätt att komma i åtnjutande av åtgärder för att skydda och främja deras rättigheter, utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Artikel 4 – Definitioner

I denna konvention avses med

a) människohandel: rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot om eller bruk av våld eller

Chapitre I – Objet, champ d'application, principe de non-discrimination et définitions

Article 1 – Objet de la Convention

1 La présente Convention a pour objet :

a de prévenir et combattre la traite des êtres humains, en garantissant l'égalité entre les femmes et les hommes ;

b de protéger les droits de la personne humaine des victimes de la traite, de concevoir un cadre complet de protection et d'assistance aux victimes et aux témoins, en garantissant l'égalité entre les femmes et les hommes, ainsi que d'assurer des enquêtes et des poursuites efficaces ;

c de promouvoir la coopération internationale dans le domaine de la lutte contre la traite des êtres humains.

2 Afin d'assurer une mise en œuvre efficace de ses dispositions par les Parties, la présente Convention met en place un mécanisme de suivi spécifique.

Article 2 – Champ d'application

La présente Convention s'applique à toutes les formes de traite des êtres humains, qu'elles soient nationales ou transnationales et liées ou non à la criminalité organisée.

Article 3 – Principe de non-discrimination

La mise en œuvre de la présente Convention par les Parties, en particulier la jouissance des mesures visant à protéger et promouvoir les droits des victimes, doit être assurée sans discrimination aucune, fondée notamment sur le sexe, la race, la couleur, la langue, la religion, les opinions politiques ou toutes autres opinions, l'origine nationale ou sociale, l'appartenance à une minorité nationale, la fortune, la naissance ou toute autre situation.

Article 4 – Définitions

Aux fins de la présente Convention :

a L'expression « traite des êtres humains » désigne le recrutement, le transport, le transfert, l'hébergement ou l'accueil de

andra former av tvång, bortförande, bedrägeri, vilseledande, maktmissbruk eller missbruk av en persons utsatta belägenhet, eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjande ska innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller tvångstjänst, slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, trälldom eller avlägsnande av organ.

b) Samtycke från ett offer för människohandel till sådant åsyftat utnyttjande som anges i punkt a i denna artikel ska sakna betydelse om något av de medel som anges där har använts.

c) Rekrytering, transport, överföring, hyssande eller mottagande av barn i syfte att utnyttja dessa ska betraktas som människohandel även om inget av de medel som anges i punkt a i denna artikel har använts.

d) barn: person under 18 års ålder.

e) brottsoffer: varje fysisk person som är utsatt för människohandel enligt definitionen i denna artikel.

Kapitel II Förebyggande, samarbete och andra åtgärder

Artikel 5 – Förebyggande av människohandel

1. Varje part ska vidta åtgärder för att införa eller stärka nationellt samarbete mellan de olika organ som ansvarar för att förebygga och bekämpa människohandel.

2. Varje part ska införa och/eller stärka effektiva riktlinjer och program för att förebygga människohandel genom t.ex. forskning, upplysning, kampanjer för höjande av medvetenhet och utbildning, sociala och ekonomiska initiativ samt utbildningsprogram med särskild inriktning på personer som riskerar att bli föremål för människohandel och personer

personnes, par la menace de recours ou le recours à la force ou d'autres formes de contrainte, par enlèvement, fraude, tromperie, abus d'autorité ou d'une situation de vulnérabilité, ou par l'offre ou l'acceptation de paiements ou d'avantages pour obtenir le consentement d'une personne ayant autorité sur une autre aux fins d'exploitation. L'exploitation comprend, au minimum, l'exploitation de la prostitution d'autrui ou d'autres formes d'exploitation sexuelle, le travail ou les services forcés, l'esclavage ou les pratiques analogues à l'esclavage, la servitude ou le prélèvement d'organes ;

b) Le consentement d'une victime de la « traite d'êtres humains » à l'exploitation envisagée, telle qu'énoncée à l'alinéa (a) du présent article, est indifférent lorsque l'un quelconque des moyens énoncés à l'alinéa (a) a été utilisé ;

c) le recrutement, le transport, le transfert, l'hébergement ou l'accueil d'un enfant aux fins d'exploitation sont considérés comme une « traite des êtres humains » même s'ils ne font appel à aucun des moyens énoncés à l'alinéa (a) du présent article ;

d) le terme « enfant » désigne toute personne âgée de moins de dix-huit ans ;

e) le terme « victime » désigne toute personne physique qui est soumise à la traite des êtres humains telle que définie au présent article.

Chapitre II - Prévention, coopération et autres mesures

Article 5 – Prévention de la traite des êtres humains

1 Chaque Partie prend des mesures pour établir ou renforcer la coordination au plan national entre les différentes instances chargées de la prévention et de la lutte contre la traite des êtres humains.

2 Chaque Partie établit et/ou soutient des politiques et programmes efficaces afin de prévenir la traite des êtres humains par des moyens tels que: des recherches; des campagnes d'information, de sensibilisation et d'éducation; des initiatives sociales et économiques et des programmes de formation, en particulier à l'intention des

som i sin yrkesverksamhet berörs av denna handel.

3. Varje part ska främja en ansats som grundas på mänskliga rättigheter, integrera jämställdhetsaspekter och utgå från barnets intressen när olika former av riktlinjer och program som avses i punkt 2 utformas, genomförs och utvärderas.

4. Varje part ska vidta de lämpliga åtgärder som kan behövas för att möjliggöra laglig migration, särskilt genom att berörda myndigheter sprider korrekt information om de villkor som gäller för laglig inresa på och vistelse inom dess territorium.

5. Varje part ska vidta särskilda åtgärder för att minska barns utsatthet för människohandel, särskilt genom att skapa en skyddande miljö för dem.

6. De åtgärder som vidtas i enlighet med denna artikel ska där så är lämpligt omfatta icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer samt andra delar av det civila samhället som medverkar i att förebygga människohandel och att skydda eller hjälpa brottsoffer.

Artikel 6 – Åtgärder för att motverka efterfrågan

För att motverka den efterfrågan som främjar alla former av utnyttjande av människor, särskilt kvinnor och barn, och som leder till människohandel, ska varje part vidta eller stärka åtgärder inom lagstiftning, förvaltning, utbildning, socialt, kulturellt eller på annat sätt, bl.a. följande:

a) Forska om bästa tillämpningar, metoder och strategier.

b) Höja medvetenheten om mediernas och det civila samhällets ansvar och viktiga roll för att identifiera efterfrågan som en av de grundläggande orsakerna till människohandel.

c) Bedriva riktade upplysningskampanjer som vid behov innefattar bl.a. offentliga myndigheter och beslutsfattare.

d) I skolundervisningen för flickor och pojkar bedriva utbildningsprogram och vidta

personnes vulnérables à la traite et des professionnels concernés par la traite des êtres humains.

3 Chaque Partie promeut une approche fondée sur les droits de la personne humaine et utilise l'approche intégrée de l'égalité entre les femmes et les hommes, ainsi qu'une approche respectueuse des enfants, dans le développement, la mise en œuvre et l'évaluation de l'ensemble des politiques et programmes mentionnés au paragraphe 2.

4 Chaque Partie prend les mesures appropriées qui sont nécessaires afin de faire en sorte que les migrations se fassent de manière légale, notamment par la diffusion d'informations exactes par les services concernés, sur les conditions permettant l'entrée et le séjour légaux sur son territoire.

5 Chaque Partie prend des mesures spécifiques afin de réduire la vulnérabilité des enfants à la traite, notamment en créant un environnement protecteur pour ces derniers.

6 Les mesures établies conformément au présent article impliquent, le cas échéant, les organisations non gouvernementales, d'autres organisations compétentes et d'autres éléments de la société civile, engagés dans la prévention de la traite des êtres humains, la protection ou l'aide aux victimes.

Article 6 – Mesures pour décourager la demande

Afin de décourager la demande qui favorise toutes les formes d'exploitation des personnes, en particulier des femmes et des enfants, aboutissant à la traite, chaque Partie adopte ou renforce des mesures législatives, administratives, éducatives, sociales, culturelles ou autres, y compris:

a des recherches sur les meilleures pratiques, méthodes et stratégies ;

b des mesures visant à faire prendre conscience de la responsabilité et du rôle important des médias et de la société civile pour identifier la demande comme une des causes profondes de la traite des êtres humains ;

c des campagnes d'information ciblées, impliquant, lorsque cela est approprié, entre autres, les autorités publiques et les décideurs politiques ;

d des mesures préventives comprenant des programmes éducatifs à destination des filles

andra förebyggande åtgärder som betonar att genusbaserad åtskillnad och dess katastrofala konsekvenser inte kan accepteras samt betydelsen av jämställdhet och varje människas värde och integritet.

Artikel 7 – Åtgärder vid gränser

1. Utan att det påverkar internationella åtaganden avseende fri rörlighet för personer ska parterna så långt möjligt stärka sådana gränskontroller som kan behövas för att förebygga och upptäcka människohandel.

2. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra lämpliga åtgärder för att så långt möjligt förebygga att yrkesmässiga fraktförarens transportmedel används i sådan brottslig verksamhet som avses i denna konvention.

3. I förekommande fall och utan att det påverkar tillämpningen av gällande internationella konventioner ska bland dessa åtgärder ingå fastställande av skyldighet för yrkesmässiga fraktförare, innefattande varje transportföretag eller ägare eller brukare av transportmedel, att se till att alla passagerare innehar de resehandlingar som krävs för inresa i den mottagande staten.

4. Varje part ska i enlighet med sin nationella lag föreskriva påföljder vid överträdelse av den skyldighet som avses i punkt 3 i denna artikel.

5. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att, i enlighet med dess nationella lag, medge avvísning eller återkallelse av visering för personer som medverkar i förövande av brott som avses i denna konvention.

6. Parterna ska förstärka samarbetet mellan gränskontrollmyndigheterna, bl.a. genom att inrätta och upprätthålla direkta kommunikationskanaler.

Artikel 8 – Säkerhet och kontroll av handlingar

Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att

et des garçons au cours de leur scolarité, qui soulignent le caractère inacceptable de la discrimination fondée sur le sexe, et ses conséquences néfastes, l'importance de l'égalité entre les femmes et les hommes, ainsi que la dignité et l'intégrité de chaque être humain.

Article 7 – Mesures aux frontières

1 Sans préjudice des engagements internationaux relatifs à la libre circulation des personnes, les Parties renforcent, dans la mesure du possible, les contrôles aux frontières nécessaires pour prévenir et détecter la traite des êtres humains.

2 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres appropriées pour prévenir, dans la mesure du possible, l'utilisation des moyens de transport exploités par des transporteurs commerciaux pour la commission des infractions établies conformément à la présente Convention.

3 Lorsqu'il y a lieu, et sans préjudice des conventions internationales applicables, ces mesures consistent notamment à prévoir l'obligation pour les transporteurs commerciaux, y compris toute compagnie de transport ou tout propriétaire ou exploitant d'un quelconque moyen de transport, de vérifier que tous les passagers sont en possession des documents de voyage requis pour l'entrée dans l'Etat d'accueil.

4 Chaque Partie prend les mesures nécessaires, conformément à son droit interne, pour assortir de sanctions l'obligation énoncée au paragraphe 3 du présent article.

5 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour permettre, conformément à son droit interne, de refuser l'entrée de personnes impliquées dans la commission des infractions établies conformément à la présente Convention ou d'annuler leur visa.

6 Les Parties renforcent la coopération entre leurs services de contrôle aux frontières, notamment par l'établissement et le maintien de voies de communication directes.

Article 8 – Sécurité et contrôle des documents

Chaque Partie prend les mesures nécessaires:

a) se till att rese- eller identitetshandlingar som den utfärdar är av sådan kvalitet att de inte enkelt kan missbrukas, förfalskas eller olagligen ändras, kopieras eller utfärdas, och

b) skydda integriteten och säkerheten i de rese- eller identitetshandlingar som utfärdas av parten eller på dess vägnar samt förebygga att sådana handlingar framställs och utfärdas olagligt.

Artikel 9 – Handlingars äkthet och giltighet

En part ska, på begäran av en annan part, enligt sin nationella lag inom skälig tid kontrollera äktheten och giltigheten av rese- eller identitetshandlingar som har utfärdats eller påstås ha utfärdats i dess namn och som misstänks användas för människohandel.

Kapitel III Åtgärder för att skydda och främja brottsoffers rättigheter med beaktande av jämställdhet

Artikel 10 – Identifiering av brottsoffren

1. Varje part ska förse sina behöriga myndigheter med personal som är utbildad i och kvalificerad för att förebygga och bekämpa människohandel och att identifiera och bistå brottsoffer, inklusive barn, och ska se till att de olika myndigheterna samarbetar med varandra och med berörda hjälporganisationer, så att brottsoffer kan identifieras genom ett förfarande som vederbörligen beaktar den speciella situationen för kvinnor och barn som utsatts för brott och vid behov få uppehållstillstånd enligt bestämmelserna i artikel 14 i denna konvention.

2. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att identifiera brottsoffer, vid behov i samarbete med andra parter och berörda hjälporganisationer. Om de behöriga myndigheterna har skälig anledning anta att en person har blivit offer för människohandel, ska parten se till att personen inte avlägsnas

a pour faire en sorte que les documents de voyage ou d'identité qu'elle délivre soient d'une qualité telle qu'on ne puisse facilement en faire un usage improprie ni les falsifier ou les modifier, les reproduire ou les délivrer illicitement ; et

b pour assurer l'intégrité et la sécurité des documents de voyage ou d'identité délivrés par elle ou en son nom et pour empêcher qu'ils ne soient créés et délivrés illicitement.

Article 9 – Légitimité et validité des documents

A la demande d'une autre Partie, une Partie vérifie, conformément à son droit interne et dans un délai raisonnable, la légitimité et la validité des documents de voyage ou d'identité délivrés ou censés avoir été délivrés en son nom et dont on soupçonne qu'ils sont utilisés pour la traite des êtres humains.

Chapitre III – Mesures visant à protéger et promouvoir les droits des victimes, en garantissant l'égalité entre les femmes et les hommes

Article 10 – Identification des victimes

1 Chaque Partie s'assure que ses autorités compétentes disposent de personnes formées et qualifiées dans la prévention et la lutte contre la traite des êtres humains et dans l'identification des victimes, notamment des enfants, et dans le soutien à ces dernières et que les différentes autorités concernées collaborent entre elles ainsi qu'avec les organisations ayant un rôle de soutien, afin de permettre d'identifier les victimes dans un processus prenant en compte la situation spécifique des femmes et des enfants victimes et, dans les cas appropriés, de délivrer des permis de séjour suivant les conditions de l'article 14 de la présente Convention.

2 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour identifier les victimes, le cas échéant, en collaboration avec d'autres Parties et avec des organisations ayant un rôle de soutien. Chaque Partie s'assure que, si les autorités compétentes estiment qu'il existe des motifs raisonnables de croire qu'une personne a été victime de la

från dess territorium förrän de behöriga myndigheterna har avslutat identifieringsförfarandet för offer för ett brott som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention och att personen i fråga får hjälp enligt artikel 12.1 och 12.2.

3. Om brottsoffrets ålder är obestämd och det finns skäl att tro att offret är ett barn, ska hon eller han antas vara ett barn och ges särskilt skydd i avvaktan på att åldern fastställs.

4. Så snart en underårig utan medföljande vuxen har identifierats som ett brottsoffer ska varje part

a) sörja för att barnet företräds av en förmyndare, organisation eller myndighet som ska handla i barnets intresse,

b) vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa barnets identitet och nationalitet, samt

c) göra sitt bästa för att söka rätt på barnets familj, om detta ligger i barnets intresse.

Artikel 11 – Skydd för privatlivet

1. Varje part ska skydda brottsoffrens privatliv och identitet. Personuppgifter om dem ska förvaras och användas enligt bestämmelserna i konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (Europarådets fördragsserie ETS nr 108).

2. Varje part ska vidta åtgärder för att särskilt tillse att identiteten eller uppgifter som möjliggör identifiering av ett barn som är brottsoffer inte offentliggörs genom medierna eller på andra vägar utom, i undantagsfall, för att underlätta efterforskning av familjemedlemmar eller på annat sätt säkerställa barnets välfärd och skydd.

3. Varje part ska överväga att i enlighet med artikel 10 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som den tolkas av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, vidta åtgärder som syftar till att främja att medierna värnar om brottsoffrens privatliv och identitet genom självreglering, genom in-

traite des êtres humains, elle ne soit pas éloignée de son territoire jusqu'à la fin du processus d'identification en tant que victime de l'infraction prévue à l'article 18 de la présente Convention par les autorités compétentes et bénéficie de l'assistance prévue à l'article 12, paragraphes 1 et 2.

3 En cas d'incertitude sur l'âge de la victime et lorsqu'il existe des raisons de croire qu'elle est un enfant, elle est présumée être un enfant et il lui est accordé des mesures de protection spécifiques dans l'attente que son âge soit vérifié.

4 Dès qu'un enfant est identifié en tant que victime et qu'il est non accompagné, chaque Partie :

a) prévoit sa représentation par le biais de la tutelle légale, d'une organisation ou d'une autorité chargée d'agir conformément à son intérêt supérieur;

b) prend les mesures nécessaires pour établir son identité et sa nationalité ;

c) déploie tous les efforts pour retrouver sa famille lorsque cela est dans son intérêt supérieur.

Article 11 – Protection de la vie privée

1 Chaque Partie protège la vie privée et l'identité des victimes. Les données à caractère personnel les concernant sont enregistrées et utilisées dans les conditions prévues par la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel (STE n° 108).

2 En particulier, chaque Partie adopte des mesures afin d'assurer que l'identité, ou les éléments permettant l'identification, d'un enfant victime de la traite ne soient pas rendus publics, que ce soit par les médias ou par d'autres moyens, sauf circonstances exceptionnelles afin de permettre de retrouver des membres de la famille de l'enfant ou d'assurer autrement son bien-être et sa protection.

3 Chaque Partie envisage de prendre, dans le respect de l'article 10 de la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales tel qu'interprété par la Cour européenne des Droits de l'Homme, des mesures en vue d'encourager les médias à sauvegarder la vie privée et l'identité des victimes, à travers l'autorégulation ou par le bia-

förande av regler eller genom gemensam reglering.

Artikel 12 – Hjälp till brottsoffer

1 Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att hjälpa brottsoffren med deras fysiska, psykiska och sociala återhämtning. Denna hjälp ska minst innefatta följande:

a) En levnadsstandard som kan trygga deras uppehälle genom åtgärder som lämplig och trygg bostad samt psykologiskt och materiellt bistånd.

b) Tillgång till akutsjukvård.

c) Hjälp med översättning och tolkning vid behov.

d) Rådgivning och upplysning, särskilt om deras lagliga rättigheter och de tjänster som står till deras förfogande, på ett språk som de kan förstå.

e) Biträde så att deras rättigheter och intressen kan framföras och beaktas i lämpliga skeden av brottsmålsförfaranden mot förövare.

f) Tillgång till utbildning för barn.

2. Varje part ska vederbörligen beakta brottsoffrets behov av trygghet och skydd.

3. Dessutom ska varje part svara för nödvändig medicinsk eller annan hjälp till brottsoffer som lagligen vistas inom dess territorium, saknar tillräckliga resurser och behöver sådan hjälp.

4. Varje part ska anta regler enligt vilka brottsoffer som lagligen vistas inom dess territorium ska beredas tillträde till arbetsmarknaden samt till yrkesutbildning och undervisning.

5. Varje part ska vid behov och på de villkor som anges i dess nationella lagstiftning samarbeta med icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer eller medlemmar av det civila samhället som ägnar sig åt att bistå brottsoffer.

6. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att trygga att ett brottsoffers villighet att vittna inte uppställs som villkor för hjälp till vederbörande.

7. Vid tillämpning av de bestämmelser som

is de mesures de régulation ou de co-régulation.

Article 12 – Assistance aux victimes

1 Chaque Partie prend les mesures législatives ou autres nécessaires pour assister les victimes dans leur rétablissement physique, psychologique et social. Une telle assistance comprend au minimum :

a des conditions de vie susceptibles d'assurer leur subsistance, par des mesures telles qu'un hébergement convenable et sûr, une assistance psychologique et matérielle ;

b l'accès aux soins médicaux d'urgence ;

c une aide en matière de traduction et d'interprétation, le cas échéant ;

d des conseils et des informations, concernant notamment les droits que la loi leur reconnaît, ainsi que les services mis à leur disposition, dans une langue qu'elles peuvent comprendre ;

e une assistance pour faire en sorte que leurs droits et intérêts soient présentés et pris en compte aux étapes appropriées de la procédure pénale engagée contre les auteurs d'infractions ;

f l'accès à l'éducation pour les enfants.

2 Chaque Partie tient dûment compte des besoins en matière de sécurité et de protection des victimes.

3 En outre, chaque Partie fournit l'assistance médicale nécessaire ou tout autre type d'assistance aux victimes résidant légalement sur son territoire qui ne disposent pas de ressources adéquates et en ont besoin.

4 Chaque Partie adopte les règles par lesquelles les victimes résidant légalement sur son territoire sont autorisées à accéder au marché du travail, à la formation professionnelle et à l'enseignement.

5 Chaque Partie prend des mesures, le cas échéant et aux conditions prévues par son droit interne, afin de coopérer avec les organisations non gouvernementales, d'autres organisations compétentes ou d'autres éléments de la société civile, engagés dans l'assistance aux victimes.

6 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour s'assurer que l'assistance à une victime n'est pas subordonnée à sa volonté de témoigner.

7 Pour la mise en œuvre des dispositions

fastställs i denna artikel ska varje part lämna hjälp på grundval av samförstånd och information, med vederbörlig hänsyn till de särskilda behoven hos personer i en utsatt situation och till barns rättigheter med avseende på bostad, utbildning och lämplig hälsovård.

Artikel 13 – Period för återhämtning och eftertanke

1. Varje part ska i sin nationella lag fastställa en period på minst 30 dagar för återhämtning och eftertanke, om det finns skälig anledning att tro att den berörda personen är ett brottsoffer. Perioden ska vara så lång att personen kan återhämta sig och göra sig fri från människohandlarnas inflytande och/eller fatta ett välinformerat beslut om samarbete med de behöriga myndigheterna. Under denna period ska inget beslut om utvisning av personen kunna verkställas. Denna bestämmelse ska inte påverka den verksamhet som de behöriga myndigheterna bedriver i alla faser av de tillämpliga nationella förfarandena, särskilt när de utreder och väcker åtal för de berörda brotten. Under denna period ska parterna tillåta berörda personer att vistas inom deras territorium.

2. Under denna period ska de personer som avses i punkt 1 i denna artikel ha rätt till den hjälp som avses i artikel 12.1 och 12.2.

3. Parterna är inte bundna av att iaktta denna period om det strider mot den allmänna ordningen eller det konstateras att ställning som brottsoffer åberopas felaktigt.

Artikel 14 – Uppehållstillstånd

1. Varje part ska utfärda ett förnyelsebart uppehållstillstånd till brottsoffer i endera av följande situationer, eller i båda:

a) När den behöriga myndigheten anser att deras vistelse är nödvändig på grund av deras personliga situation.

b) När den behöriga myndigheten anser att deras vistelse krävs för deras samarbete med de behöriga myndigheterna i utrednings eller straffrättsliga förfaranden.

prévues au présent article, chaque Partie s'assure que les services sont fournis sur une base consensuelle et informée, prenant dûment en compte les besoins spécifiques des personnes en situation vulnérable et les droits des enfants en matière d'hébergement, d'éducation et de soins convenables.

Article 13 – Délai de rétablissement et de réflexion

1 Chaque Partie prévoit dans son droit interne un délai de rétablissement et de réflexion d'au moins 30 jours lorsqu'il existe des motifs raisonnables de croire que la personne concernée est une victime. Ce délai doit être d'une durée suffisante pour que la personne concernée puisse se rétablir et échapper à l'influence des trafiquants et/ou prenne, en connaissance de cause, une décision quant à sa coopération avec les autorités compétentes. Pendant ce délai, aucune mesure d'éloignement ne peut être exécutée à son égard. Cette disposition est sans préjudice des activités réalisées par les autorités compétentes dans chacune des phases de la procédure nationale applicable, en particulier pendant l'enquête et la poursuite des faits incriminés. Pendant ce délai, les Parties autorisent le séjour de la personne concernée sur leur territoire.

2 Pendant ce délai, les personnes visées au paragraphe 1 du présent article ont droit au bénéfice des mesures prévues à l'article 12, paragraphes 1 et 2.

3 Les Parties ne sont pas tenues au respect de ce délai pour des motifs d'ordre public, ou lorsqu'il apparaît que la qualité de victime est invoquée indûment.

Article 14 – Permis de séjour

1 Chaque Partie délivre un permis de séjour renouvelable aux victimes, soit dans l'une des deux hypothèses suivantes, soit dans les deux:

a l'autorité compétente estime que leur séjour s'avère nécessaire en raison de leur situation personnelle ;

b l'autorité compétente estime que leur séjour s'avère nécessaire en raison de leur coopération avec les autorités compétentes aux fins d'une enquête ou d'une procédure péna-

2. När uppehållstillstånd av rättsliga skäl krävs för brottsoffer som är barn, ska sådant utfärdas om det är för barnets bästa och vid behov förnyas på samma villkor.

3. Vägran att förnya ett uppehållstillstånd eller återkallelse av ett sådant ska följa föreskrifterna i partens nationella lag.

4. Om ett brottsoffer ansöker om någon annan form av uppehållstillstånd ska den berörda parten beakta att han eller hon har eller har haft ett uppehållstillstånd enligt punkt 1.

5. Med hänsyn till parternas åtaganden enligt artikel 40 i denna konvention ska varje part se till att beviljande av tillstånd enligt denna bestämmelse inte ska påverka rätten att söka och få asyl.

Artikel 15 – Gottgörelse och rätt till skadestånd

1. Varje part ska se till att brottsoffer, från deras första kontakt med de behöriga myndigheterna och på ett språk som de kan förstå, har tillgång till upplysningar om rättsliga och administrativa förfaranden av betydelse.

2. Varje part ska i sin nationella lag fastställa rätt till rättsligt stöd och fri rättshjälp för brottsoffer enligt bestämmelserna i dess nationella lag.

3. Varje part ska i sin nationella lag fastställa brottsoffers rätt till gottgörelse från förövarna.

4. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att garantera gottgörelse till brottsoffer enligt bestämmelserna i dess nationella lag, exempelvis genom inrättande av en fond för gottgörelse till brottsoffer eller åtgärder eller program för socialt bistånd och social återanpassning av brottsoffer, som kan finansieras med medel som härrör från tillämpning av åtgärder som avses i artikel 23.

le.

2 Lorsqu'il est juridiquement nécessaire, le permis de séjour des enfants victimes est délivré conformément à leur intérêt supérieur et, le cas échéant, renouvelé dans les mêmes conditions.

3 Le non-renouvellement ou le retrait d'un permis de séjour est soumis aux conditions prévues par le droit interne de la Partie.

4 Si une victime dépose une demande de titre de séjour d'une autre catégorie, la Partie concernée tient compte du fait que la victime a bénéficié ou bénéficie d'un permis de séjour en vertu du paragraphe 1.

5 Eu égard aux obligations des Parties visées à l'article 40 de la présente Convention, chaque Partie s'assure que la délivrance d'un permis, conformément à la présente disposition, est sans préjudice du droit de chercher l'asile et d'en bénéficier.

Article 15 – Indemnisation et recours

1 Chaque Partie garantit aux victimes, dès leur premier contact avec les autorités compétentes, l'accès aux informations sur les procédures judiciaires et administratives pertinentes dans une langue qu'elles peuvent comprendre.

2 Chaque Partie prévoit, dans son droit interne, le droit à l'assistance d'un défenseur et à une assistance juridique gratuite pour les victimes, selon les conditions prévues par son droit interne.

3 Chaque Partie prévoit, dans son droit interne, le droit pour les victimes à être indemnisées par les auteurs d'infractions.

4 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour faire en sorte que l'indemnisation des victimes soit garantie, dans les conditions prévues dans son droit interne, par exemple par l'établissement d'un fonds pour l'indemnisation des victimes ou d'autres mesures ou programmes destinés à l'assistance et l'intégration sociales des victimes qui pourraient être financés par les avoirs provenant de l'application des mesures prévues à l'article 23.

Artikel 16 – Brottsoffer repatriering och återvändande

1. Den part i vilken ett brottsoffer är medborgare eller hade permanent uppehållstillstånd vid tiden för inresan på den mottagande partens territorium ska, med vederbörlig hänsyn till personens rättigheter, säkerhet och värdighet, underlätta och godta personens återvändande utan oberättigat eller oskäligt dröjsmål.

2. När en part återsänder ett brottsoffer till en annan stat ska detta ske med vederbörlig hänsyn till personens rättigheter, säkerhet och värdighet och till läget i eventuella rättsliga förfaranden knutna till den omständigheten att personen är ett offer för människohandel, och återvändandet ska helst ske frivilligt.

3. På begäran av en mottagande part ska en anmodad part bekräfta om en person är dess medborgare eller hade tillstånd att vistas permanent inom dess territorium vid tiden för inresan på den mottagande partens territorium.

4. För att underlätta att ett offer för människohandel som saknar korrekta handlingar återvänder, ska den part i vilken den personen är medborgare eller hade permanent uppehållstillstånd vid tiden för inresan på den mottagande statens territorium gå med på att, på begäran av den mottagande parten, utfärda sådana resehandlingar eller sådant annat tillstånd som kan behövas för att personen ska kunna resa in på och återvända till dess territorium.

5. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att inrätta repatrieringsprogram under medverkan av berörda nationella eller internationella institutioner och icke-statliga organisationer. Syftet med dessa program är att förebygga att personer åter blir brottsoffer. Varje part bör göra allt som står i dess makt för att främja brottsoffrens återinträde i samhällslivet i den stat de återvänder till, inklusive återinträde i undervisningssystemet och på arbetsmarknaden, särskilt genom förvärvande och förbättring av yrkesskicklighet. Program för barn bör innefatta rätt till utbildning och åtgärder för att trygga lämplig vård eller mottagande av familjen eller lämpliga vårdstrukturer.

Article 16 – Rapatriement et retour des victimes

1 La Partie dont une victime est ressortissante ou dans laquelle elle avait le droit de résider à titre permanent au moment de son entrée sur le territoire de la Partie d'accueil facilite et accepte, en tenant dûment compte des droits, de la sécurité et de la dignité de cette personne, le retour de celle-ci sans retard injustifié ou déraisonnable.

2 Lorsqu'une Partie renvoie une victime dans un autre Etat, ce retour est assuré compte dûment tenu des droits, de la sécurité et de la dignité de la personne et de l'état de toute procédure judiciaire liée au fait qu'elle est une victime et est de préférence volontaire.

3 A la demande d'une Partie d'accueil, une Partie requise vérifie si une personne est son ressortissant ou avait le droit de résider à titre permanent sur son territoire au moment de son entrée sur le territoire de la Partie d'accueil.

4 Afin de faciliter le retour d'une victime qui ne possède pas les documents requis, la Partie dont cette personne est ressortissante ou dans laquelle elle avait le droit de résider à titre permanent au moment de son entrée sur le territoire de la Partie d'accueil accepte de délivrer, à la demande de la Partie d'accueil, les documents de voyage ou toute autre autorisation nécessaire pour permettre à la personne de se rendre et d'être réadmise sur son territoire.

5 Chaque Partie prend les mesures législatives ou autres nécessaires pour mettre en place des programmes de rapatriement avec la participation des institutions nationales ou internationales et des organisations non gouvernementales concernées. Ces programmes visent à éviter la re-victimisation. Chaque Partie devrait déployer tous les efforts pour favoriser la réinsertion des victimes dans la société de l'Etat de retour, y compris la réinsertion dans le système éducatif et le marché du travail, notamment par l'acquisition et l'amélioration de compétences professionnelles. En ce qui concerne les enfants, ces programmes devraient inclure la jouissance du droit à l'éducation, ainsi que des mesures visant à leur assurer le bénéfice d'une prise en charge ou d'un accueil adéquats par leur fa-

6. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att, där så är lämpligt i samarbete med andra berörda parter, bereda brottsoffer tillgång till kontaktinformation om organ som kan hjälpa dem i det land till vilket de återsänds eller repatrieras, t.ex. funktioner för upprätthållande av lag och ordning, icke-statliga organisationer, jurister som kan ge råd samt inrättningar för social välfärd.

7. Brottsoffer som är barn ska inte återsändas till en stat om en risk och säkerhetsbedömning tyder på att ett sådant återvändande inte skulle vara bäst för barnet.

Artikel 17 – Jämställdhet

Varje part ska, när den vidtar åtgärder som avses i detta kapitel, sträva efter att främja jämställdhet och tillämpa jämställdhetsintegrering i åtgärdernas utformning, tillämpning och utvärdering.

Kapitel IV Materiell straffrätt

Artikel 18 – Kriminalisering av människohandel

Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att sådana gärningar som avses i artikel 4 i denna konvention är brottsliga när de begås uppsåtligt.

Artikel 19 – Kriminalisering av användningen av ett brottsoffers tjänster

Varje part ska överväga att anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att i dess nationella lagstiftning fastställa att användning av tjänster som är föremål för sådant utnyttjande som avses i artikel 4 a i denna konvention med vetskap om att personen är ett offer för människohandel, är en brottslig gärning.

mille ou des structures d'accueil appropriées.

6 Chaque Partie prend les mesures législatives ou autres nécessaires pour mettre à la disposition des victimes, le cas échéant en collaboration avec toute Partie concernée, des renseignements sur les instances susceptibles de les aider dans le pays où ces victimes sont retournées ou rapatriées, telles que les services de détection et de répression, les organisations non gouvernementales, les professions juridiques susceptibles de leur donner des conseils et les organismes sociaux.

7 Les enfants victimes ne sont pas rapatriés dans un Etat, si, à la suite d'une évaluation portant sur les risques et la sécurité, il apparaît que le retour n'est pas dans l'intérêt supérieur de l'enfant.

Article 17 – Egalité entre les femmes et les hommes

Lorsqu'elle applique les mesures prévues au présent chapitre, chaque Partie vise à promouvoir l'égalité entre les femmes et les hommes et a recours à l'approche intégrée de l'égalité dans le développement, la mise en œuvre et l'évaluation de ces mesures.

Chapitre IV – Droit pénal matériel

Article 18 – Incrimination de la traite des êtres humains

Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres nécessaires pour conférer le caractère d'infraction pénale aux actes énoncés à l'article 4 de la présente Convention, lorsqu'ils ont été commis intentionnellement.

Article 19 – Incrimination de l'utilisation des services d'une victime

Chaque Partie envisage d'adopter les mesures législatives et autres nécessaires pour conférer le caractère d'infraction pénale, conformément à son droit interne, au fait d'utiliser les services qui font l'objet de l'exploitation visée à l'article 4 paragraphe a de la présente Convention, en sachant que la personne concernée est victime de la traite d'êtres humains.

Artikel 20 – Kriminalisering av gärningar som rör rese- eller identitetshandlingar

Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att följande gärningar är brottsliga när de begås uppsåtligen och i syfte att möjliggöra människohandel:

- a) att förfälska en rese- eller identitetshandling,
- b) att anskaffa eller tillhandahålla en sådan handling,
- c) att behålla, undanröja, dölja, skada eller förstöra en annan persons rese- eller identitetshandling.

Artikel 21 – Försök och medhjälp

1. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att uppsåtlig hjälp till att någon av de handlingar som anges i artiklarna 18 och 20 i denna konvention begås är brottsliga gärningar.

2. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att konstatera att försök att begå någon av de handlingar som anges i artiklarna 18 och 20 a i denna konvention är brottsliga gärningar.

Artikel 22 – Juridiska personers ansvar

1. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att se till att en juridisk person kan ställas till ansvar för en gärning som är brottslig enligt denna konvention och som begås för den juridiska personens vinning av en fysisk person som handlar antingen individuellt eller som en del av den juridiska personens organ och som har en ledande ställning inom den juridiska personen som grundas på endera av följande:

- a) Fullmakt att företräda den juridiska personen.
- b) Befogenhet att fatta beslut för den juridiska personens räkning.

Article 20 – Incrimination des actes relatifs aux documents de voyage ou d'identité

Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres nécessaires pour conférer le caractère d'infraction pénale, aux actes ci-après lorsqu'ils ont été commis intentionnellement afin de permettre la traite des êtres humains :

- a fabriquer un document de voyage ou d'identité frauduleux ;
- b procurer ou de fournir un tel document ;

c retenir, soustraire, altérer, endommager ou détruire un document de voyage ou d'identité d'une autre personne.

Article 21 – Complicité et tentative

1 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour ériger en infraction pénale toute complicité lorsqu'elle est commise intentionnellement en vue de la perpétration d'une des infractions établies en application des articles 18 et 20 de la présente Convention.

2 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour ériger en infraction pénale, toute tentative intentionnelle de commettre l'une des infractions établies en application des articles 18 et 20, paragraphe a, de la présente Convention.

Article 22 – Responsabilité des personnes morales

1 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour faire en sorte que les personnes morales puissent être tenues pour responsables des infractions établies en application de la présente Convention, lorsqu'elles sont commises pour leur compte par toute personne physique, agissant soit individuellement, soit en tant que membre d'un organe de la personne morale, qui exerce un pouvoir de direction en son sein, sur les bases suivantes:

- a un pouvoir de représentation de la personne morale;
- b une autorité pour prendre des décisions au nom de la personne morale;

c) Befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

2. Utöver de fall som avses i punkt 1, ska varje part vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att en juridisk person kan ställas till ansvar om brist på överinseende eller kontroll av en fysisk person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt att föröva en gärning som är brottslig enligt denna konvention för den juridiska personens vinning genom en fysisk person som handlar på dess vägnar.

3. Beroende på partens rättsliga principer kan en juridisk persons ansvar vara straffrättsligt, civilrättsligt eller förvaltningsrättsligt.

4. Detta ansvar ska inte påverka det straffrättsliga ansvaret för de fysiska personer som har begått brottet.

Artikel 23 – Påföljder och åtgärder

1. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att de brottsliga gärningar som konstateras enligt artiklarna 18–21 ska kunna beläggas med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Dessa påföljder ska för brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention, när de begås av fysiska personer, inbegripa straff som medför frihetsberövande och som kan föranleda utlämning.

2. Varje part ska se till att juridiska personer som ställs till ansvar enligt artikel 22 ska bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder eller åtgärder, inklusive ekonomiska påföljder.

3. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att den ska kunna förverka eller på annat sätt undanröja hjälpmedel för och vinning av brott enligt artiklarna 18 och 20 a i denna konvention, eller egendom till ett värde som motsvarar sådan vinning.

4. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att den ska kunna tillfälligt eller permanent stänga en inrättning som har använts för att genomföra människohandel, utan att detta ska påverka

c une autorité pour exercer un contrôle au sein de la personne morale.

2 Outre les cas déjà prévus au paragraphe 1, chaque Partie adopte les mesures nécessaires pour s'assurer qu'une personne morale puisse être tenue pour responsable lorsque l'absence de surveillance ou de contrôle de la part d'une personne physique mentionnée au paragraphe 1 a rendu possible la commission d'une infraction établie conformément à la présente Convention pour le compte de ladite personne morale par une personne physique agissant sous son autorité.

3 Selon les principes juridiques de la Partie, la responsabilité d'une personne morale peut être pénale, civile ou administrative.

4 Cette responsabilité est établie sans préjudice de la responsabilité pénale des personnes physiques ayant commis l'infraction.

Article 23 – Sanctions et mesures

1 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour faire en sorte que les infractions pénales établies en application des articles 18 à 21 soient passibles de sanctions effectives, proportionnées et dissuasives. Celles-ci incluent, pour les infractions établies conformément à l'article 18 lorsqu'elles sont commises par des personnes physiques, des sanctions privatives de liberté pouvant donner lieu à l'extradition.

2 Chaque Partie veille à ce que les personnes morales tenues pour responsables en application de l'article 22 fassent l'objet de sanctions ou mesures pénales ou non pénales effectives, proportionnées et dissuasives, y compris des sanctions pécuniaires.

3 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour lui permettre de confisquer ou de priver autrement des instruments et des produits des infractions pénales établies en vertu des articles 18 et 20, paragraphe a, de la présente Convention, ou des biens dont la valeur correspond à ces produits.

4 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres qui se révèlent nécessaires pour permettre la fermeture temporaire ou définitive de tout établissement utilisé pour commettre la traite des êtres humains, sans

rättigheter för tredje person i god tro, eller för att tillfälligt eller permanent vägra gärningsmannen att bedriva den verksamhet inom vilken brottet förövades.

préjudice des droits des tiers de bonne foi, ou pour interdire à l'auteur de cet infraction, à titre temporaire ou définitif, l'exercice de l'activité à l'occasion de laquelle celle-ci a été commise.

Artikel 24 – Försvårande omständigheter

När påföljd för brott som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention fastställs ska varje part se till att följande betraktas som försvårande omständigheter:

- a) Att brottet uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet har äventyrat offrets liv.
- b) Att brottet har begåtts mot ett barn.
- c) Att brottet har begåtts av en offentlig tjänsteman vid utövning av tjänsten.
- d) Att brottet har begåtts inom ramen för en brottslig organisation.

Artikel 25 – Tidigare domar

Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som skapar möjlighet att beakta lagkraftvunna domar som utdömts av en annan part och som avser brott mot denna konvention när påföljden fastställs.

Artikel 26 – Bestämmelse om straffrihet

Varje part ska enligt grundprinciperna i dess rättssystem bereda möjlighet att avstå från att utdöma straff mot brottsoffer för deras inblandning i olaglig verksamhet om denna har skett av tvång.

Kapitel V Utredning, åtal och processrätt

Artikel 27 – Ansökningar ex parte och ex officio

1. Varje part ska se till att utredningar av eller åtal för brott enligt denna konvention ska vara oberoende av ett brottsoffers anmälan el-

Article 24 – Circonstances aggravantes

Chaque Partie fait en sorte que les circonstances suivantes soient considérées comme des circonstances aggravantes dans la détermination de la sanction appliquée aux infractions établies conformément à l'article 18 de la présente Convention :

- a l'infraction a mis en danger la vie de la victime délibérément ou par négligence grave;
- b l'infraction a été commise à l'encontre d'un enfant ;
- c l'infraction a été commise par un agent public dans l'exercice de ses fonctions ;
- d l'infraction a été commise dans le cadre d'une organisation criminelle.

Article 25 – Condamnations antérieures

Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres pour prévoir la possibilité de prendre en compte, dans le cadre de l'appréciation de la peine, les condamnations définitives prononcées dans une autre Partie pour des infractions établies conformément à la présente Convention.

Article 26 – Disposition de non-sanction

Chaque Partie prévoit, conformément aux principes fondamentaux de son système juridique, la possibilité de ne pas imposer de sanctions aux victimes pour avoir pris part à des activités illicites lorsqu'elles y ont été contraintes.

Chapitre V – Enquêtes, poursuites et droit procédural

Article 27 – Requêtes ex parte et ex officio

1 Chaque Partie s'assure que les enquêtes ou les poursuites concernant les infractions établies conformément à la présente Conven-

ler anklagelse, i varje fall då brottet helt eller delvis begåtts inom partens territorium.

2. Varje part ska se till att offer för ett brott som begåtts inom territorium som tillhör en annan part än den där de vistas får klaga hos de behöriga myndigheterna i den stat där de har sin hemvist. Den behöriga myndighet hos vilken klagan förs ska, om den inte själv är behörig i detta hänseende, utan dröjsmål överlämna den till den behöriga myndigheten i den part inom vars territorium brottet begicks. Klagan ska handläggas i enlighet med nationell lag i den part där brottet begicks.

3. Varje part ska genom lagstiftning eller andra åtgärder enligt de bestämmelser som fastställs i dess nationella lag ge varje grupp, stiftelse, förening eller icke-statlig organisation som strävar efter att bekämpa människohandel eller skydda de mänskliga rättigheterna möjlighet att hjälpa och/eller stödja brottsoffret, om detta så önskar, under straffrättsliga förfaranden som rör ett sådant brott som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention.

Artikel 28 – Skydd av brottsoffer, vittnen och personer som samarbetar med de rättsvårdande myndigheterna

1. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att ge effektivt och lämpligt skydd mot eventuella repressalier eller hot, särskilt under loppet av och efter en utredning om och åtal mot förövare, åt

a) brottsoffer,

b) i tillämpliga fall, personer som rapporterar sådana brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention eller på annat sätt samarbetar med de instanser som genomför utredningen eller åtalet,

c) vittnen som avlägger vittnesmål rörande sådana brottsliga gärningar som konstateras enligt artikel 18 i denna konvention,

tion ne soient pas subordonnées à la déclaration ou à l'accusation émanant d'une victime, du moins quand l'infraction a été commise, en tout ou en partie, sur son territoire.

2 Chaque Partie veille à ce que les victimes d'une infraction commise sur le territoire d'une Partie autre que celle dans laquelle elles résident puissent porter plainte auprès des autorités compétentes de leur Etat de résidence. L'autorité compétente auprès de laquelle la plainte a été déposée, dans la mesure où elle n'exerce pas elle-même sa compétence à cet égard, la transmet sans délai à l'autorité compétente de la Partie sur le territoire de laquelle l'infraction a été commise. Cette plainte est traitée selon le droit interne de la Partie où l'infraction a été commise.

3 Chaque Partie assure, au moyen de mesures législatives ou autres, aux conditions prévues par son droit interne, aux groupes, fondations, associations ou organisations non gouvernementale qui ont pour objectif de lutter contre la traite des êtres humains ou de protéger les droits de la personne humaine, la possibilité d'assister et/ou de soutenir la victime qui y consent au cours des procédures pénales concernant l'infraction établie conformément à l'article 18 de la présente Convention.

Article 28 – Protection des victimes, témoins et personnes collaborant avec les autorités judiciaires

1 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour assurer une protection effective et appropriée face aux représailles ou intimidations possibles, notamment au cours des enquêtes et des poursuites à l'encontre des auteurs ou après celles-ci, au profit:

a des victimes ;

b lorsque cela est approprié, des personnes qui fournissent des informations concernant des infractions pénales établies en vertu de l'article 18 la présente Convention ou qui collaborent d'une autre manière avec les autorités chargées des investigations ou des poursuites ;

c des témoins qui font une déposition concernant des infractions pénales établies en vertu de l'article 18 de la présente Convention;

d) vid behov, familjemedlemmar till personer som avses i a och c.

2. Varje part ska anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att säkerställa och ge skydd av olika slag. Detta kan innefatta fysiskt skydd, förflyttning, identitetsbyte och hjälp med att skaffa anställning.

3. Ett brottsoffer som är barn ska ges särskilt skydd med beaktande av barnets intresse.

4. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att vid behov ge medlemmar av grupper, stiftelser, föreningar eller icke-statliga organisationer som bedriver sådan verksamhet som avses i artikel 27.3 lämpligt skydd mot eventuella repressalier eller hot, särskilt under och efter en utredning om och åtal mot förövare.

5. Varje part ska överväga att ingå avtal eller arrangemang med andra stater för att tillämpa denna artikel.

Artikel 29 – Specialiserade myndigheter och samordningsorgan

1. Varje part ska uppdra åt personer eller enheter att särskilt inrikta sig på att bekämpa människohandel och skydda vittnen. Sådana personer eller enheter ska ha det oberoende som krävs i enlighet med de grundläggande principerna i partens rättssystem för att kunna fullgöra sina uppgifter effektivt och fritt från obehörigt tryck. Sådana personer eller personalen i sådana enheter ska ha lämplig utbildning och tillräckliga ekonomiska resurser för sina uppgifter.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som kan behövas för att samordna sina regeringsdepartement och andra offentliga organs riktlinjer och åtgärder mot människohandel, i lämpliga fall genom att inrätta samordningsorgan.

3. Varje part ska utbilda eller stärka utbildningen av berörd personal om förebyggande

d si nécessaire, des membres de la famille des personnes visées aux alinéas a et c.

2 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour assurer et pour offrir divers types de protection. De telles mesures peuvent inclure la protection physique, l'attribution d'un nouveau lieu de résidence, le changement d'identité et l'aide dans l'obtention d'un emploi.

3 Tout enfant bénéficie de mesures de protection spéciales prenant en compte son intérêt supérieur.

4 Chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour assurer, si nécessaire, une protection appropriée face aux représailles ou intimidations possibles, notamment au cours des enquêtes et des poursuites à l'encontre des auteurs ou après celles-ci, aux membres des groupes, fondations, associations ou organisations non gouvernementales qui exercent une ou plusieurs des activités énoncées à l'article 27, paragraphe 3.

5 Chaque Partie envisage la conclusion d'accords ou d'arrangements avec d'autres Etats afin de mettre en œuvre le présent article.

Article 29 – Autorités spécialisées et instances de coordination

1 Chaque Partie adopte les mesures nécessaires pour que des personnes ou des entités soient spécialisées dans la lutte contre la traite des êtres humains et dans la protection des victimes. Ces personnes ou entités disposent de l'indépendance nécessaire, dans le cadre des principes fondamentaux du système juridique de cette Partie, pour pouvoir exercer leurs fonctions efficacement et sont libres de toute pression illicite. Lesdites personnes ou le personnel desdites entités doivent disposer d'une formation et des ressources financières adaptées aux fonctions qu'ils exercent.

2 Chaque Partie adopte les mesures nécessaires pour assurer la coordination de la politique et de l'action des services de son administration et des autres organismes publics luttant contre la traite des êtres humains, le cas échéant en mettant sur pied des instances de coordination.

3 Chaque Partie dispense ou renforce la formation des agents responsables de la pré-

och bekämpning av människohandel och om mänskliga rättigheter. Denna utbildning kan vara specialinriktad för varje organ och ska i förekommande fall inriktas på metoder som används för att förebygga sådan handel, väcka åtal mot förövarna och skydda brottsoffrens rättigheter, inklusive skydd av brottsoffren mot förövarna.

4. Varje part ska överväga att tillsätta nationella rapportörer eller andra verktyg för att övervaka statliga institutioners brottsbekämpning och tillämpningen av kraven på nationell lagstiftning.

Artikel 30 – Domstolsförhandlingar

I enlighet med konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, särskilt artikel 6, ska varje part anta lagstiftning eller vidta andra åtgärder som kan behövas för att i domstolsförhandlingar tillvarata

- a) skyddet av brottsoffrens privatliv och, vid behov, deras identitet, och
- b) brottsoffrens säkerhet och skydd mot hot,

enligt bestämmelserna i dess nationella lag och, när brottsoffren är barn, genom att särskilt sörja för barnens behov och trygga deras rätt till särskilt skydd.

Artikel 31 – Domsrätt

1. Varje part ska anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att utöva jurisdiktion över brott som konstateras enligt denna konvention när brottet förövas

- a) inom dess territorium,
- b) ombord på ett fartyg som för den partens flagg,
- c) ombord på ett luftfartyg som är registrerat enligt den partens lagar,
- d) av någon av dess medborgare eller av en statslös person med fast bostadsort inom dess territorium, om brottet är straffbart enligt straffrätten där det begicks eller om brottet begås utanför en stats territoriella jurisdiktion, eller

vention et de la lutte contre la traite des êtres humains, y compris la formation aux Droits de la personne humaine. Cette formation peut être adaptée aux différents services et est axée, le cas échéant, sur les méthodes utilisées pour empêcher la traite, en poursuivre les auteurs et protéger les droits des victimes, y compris la protection des victimes contre les trafiquants.

4 Chaque Partie envisage de nommer des Rapporteurs Nationaux ou d'autres mécanismes chargés du suivi des activités de lutte contre la traite menées par les institutions de l'Etat et de la mise en œuvre des obligations prévues par la législation nationale.

Article 30 – Procédures judiciaires

Dans le respect de la Convention de Sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales, notamment son article 6, chaque Partie adopte les mesures législatives ou autres nécessaires pour garantir au cours de la procédure judiciaire :

- a la protection de la vie privée des victimes et, lorsqu'il y a lieu, de leur identité ;
- b la sécurité des victimes et leur protection contre l'intimidation,

selon les conditions prévues par son droit interne et, lorsqu'il s'agit d'enfants victimes, en ayant égard tout particulièrement aux besoins des enfants et en garantissant leur droit à des mesures de protection spécifiques.

Article 31 – Compétence

1 Chaque Partie adopte les mesures législatives et autres qui se révèlent nécessaires pour établir sa compétence à l'égard de toute infraction pénale établie conformément à la présente Convention, lorsque l'infraction est commise :

- a sur son territoire; ou
- b à bord d'un navire battant pavillon de cette Partie; ou
- c à bord d'un aéronef immatriculé selon les lois de cette Partie; ou
- d par un de ses ressortissants, ou par un apatride ayant sa résidence habituelle sur son territoire, si l'infraction est punissable pénalement là où elle a été commise ou si elle ne relève de la compétence territoriale d'aucun Etat ;

e) mot någon av dess medborgare.

2. Varje part kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, i en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att inte tillämpa, eller att endast i särskilda fall eller under särskilda förhållanden tillämpa jurisdiktionsreglerna i punkt 1 d och 1 e i denna artikel, eller någon del av dem.

3. Varje part ska vidta de åtgärder som kan behövas för att utöva jurisdiktion över de brott som omfattas av denna konvention när en person som misstänks för brott vistas inom dess territorium och parten inte utlämnar personen i fråga till en annan part, enbart på grund av personens nationalitet, sedan en begäran om utlämning mottagits.

4. När fler än en part gör anspråk på jurisdiktion över ett påstått brott som konstateras i enlighet med denna konvention, ska de berörda parterna vid behov samråda för att bestämma den lämpligaste jurisdiktionen för åtal.

5. Utan att tillämpningen av allmänna internationella rättsprinciper påverkas ska denna konvention inte utesluta att straffrättslig jurisdiktion utövas av en part i enlighet med dess nationella lag.

e à l'encontre de l'un de ses ressortissants.

2 Chaque Partie peut, au moment de la signature ou du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, dans une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, préciser qu'il se réserve le droit de ne pas appliquer, ou de n'appliquer que dans des cas ou conditions spécifiques, les règles de compétence définies au paragraphes 1(d) et (e) du présent article ou dans une partie quelconque de ces paragraphes.

3 Chaque Partie adopte les mesures nécessaires pour établir sa compétence à l'égard de toute infraction visées par la présente Convention, lorsque l'auteur présumé de l'infraction est présent sur son territoire et ne peut être extradé vers une autre Partie au seul titre de sa nationalité, après une demande d'extradition.

4 Lorsque plusieurs Parties revendiquent leur compétence à l'égard d'une infraction présumée établie conformément à la présente Convention, les Parties concernées se concertent, lorsque cela est opportun, afin de déterminer la mieux à même d'exercer les poursuites.

5 Sans préjudice des règles générales de droit international, la présente Convention n'exclut aucune compétence pénale exercée par une Partie conformément à son droit interne.

Kapitel VI Internationellt samarbete och samarbete med det civila samhället

Artikel 32 – Allmänna principer och åtgärder för internationellt samarbete

Parterna ska så långt möjligt samarbeta med varandra enligt bestämmelserna i denna konvention och med användande av tillämpliga internationella och regionala instrument, arrangemang som gjorts på grundval av enhetlig eller ömsesidig lagstiftning och nationella lagar, i syfte att:

- förebygga och bekämpa människohandel,

Chapitre VI – Coopération internationale et coopération avec la société civile

Article 32 – Principes généraux et mesures de coopération internationale

Les Parties coopèrent, conformément aux dispositions de la présente Convention, en application des instruments internationaux et régionaux pertinents applicables, des arrangements reposant sur des législations uniformes ou réciproques et de leur droit interne, dans la mesure la plus large possible aux fins:

- de prévenir et de combattre la traite des êtres humains ;

– skydda och stödja brottsoffer, samt
– utreda eller inleda förfaranden mot brott som konstateras i enlighet med denna konvention.

Artikel 33 – Åtgärder beträffande personer som utsatts för hot eller saknas

1. När en part med stöd av upplysningar som den förfogar över har skälig anledning att tro att det finns en omedelbar fara för liv, frihet eller fysisk integritet för en person som avses i artikel 28.1 inom en annan parts territorium, ska den part som har upplysningarna i ett sådant nödläge omedelbart lämna dem till den senare parten, så att lämpliga skyddsåtgärder kan vidtas.

2. Parterna i denna konvention kan överväga att förstärka sitt samarbete för att söka efter saknade personer, särskilt saknade barn, om tillgängliga upplysningar ger dem anledning tro att vederbörande är offer för människohandel. I detta syfte kan parterna träffa bilaterala eller multilaterala avtal med varandra.

Artikel 34 – Upplysningar

1. Den anmodade parten ska utan dröjsmål upplysa den begärande parten om det slutliga resultatet av åtgärder som vidtas enligt detta kapitel. Den anmodade parten ska också utan dröjsmål upplysa den begärande parten om eventuella omständigheter som gör att den önskade åtgärden inte kan utföras eller kan avsevärt försenas.

2. En part kan utan föregående begäran inom ramen för sin nationella lag till en annan part lämna upplysningar som den fått i sina egna utredningar, om den anser att avslöjande av dessa upplysningar kan hjälpa den mottagande parten att inleda eller genomföra utredningar eller förfaranden om brott som konstateras enligt denna konvention eller som kan ge anledning till en begäran om samarbete från den parten enligt detta kapitel.

3. Innan sådana upplysningar lämnas, kan den meddelande parten begära att de hålls förtroliga eller används endast på vissa vill-

– de protéger et d’assister les victimes ;
– de mener des investigations ou des procédures concernant les infractions pénales établies conformément à la présente Convention.

Article 33 – Mesures relatives aux personnes menacées ou disparues

1 Si une Partie, sur la foi d’informations dont elle dispose, a des motifs raisonnables de croire que la vie, la liberté ou l’intégrité physique d’une personne visée à l’article 28, paragraphe 1, est en danger immédiat sur le territoire d’une autre Partie, elle doit, dans un tel cas d’urgence, les transmettre sans délai à cette autre Partie afin qu’elle prenne les mesures de protection appropriées.

2 Les Parties à la présente Convention peuvent envisager de renforcer leur coopération dans la recherche des personnes disparues, en particulier des enfants, si des informations disponibles peuvent laisser penser qu’elles sont victimes de la traite des êtres humains. A cette fin, Les Parties peuvent conclure entre elles des traités bilatéraux ou multilatéraux.

Article 34 – Informations

1 La Partie requise informe sans délai la Partie requérante du résultat définitif concernant les mesures entreprises au titre du présent chapitre. La Partie requise informe également sans délai la Partie requérante de toutes circonstances qui rendent impossible l’exécution des mesures sollicitées ou risquent de la retarder considérablement.

2 Une Partie peut, dans les limites de son droit interne et en l’absence de demande préalable, communiquer à une autre Partie des informations obtenues dans le cadre de ses propres enquêtes lorsqu’elle estime que cela pourrait aider la Partie destinataire à engager ou à mener à bien des enquêtes ou des procédures au sujet d’infractions pénales établies conformément à la présente Convention, ou lorsque ces informations pourraient aboutir à une demande de coopération formulée par cette Partie au titre du présent chapitre.

3 Avant de communiquer de telles informations, la Partie qui les fournit peut demander qu’elles restent confidentielles ou qu’elles ne

kor. Om den mottagande parten inte kan tillmötesgå en sådan begäran ska den meddela detta till den upplysande parten, som då ska avgöra om upplysningarna ändå bör lämnas. Om den mottagande parten tar emot upplysningarna på vissa villkor ska den vara bunden av dessa.

4. Alla upplysningar som begärs rörande artiklarna 13, 14 och 16 och som behövs för att tillgodose de rättigheter som dessa artiklar ger ska lämnas utan dröjsmål på begäran av den berörda parten med vederbörlig hänsyn till artikel 11 i denna konvention.

Artikel 35 – Samarbete med det civila samhället

Varje part ska uppmana statliga myndigheter och offentliga tjänstemän att samarbeta med icke-statliga organisationer, andra berörda organisationer och medlemmar av det civila samhället för att bilda strategiska partnerskap inriktade på att uppnå syftet med denna konvention.

Kapitel VII – Övervakningsmekanism

Artikel 36 – Expertgrupp för bekämpande av människohandel

1. Expertgruppen för bekämpande av människohandel (the Group of experts on action against trafficking in human beings, nedan kallad "GRETA") ska övervaka parternas tillämpning av denna konvention.

2. GRETA ska bestå av minst 10 och högst 15 ledamöter, varvid jämställdhet och geografisk jämvikt samt tvärvetenskaplig sakkunskap ska beaktas. Partskommittén ska välja ledamöterna för en mandatperiod av fyra år, som ska kunna förnyas en gång, bland medborgare i de stater som är parter i denna konvention.

3. Valet av ledamöter till GRETA ska grundas på följande principer:

a) Ledamöterna ska väljas bland personer med gott moraliskt anseende och erkänd kompetens när det gäller mänskliga rättighe-

soient utilisées qu'à certaines conditions. Si la Partie destinataire ne peut faire droit à cette demande, elle doit en informer l'autre Partie, qui devra alors déterminer si les informations en question devraient néanmoins être fournies. Si la Partie destinataire accepte les informations aux conditions prescrites, elle sera liée par ces dernières.

4 L'ensemble des informations requises concernant les articles 13, 14 et 16 et qui sont nécessaires à l'attribution des droits qui y sont conférés par ces articles, sont transmises sans délai à la demande de la Partie concernée, dans le respect de l'article 11 de la présente Convention.

Article 35 – Coopération avec la société civile

Chaque Partie encourage les autorités de l'Etat, ainsi que les agents publics, à coopérer avec les organisations non-gouvernementales, les autres organisations pertinentes et les membres de la société civile, afin d'établir des partenariats stratégiques pour atteindre les buts de la présente Convention.

Chapitre VII – Mécanisme de suivi

Article 36 – Groupe d'experts sur la lutte contre la traite des êtres humains

1 Le Groupe d'experts sur la lutte contre la traite des êtres humains (ci-après dénommé « GRETA ») est chargé de veiller à la mise en œuvre de la présente Convention par les Parties.

2 Le GRETA est composé de 10 membres au minimum et de 15 membres au maximum. La composition du GRETA tient compte d'une participation équilibrée entre les femmes et les hommes et d'une participation géographiquement équilibrée, ainsi que d'une expertise multidisciplinaire. Ses membres sont élus par le Comité des Parties pour un mandat de 4 ans, renouvelable une fois, parmi les ressortissants des Etats Parties à la présente Convention.

3 L'élection des membres du GRETA se fonde sur les principes suivants :

a ils sont choisis parmi des personnalités de haute moralité connues pour leur compétence en matière de droits de la personne humaine,

ter, hjälp till och skydd av brottsoffer samt bekämpande av människohandel, eller som har yrkeserfarenhet på de områden som denna konvention omfattar.

b) De ska delta i personlig kapacitet, vara oberoende och opartiska i utövandet av sina funktioner och vara tillgängliga så att de kan uppfylla sina åligganden på ett effektivt sätt.

c) Det får inte finnas två ledamöter av GRETA som är medborgare i samma stat.

d) Ledamöterna bör företräda de viktigaste rättssystemen.

4. Förfarandet för val av ledamöter av GRETA ska inom ett år efter denna konventions ikraftträdande fastställas av ministerkommittén efter samråd med parterna i konventionen, sedan dessa gett sitt enhälliga samtycke. GRETA ska anta sin egen arbetsordning.

Artikel 37 – Partskommitté

1. Partskommittén ska bestå av företrädarna i Europarådets ministerkommitté från de medlemsstater som är parter i konventionen och företrädare för parter i konventionen som inte är medlemmar av Europarådet.

2. Partskommittén ska sammankallas av Europarådets generalsekreterare. Dess första möte ska hållas inom ett år efter denna konventions ikraftträdande för att välja ledamöterna av GRETA. Partskommittén ska sedan sammanträda på begäran av en tredjedel av parterna, GRETA:s ordförande eller generalsekreteraren.

3. Partskommittén ska anta sin egen arbetsordning.

Artikel 38 – Utvärderingsförfarande

1. Utvärderingsförfarandet ska gälla parterna i konventionen och uppdelas i omgångar vilkas längd ska bestämmas av GRETA. Vid början av varje omgång ska GRETA välja de särskilda bestämmelser som ska ligga till grund för utvärderingen.

2. GRETA ska fastställa det lämpligaste sättet att genomföra denna utvärdering. Bl.a. kan GRETA anta ett frågeformulär för varje utvärderingsomgång som kan ligga till grund

assistance et protection des victimes et lutte contre la traite des êtres humains ou ayant une expérience professionnelle dans les domaines dont traite la présente Convention ;

b ils siègent à titre individuel, sont indépendants et impartiaux dans l'exercice de leurs mandats et se rendent disponibles pour remplir leurs fonctions de manière effective ;

c le GRETA ne peut comprendre plus d'un national du même Etat ;

d ils devraient représenter les principaux systèmes juridiques.

4 La procédure d'élection des membres du GRETA est fixée par le Comité des Ministres, après consultation des Parties à la Convention et en avoir obtenu l'assentiment unanime, dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention. Le GRETA adopte ses propres règles de procédure.

Article 37 – Comité des Parties

1 Le Comité des Parties est composé des représentants au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe des Etats membres Parties à la Convention et des représentants des Parties à la Convention qui ne sont pas membres du Conseil de l'Europe.

2 Le Comité des Parties est convoqué par le Secrétaire général du Conseil de l'Europe. Sa première réunion doit se tenir dans un délai d'un an suivant l'entrée en vigueur de la présente Convention afin d'élire les membres du GRETA. Il se réunira par la suite à la demande d'un tiers des Parties, du Président du GRETA ou du Secrétaire général.

3 Le Comité des Parties adopte ses propres règles de procédure.

Article 38 – Procédure

1 La procédure d'évaluation porte sur les Parties à la Convention et est divisée en cycles dont la durée est déterminée par le GRETA. Au début de chaque cycle, le GRETA sélectionne les dispositions particulières sur lesquelles va porter la procédure d'évaluation.

2 Le GRETA détermine les moyens les plus appropriés pour procéder à cette évaluation. Le GRETA peut, en particulier, adopter un questionnaire pour chacun des cycles qui

för utvärderingen av parternas tillämpning av konventionen. Frågeformuläret ska ställas till alla parter, och dessa ska besvara det och eventuella andra krav på upplysningar från GRETA.

3. GRETA får begära upplysningar från det civila samhället.

4. GRETA får som stöd ordna länderbesök i samarbete med nationella myndigheter och den ”kontaktperson” som dessa utnämnt och, vid behov, med biträde av oberoende nationella experter. Vid dessa besök får GRETA ta hjälp av specialister inom särskilda områden.

5. GRETA ska utarbeta ett rapportutkast med dess analys av tillämpningen av de bestämmelser som ligger till grund för utvärderingen och GRETA:s råd och förslag om hur den berörda parten kan behandla påträffade problem. Rapportutkastet ska överlämnas till den granskade parten för kommentarer. GRETA ska beakta partens kommentarer när rapporten utarbetas.

6. På denna grund ska GRETA anta sin rapport och sina slutsatser om de åtgärder som den berörda parten vidtagit för att tillämpa konventionens bestämmelser. Rapporten och slutsatserna ska skickas till den berörda parten och till partskommittén. GRETA:s rapport och slutsatser ska offentliggöras sedan de antagits, tillsammans med eventuella kommentarer från den berörda parten.

7. Utan att tillämpningen av förfarandet i punkterna 1–6 i denna artikel påverkas, får partskommittén på grundval av rapporten och GRETA:s slutsatser anta de rekommendationer som riktas till parten ifråga a) om de åtgärder som ska vidtas för att genomföra GRETA:s slutsatser, om så är nödvändigt med fastställande av ett datum då upplysningar om att de genomförts ska vara inlämnade, och b) i syfte att främja samarbetet med parten ifråga för en riktig tillämpning av denna konvention.

peut servir de base à l'évaluation de la mise en oeuvre par les Parties à la présente Convention. Ce questionnaire est adressé à toutes les Parties. Les Parties répondent à ce questionnaire ainsi qu'à toute autre demande d'information du GRETA.

3 Le GRETA peut solliciter des informations auprès de la société civile.

4 Subsidiairement, le GRETA peut organiser, en coopération avec les autorités nationales et la « personne de contact » désignée par ces dernières, si nécessaire, avec l'assistance d'experts nationaux indépendants, des visites dans les pays concernés. Lors de ces visites, le GRETA peut se faire assister par des spécialistes dans des domaines spécifiques.

5 Le GRETA établit un projet de rapport contenant ses analyses concernant la mise en oeuvre des dispositions sur lesquelles portent la procédure d'évaluation, ainsi que ses suggestions et propositions relatives à la manière dont la Partie concernée peut traiter les problèmes identifiés. Le projet de rapport est transmis pour commentaire à la Partie faisant l'objet de l'évaluation. Ses commentaires sont pris en compte par le GRETA lorsqu'il établit son rapport.

6 Sur cette base, le GRETA adopte son rapport et ses conclusions concernant les mesures prises par la Partie concernée pour mettre en oeuvre les dispositions de la présente Convention. Ce rapport et ces conclusions sont envoyés à la Partie concernée et au Comité des Parties. Le rapport et les conclusions du GRETA sont rendus publics dès leur adoption avec les commentaires éventuels de la Partie concernée.

7 Sans préjudice de la procédure prévue aux paragraphes 1 à 6 du présent article, le Comité des Parties peut adopter, sur base du rapport et des conclusions du GRETA, des recommandations adressées à cette Partie (a) concernant les mesures à prendre pour mettre en oeuvre les conclusions du GRETA, si nécessaire en fixant une date pour la soumission d'informations sur leur mise en oeuvre et (b) ayant pour objectif de promouvoir la coopération avec cette Partie afin de mettre en oeuvre la présente Convention.

Kapitel VIII Samband med andra internationella instrument

Artikel 39 – Samband med tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet

Denna konvention ska inte påverka de rättigheter och skyldigheter som följer av bestämmelserna i tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, utan tanken är att den ska stärka det skydd protokollet ger och utveckla de normer som ges i detta.

Artikel 40 – Samband med andra internationella instrument

1. Denna konvention ska inte påverka rättigheter och skyldigheter enligt andra internationella instrument i vilka parterna i denna konvention är parter eller kommer att bli parter och som innehåller bestämmelser i frågor som styrs av denna konvention och som tryggar bättre skydd och hjälp till offer för människohandel.

2. Parterna i konventionen kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som denna konvention behandlar i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.

3. Parter som är medlemmar av Europeiska unionen ska i sina inbördes förbindelser tillämpa gemenskapens och Europeiska unionens regler, i den mån sådana finns, som styr den särskilda fråga som avses och som är tillämpliga på det enskilda fallet, utan att detta ska inkräkta på denna konventions mål och syfte eller dess fulla tillämpning på andra parter.

4. Ingenting i denna konvention ska påverka stater och enskildas rättigheter, skyldigheter och ansvar enligt internationell rätt, in-

Chapitre VIII - Relation avec d'autres instruments internationaux

Article 39 – Relation avec le Protocole additionnel à la Convention des Nations Unies contre la criminalité transnationale organisée visant à prévenir, réprimer et punir la traite des personnes, en particulier des femmes et des enfants

La présente Convention ne porte pas atteinte aux droits et obligations découlant des dispositions du Protocole additionnel à la Convention des Nations Unies contre la criminalité transnationale organisée visant à prévenir, réprimer et punir la traite des personnes, en particulier des femmes et des enfants. La présente Convention a pour but de renforcer la protection instaurée par le Protocole et de développer les normes qu'il énonce.

Article 40 – Relation avec d'autres instruments internationaux

1 La présente Convention ne porte pas atteinte aux droits et obligations découlant des dispositions d'autres instruments internationaux auxquels les Parties à cette Convention sont Parties ou le deviendront et qui contiennent des dispositions relatives aux matières régies par la présente Convention et qui assure une plus grande protection et assistance aux victimes de la traite.

2 Les Parties à la Convention pourront conclure entre elles des accords bilatéraux ou multilatéraux relatifs aux questions réglées par la présente Convention, aux fins de compléter ou de renforcer les dispositions de celle-ci ou pour faciliter l'application des principes qu'elle consacre.

3 Les Parties qui sont membres de l'Union européenne appliquent, dans leurs relations mutuelles, les règles de la Communauté et de l'Union européenne dans la mesure où il existe des règles de la Communauté ou de l'Union européenne régissant le sujet particulier concerné et applicables au cas d'espèce, sans préjudice de l'objet et du but de la présente Convention et sans préjudice de son entière application à l'égard des autres Parties.

4 Aucune disposition de la présente Convention n'a d'incidences sur les droits, obligations et responsabilités des Etats et des par-

begripet internationell humanitär rätt, internationella lagar om mänskliga rättigheter och särskilt, i den mån de är tillämpliga, 1951 års konvention och 1967 års protokoll om flyktingars rättsliga ställning och principen om icke-avvisning i dessa.

Kapitel IX Ändringar i konventionen

Artikel 41 – Ändringar

1. Alla förslag till ändring i denna konvention som en part lämnar in ska sändas till Europarådets generalsekreterare, som ska vidarebefordra dem till Europarådets medlemsstater, undertecknande stater, stater som är parter, Europeiska gemenskapen, varje stat som erbjudits underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 42 samt varje stat som erbjudits att ansluta sig till konventionen enligt bestämmelserna i artikel 43.

2. Varje ändring som en part har föreslagit ska meddelas GRETA, som ska lämna sitt yttrande över den föreslagna ändringen till ministerkommittén.

3. Ministerkommittén ska överväga den föreslagna ändringen och det yttrande som GRETA lämnat och kan anta ändringen sedan parterna i denna konvention efter samråd gett sitt enhälliga samtycke.

4. Texten till varje ändring som ministerkommittén antar enligt punkt 3 i denna artikel ska vidarebefordras till parterna för godkännande.

5. Varje ändring som antas enligt punkt 3 i denna artikel ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då samtliga parter har underrättat generalsekretären om att de godtagit ändringen.

ticuliers en vertu du droit international, y compris du droit international humanitaire et du droit international relatif aux droits de l'homme et en particulier, lorsqu'ils s'appliquent, de la Convention de 1951 et du Protocole de 1967 relatifs au statut des réfugiés ainsi que du principe de non-refoulement qui y est énoncé.

Chapitre IX – Amendements à la Convention

Article 41 – Amendements

1 Tout amendement à la présente Convention proposé par une Partie devra être communiqué au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe et être transmis par ce dernier aux Etats membres du Conseil de l'Europe, à tout autre Etat signataire, à tout Etat Partie, à la Communauté européenne et à tout Etat invité à signer la présente Convention, conformément aux dispositions de l'article 42, ainsi qu'à tout Etat qui a été invité à adhérer à la présente Convention conformément aux dispositions de l'article 43.

2 Tout amendement proposé par une Partie sera communiqué au GRETA, qui transmettra au Comité des Ministres son avis sur l'amendement proposé.

3 Le Comité des Ministres examinera l'amendement proposé et l'avis formulé sur celui-ci par le GRETA; il pourra alors, après consultation des Parties à la Convention et en avoir obtenu l'assentiment unanime, adopter cet amendement.

4 Le texte de tout amendement adopté par le Comité des Ministres conformément au paragraphe 3 du présent article sera communiqué aux Parties, en vue de son acceptation.

5 Tout amendement adopté conformément au paragraphe 3 du présent article entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période d'un mois après la date à laquelle toutes les Parties auront informé le Secrétaire Général qu'elles l'ont accepté.

Kapitel X – Slutbestämmelser**Artikel 42 – Undertecknande och ikraftträdande**

1. Denna konvention ska vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, de icke-medlemsstater som har deltagit i dess utarbetande och Europeiska gemenskapen.

2. Denna konvention ska ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3. Denna konvention ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tio undertecknande stater, av vilka minst åtta är medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen enligt bestämmelserna i punkt 2.

4. För varje stat som nämns i punkt 1 eller Europeiska gemenskapen som senare ger sitt samtycke till att vara bunden av konventionen ska denna träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponerades.

Artikel 43 – Anslutning till konventionen

1. Sedan denna konvention trätt i kraft kan Europarådets ministerkommitté, efter samråd med parterna i konventionen och efter att ha fått deras enhälliga samtycke, erbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till den genom ett beslut som tas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för de fördragslutande stater som är berättigade att vara ledamöter i ministerkommittén.

2. För varje stat som ansluter sig till konventionen ska denna träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Chapitre X – Clauses finales**Article 42 – Signature et entrée en vigueur**

1 La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe, des Etats non membres ayant participé à son élaboration, ainsi que de la Communauté européenne.

2 La présente Convention est soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation sont déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

3 La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle 10 Signataires, dont au moins 8 Etats membres du Conseil de l'Europe, auront exprimé leur consentement à être liés par la Convention, conformément aux dispositions du paragraphe précédent.

4 Si un Etat visé au paragraphe 1, ou la Communauté européenne, exprime ultérieurement son consentement à être lié par la Convention, cette dernière entrera en vigueur, à son égard, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 43 – Adhésion à la Convention

1 Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra, après consultation des Parties à la Convention et en avoir obtenu l'assentiment unanime, inviter tout Etat non membre du Conseil de l'Europe n'ayant pas participé à l'élaboration de la Convention à adhérer à la présente Convention par une décision prise à la majorité prévue à l'Article 20 *d.* du Statut du Conseil de l'Europe, et à l'unanimité des voix des représentants des Etats contractants ayant le droit de siéger au Comité des Ministres.

2 Pour tout Etat adhérent, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Artikel 44 – Territoriell tillämpning

1. Varje stat eller Europeiska gemenskapen kan när den undertecknar denna konvention eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla.

2. Varje part kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utvidga konventionens tillämpning till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för vars räkning den är bemyndigad att ingå förpliktelser. För ett sådant territorium ska konventionen träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. Varje förklaring som har lämnats enligt de båda föregående punkterna får återtas med avseende på ett i förklaringen angivet territorium genom en anmälan ställd till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 45 – Förbehåll

Inga förbehåll får göras med avseende på någon bestämmelse i denna konvention med undantag av förbehållet till artikel 31.2.

Artikel 46 – Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp denna konvention genom en anmälan ställd till Europarådets generalsekreterare.

2. Uppsägningen ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 47 – Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater, alla under-

Article 44 – Application territoriale

1 Tout Etat, ou la Communauté européenne, peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2 Toute Partie peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans cette déclaration et dont il assure les relations internationales ou au nom duquel il est autorisé à prendre des engagements. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3 Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra, à l'égard de tout territoire désigné dans cette déclaration, être retirée par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Ce retrait prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 45 – Réserves

Aucune réserve n'est admise aux dispositions de la présente Convention, à l'exception de celle prévue à l'article 31, paragraphe 2.

Article 46 – Dénonciation

1 Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2 Cette dénonciation prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 47 – Notification

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil

tecknande stater, stater som är parter, Europeiska gemenskapen, varje stat som erbjudits underteckna denna konvention enligt bestämmelserna i artikel 42 samt varje stat som erbjudits att ansluta sig till konventionen enligt bestämmelserna i artikel 43 om

a) undertecknanden,
b) deponering av ratifikations-, godtagande, godkännande- eller anslutningsinstrument,

c) datum för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 42 och 43,

d) ändringar som antagits enligt artikel 41 och datum för deras ikraftträdande,

e) uppsägningar i enlighet med bestämmelserna i artikel 46,

f) andra akter, underrättelser eller meddelanden som rör konventionen, samt

g) förbehåll gjorda enligt artikel 45.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Warszawa den 16 maj 2005 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska överlämna en bestyrkt kopia till var och en av Europarådets medlemsstater, till de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av denna konvention, till Europeiska gemenskapen samt till varje stat som erbjudits att ansluta sig till konventionen.

de l'Europe, à tout Etat signataire, à tout Etat Partie, à la Communauté européenne, à tout Etat ayant été invité à signer la présente Convention conformément à l'article 42, et à tout Etat invité à adhérer à la Convention, conformément à l'article 43:

a toute signature ;

b le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;

c toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention, conformément aux articles 42 et 43;

d tout amendement adopté conformément à l'article 41, ainsi que la date d'entrée en vigueur dudit amendement;

e toute dénonciation faite en vertu des dispositions de l'article 46;

f tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention ;

g toute réserve en vertu de l'article 45.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Varsovie, le 16 mai 2005, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres ayant participé à l'élaboration de la présente Convention, à la Communauté européenne et à tout autre Etat invité à adhérer à la présente Convention.